

Su ha merr jekallt

Erinnerungen an das Mützenicher Platt

von Herbert Arens

Aachen 2020

Gliederung	
Vorbemerkungen	6
Wörterverzeichnis	
Das (Bauern)Haus	8
Bauen	8
Gebäudeteile	9
Räume des Wohnhauses	10
Küche	11
Wohnzimmer	12
Schlafzimmer	13
Um das Haus herum	14
Hausumgebung	14
Garten und Gemüse	14
Obst	15
Blumen	16
Bäume, Sträucher und Pflanzen	17
Häusliches	18
Utensilien	18
Tätigkeiten	20
Wäsche	21
Die Menschen	22
Die Familie	22
Leute	23
Geistiges	24
Gefühle	25
Zwischenmenschliches Verhalten: positiv	27
Zwischenmenschliches Verhalten: negativ	31
„Soziale“ Präpositionen	33
Menschliche Eigenschaften	33
Menschliche Typen	35
Menschliche Wechselfälle	37
Tätlichkeiten	38
Einige Vornamen: Männer – Frauen	39
Nationalitäten	40
Essen und Trinken	40
Essenswaren: salzig	40
Essenswaren: süß	42
Getränke und Gefäße	43
Rund um den Tisch	43
Geschirr und Besteck	43
Die Mahlzeiten	44
Kleidung	45
Anzihsachen	45

Aussehen	48	
Farben	49	
Der menschliche Körper	49	
Einzelne Teile	49	
Körperliche Eigentümlichkeiten	51	
Kopf - Augen – Nase - Ohren und Geräusche	52	
Mund	54	
Körperliche Bewegungen	55	
Tätigkeiten mit Händen und Armen	57	
„Werkzeug“ Mund	58	
Körperhaltungen	60	
Gesund	61	
Krank, behindert, verletzt	61	
Haustiere	64	
Arten	64	
Aktivitäten	65	
Tierkörperteile	66	
Umgang	67	
Geschirr der Zugtiere	68	
Tiere in der heimischen Natur	69	
Arten	69	
Jagd		71
(Land)Arbeit	71	
Allgemein	71	
Berufe	74	
Utensilien und Tätigkeiten	75	
Zustände	79	
Feld, Land und Boden	79	
Wege	81	
Ernte	81	
Wetter		82
Institutionen	84	
Geschäfte	84	
Geld	85	
Amtliches		86
Schule	87	
Kirche	89	
Religion allgemein	89	
Kirchliche Bauten und ihre Einrichtung	90	
Das Kirchenjahr	91	
Kirchliche Personen	92	
Fromme Handlungen	92	
Gottesdienste	93	

Personal und Utensilien für die Gottesdienste	94	
Teile der Messe	95	
Taufe – Erstkommunion – Hochzeit – Begräbnis	96	
Krieg	98	
Freizeit	99	
Spielen – Sport	99	
Musik	100	
Gastwirtschaft	101	
Rauchen.....	102	
Eisenbahn	103	
Feiern	103	
Dingeigenschaften	104	
Mengen	104	
Beschaffenheiten	104	
Werkstoffe	106	
Zeitangaben	107	
Uhrzeit	107	107
Wochentage	107	
Monatsnamen	107	
Zeithinweise	108	
Präpositionen der Zeit	109	
Ortsbestimmungen	110	
Lage im Raum	110	
Präpositionen des Raumes	111	111
Ortsnamen in der Umgebung	112	
Einzelwörter	113	
Ausrufe	113	
Fragewörter	113	
Partikel	114	114
Zahlen	116	
Kardinalzahlen	116	
Ordnungszahlen	116	
Elemente der Grammatik	117	
Pronomina	117	
Deklination und Substantivartikel	118	
Konjunktionen	120	
Konjugation	120	
Hilfsverben	121	
Ausgewählte Beispiele von Verben	124	
Hilfsmittel	134	

Vorbemerkungen

Anliegen

Diese Darstellung verdankt sich der Tatsache, dass sie ein Stück meines Lebensweges wiedergibt – und weil sie technisch und emotional in eine Lebenswelt (zurück)führt, die in den letzten Jahrzehnten schwindet. Wie lange sich die Sprache, die vielen Jugendlichen schon nicht mehr zugänglich ist, im Alltag halten wird, ist schwer zu sagen. Vielleicht kann dieser Beitrag später einmal eine Hilfe bei der Erinnerung sein.

Sprachhistorische Einordnung

Ich benutze für die dargestellte Sprachgestalt die volkstümliche Bezeichnung *Platt*. Speziell handelt es sich um das Platt, das in Mützenich, am Hohen Venn an der Grenze des Monschauer Lands zu Belgien liegend, gesprochen wurde und wird. Dieser Dialekt ist dem kölnischen Sprachraum zuzuordnen und wird *riparisch* oder manchmal auch *rheinfränkisch* genannt. Nördlich dieses Raumes ist das *Niederrheinische* geläufig, südlich das *Moselfränkische* wie z.B. schon hinter Kalterherberg in Elsenborn (B), westlich das *Niederländische*. Zur Entwicklung der ursprünglichen Sprache des Monschauer Landes hat sicher auch beigetragen, dass das Land seit Jahrhunderten zum Erzbistum Köln und zum Herzogtum Jülich gehörte. Ein deutlicher Sprachunterschied ist zum nahe gelegenen Aachen festzustellen.

Das Wörterverzeichnis

Das Wörterverzeichnis enthält nur Vokabeln, die mir selbst bekannt und geläufig sind. Zu dieser subjektiven Grenze kommt die Tatsache, dass ich das Dargestellte in Mützenich gelernt und gesprochen habe, als ich dort nach dem Zweiten Weltkrieg aufwuchs. Das Mützenicher Platt ist meine zweite Muttersprache gewesen und auch geblieben. Mir ist bewusst, dass durch diese Begrenztheit manche Lebensbereiche nicht oder kaum zur Sprache kommen. Ergänzungen von anderer Seite können deshalb nur willkommen sein. Darüber hinaus werden Eigenheiten (z.B. der Gebrauch des ö statt des e in anderen Dörfern: *könk/kenk*) hier nicht eigens herausgehoben.

Zu vielen Substantiven und Verben gibt es Komposita, meist durch Zusammensetzung mit Präpositionen (*läje – hennläje* legen - hinlegen), in der Regel in Anlehnung an das Hochdeutsche. Auf die Nennung solcher Komposita wurde weitgehend verzichtet.

Die üblichen Wörterverzeichnisse sind alphabetisch aufgebaut, so dass ein bestimmtes Wort leicht zu finden ist. Abweichend davon habe ich eine Anordnung nach bestimmten Sach- und Lebensbereichen gewählt. Über die Abgrenzung solcher Bereiche kann man streiten, aber sie hat den Vorteil, dass sie Zusammengehörendes bündelt.

Zur Grammatik

Dem Wörterverzeichnis ist angefügt ein Abschnitt, der sich mit wichtigen, aber ausgewählten Teilen der Grammatik beschäftigt. Eine systematische Darstellung wäre ein eigenes Werk.

Zur Verschriftung

Für die Verschriftung habe ich einen Modus gewählt, der sich trotz mancher Abweichungen an die hochdeutsche Lautschrift hält und so dem ans Hochdeutsche gewöhnten Leser den Zugang erleichtert.

Vokale:

Lange und kurze Vokale werden durch Doppel- bzw. Einzelschreibung unterschieden:

Daach (langes a) - „Dach“; *Pann* (kurzes a) - „Pfanne“;

Jeest (langes e) - „Geist“; *Krepp* (kurzes e) - „Krippe“;

schriive (langes i) - „schreiben“; *risse* (kurzes i) - „reißen“;

Stool (langes o) - „Stuhl“; *Botz* (kurzes o) - „Hose“;

Huus (langes u) - „Haus“; *dobusse* (kurzes u) - „draußen“.

Ähnliches gilt von den Umlauten *ä* - *ö* (Nöte *öö*; Zöpfe *ö*) - *ü*.

Das hochdeutsche e wird meist wie ä ausgesprochen (*Käller* - Keller), der Diphthong „ei“ als *ai* wie in „Kaiser“, oft auch wie mit einem angehängten j: *Breij* - Brei.

Beim Vokal *e* gibt es die Besonderheit des kurzen, fast lautlosen zwischengeschobenen *e* wie etwa in *helepe* - „helfen“. Es wird hier mit *ě* bezeichnet: *helěpe*.

Konsonanten:

„Ch“ nach e, i und den Umlauten wird als *sch* gesprochen und wiedergegeben: *isch* = *ich*.

„G“ wird im Rheinland als *j* gesprochen: *läje* = legen.

Genus, Deklination und Konjugation

Im Wörterverzeichnis werden bei den Substantiven das Genus (m. = maskulin, f. = feminin, n. = neutrum) und die Pluralform (*Huus/Hüüser*) hinzugefügt.

Hinter den Infinitiven der Verben stehen bei unregelmäßiger Konjugation (sog. starker Verben) jeweils die Imperfekt- und Perfektformen: *träcke*, (*isch*) *trock*, *jetrocke* = ziehen, zog, gezogen. Die wie im Hochdeutschen regelmäßig gebildeten Formen sog. schwacher Verben (*wanne* - wohnen) werden nicht eigens angegeben.

Herbert Arens, Aachen, im März 2020

Das (Bauern)Haus

Bauen

<i>Basäng</i> n.	Bassin		
<i>boue</i>	bauen	<i>Bou;</i> <i>Bouplaaz</i>	Bau; Bauplatz
<i>Broochsteen</i> m.	Bruchstein/e		
<i>Daach/er</i> n.	Dach/Dächer	<i>Daachkandel;</i> <i>Daachpann;</i> <i>Daachstool;</i> <i>Daachlatz/e;</i> <i>Strüëdaach</i>	Dachrinne; Dachpfanne; Dachstuhl; Dachlatte/n; Strohdach
<i>Dörpel</i> m.	Schwellenstein		
<i>ëträcke</i> <i>trock ee, ëjetrocke</i>	einziehen		
<i>Fachwörëk</i> n.	Fachwerk	<i>Fachwörëkhuus</i>	Fachwerk- haus
<i>Fondamänt/e</i> n.	Fundament/e, Grundlage/n		
<i>Huus, Hüüiser</i> n.	Haus (alt: auch Kü- che bzw. Diele), Häuser	<i>hüüslisch;</i> <i>Huusnommer;</i> <i>Huussäje;</i>	häuslich; Hausnummer; Haussegen
<i>Jebönn</i> n.	Holzfußboden		
<i>Jehörre, jehuurt</i>	gehören		
<i>Jeröst</i> n.	Gerüst		
<i>Jevvel</i> m.	Giebel		
<i>Jronkstöck/er</i> n.	Grundstück/e		
<i>Käffer/e</i> m.	Dachsparre/n		
<i>Muur</i> f.	Mauer	<i>muure</i>	mauern
<i>Plaaz</i> m.	Platz		
<i>Plai</i> m.	Wohnhof, Platz		
<i>plestere</i>	pliestern		
<i>ömmträcke</i> <i>trock ömm, ömmje- trocke</i>	umziehen		
<i>Schlaachsigg</i> f.	Schlag-. Regenseite		
<i>Sejelsteen</i> m.	Ziegelstein/e		
<i>Spiis</i> m.	Mörtel		
<i>Stroom</i> m.	elektrischer Strom		
<i>Truffel</i> f.	Maurerkelle		
<i>uusschachte</i>	ausschachten		

<i>verputze</i>	verputzen		
<i>Viěscht</i> m.	First		
<i>Wannhoff</i> m.	Innenhof		
<i>Wank/Wänk</i> f.	Wand/Wände		
<i>Wenkel</i> m.	Winkel		

Gebäudeteile

<i>Abbee</i> n.	Toilette		
<i>Backes</i> n.	Backhaus		
<i>Buud/e</i> f.	Bude/n		
<i>Ejang</i> m.	Eingang		
<i>Jeschteejer</i> n.	Ablage in Scheune		
<i>Kamin</i> m.	Schornstein		
<i>Jaderob</i> f.	Garderobe		
<i>Klo</i> n.	Toilette		
<i>Hött</i> f.	Hütte		
<i>Hüssje</i> n.	Toilette (früher am Mistplatz)		
<i>Käller</i> m.	Keller	<i>kälke</i>	kälken
<i>Krepp</i> f.	Futterkrippe		
<i>Lokus</i> m.	Toilette		
<i>Poërz</i> f.	Tor, Tür	<i>pöërze</i>	Tür auf- und zumachen; Knarren der Tür
<i>Röösches</i> n.	Rauchkammer	<i>röösche</i>	räuchern
<i>Söller</i> m.	Speicher		
<i>Schopp</i> m.	Schuppen	<i>Schöppche</i> n.	kl. Schuppen
<i>Schüür</i> f.	Scheune	<i>wie ne Oës vörrem Schüüredoër</i>	wie ein Ochs vor dem Scheunentor
<i>Stall/Ställ</i> m.	Stall/Ställe	<i>Koostall; Peërdsstall; Vörkesstall; Hoonderstall</i>	Kuhstall; Pferdestall; Schweinesstall; Hühnerstall
<i>Trooch</i> m.	Futtertrog		
<i>Uusjang</i> m.	Hausausgang	<i>Ejang</i>	Eingang
<i>Vüërhüsje</i> n.	Vorhäuschen als Wind- und Regenschutz		

Räume des Wohnhauses

<i>Düer/e</i> f.	Tür/en	<i>Jadderdüer;</i> <i>Huusdüer</i> <i>Klenk;</i> <i>Schloof;</i> <i>Schlössel;</i> <i>(aaf-, op-, zoo)</i> <i>schlüüsse</i> <i>schloss, je-</i> <i>schlosse</i>	zweiteilige Tür; Haustür; Klinke; Schloss; Schlüssel; (ab-, auf-, zu) schließen
<i>Flur</i> m.	Hausflur		
<i>Funzel</i> f.	schlechte Leuchte	<i>Troonfunzel</i>	Öllampe
<i>Jespeër</i> n.	Türangel	<i>sperrangelwigg</i> <i>op</i>	sperrangelweit offen
<i>Huck/e</i> f.	Ecke/n		
<i>Jlaasschiiv/e</i> f.	Glasscheibe/n	<i>Schörv/e</i>	Scherbe/n
<i>Kabäus-sche</i> n.	kleines Zimmer		
<i>Kabuff</i> n.	kleines Zimmer		
<i>Kammer</i> f.	Zimmer		
<i>Köch</i> f.	Küche		
<i>Liët</i> n.	Licht		
<i>Lüët/e</i> f.	Leuchte/n		
<i>Neërloof</i> n.	Raum in Dach- schräge		
<i>Plavong</i> m.	Zimmerdecke (franz.. <i>plafond</i>)		
<i>Schlaach/ Schlääsch</i> m.	Fensterladen/lä- den		
<i>Schloffzemmer</i> n.	Schlafzimmer		
<i>Stuëv</i> f.	Stube	<i>de jot Stuëv</i>	Wohnzimmer
<i>Spend</i> n.	Spind		
<i>Trapp/e</i> f.	Treppe/n	<i>Jetz jeet et dr höl- zerne Bөрëch erop!</i>	Aufruf abends an Kinder
<i>Stool/Stööl</i> m.	Stuhl/Stühle		
<i>Voosbodem</i> m.	Fußboden		
<i>Vönster</i> n.	Fenster	<i>Vönsterbrätt</i>	Fensterbrett
<i>wanne</i>	wohnen	<i>Wonnung;</i> <i>Wonnzemmer</i>	

Küche

<i>aavkööle</i>	abkühlen		
<i>aavschuure</i>	abscheuern		
<i>bleetzeblank</i>	blitzsauber		
<i>brobbele</i>	Blasenbildung beim Sieden		
<i>bröetschele</i>	brutscheln		
<i>Brööt f.</i>	Brühe		
<i>Dejsch m.</i>	Tisch		
<i>Doos f.</i>	Dose	<i>Salz-, Zuckerdöös- je n.</i>	Salz-. Zucker- döschen
<i>Hankdooch/ dööscher n.</i>	Handtuch/tücher		
<i>Häffe f.</i>	Hefe		
<i>Heërd m.</i>	Herd	<i>Aischf.;</i> <i>Aischeschoos/er</i>	Asche; Aschekasten/ kästen
<i>jlööe</i> <i>jloo, jejloot</i>	glühen	<i>Jloot f.</i>	Glut
<i>Kässel m.</i>	Kessel		
<i>Kaffemöll f.</i>	Kaffeemühle	<i>Kaffekann f.;</i> <i>Kaffepott n.</i>	Kaffeekanne; Kaffeetopf
<i>Kann f.</i>	Kanne	<i>Melëchkann f.</i>	Milchkanne
<i>Knoppholz n.</i>	Brett zum Aufhän- gen von Kleidern		
<i>Koll/e f.</i>	Kohle/n		
<i>kooche</i>	kochen	<i>Kööch</i>	Köchin
<i>Kösch f.</i>	Küche		
<i>Kwalm m.</i>	Qualm		
<i>Pann f.</i>	Pfanne		
<i>Pott m.</i>	Topf		
<i>rööre</i>	rühren		
<i>Rooch m.</i>	Rauch		
<i>Schaaf n.</i>	Schrank		
<i>Schäpp/e f.</i>	Topf/Töpfe mit Stiel	<i>schäppe</i>	sich auf den Teller laden
<i>Schnuut f.</i>	Kannenausguss		
<i>schnörke</i>	versengen		
<i>schödde</i>	schütten		

<i>schodd</i> <i>jeschodde</i>			
<i>schömmele</i>	schimmeln	<i>Schömmel m.</i>	Schimmel
<i>Schooß/er n.</i>	Schublade/n		
<i>schwebbele</i>	schütteln		
<i>Seij f.</i>	Seihe		
<i>Spööl m.</i>	das zu Spülende	<i>Spöölbäcke n.;</i> <i>Spöölsteen m.</i>	Spülbecken; Spülstein
<i>Stöcheliiser n.</i>	Stocheisen		
<i>Vernös f.</i>	alt: Herd		
<i>Vlamm/e f.</i>	Flamme/n		
<i>Voosbänkelsche/r n.</i>	Fußbänkchen		
<i>Vüür n.</i>	(Herd)Feuer		
<i>Waffeliiser n.</i>	Waffeleisen		

Wohnzimmer

<i>Beld/er n.</i>	Bild/er		
<i>Jarding/e f.</i>	Gardine/n		
<i>jemöötlich</i>	gemütlich		
<i>Jlaas/er n.</i>	Glas/Gläser	<i>Jlaaserschaaf n.</i>	Glassschrank
<i>Kanapee n.</i>	Sofa, Couch		
<i>Kommód f.</i>	Kommode		
<i>Krötz/er n.</i>	Kreuz/e		
<i>Oëvend m.</i>	Ofen	<i>Oëvendspiif f.</i>	Ofenrohr
<i>Posteling m.</i>	Porzellan		
<i>Prötter m.</i>	großer Sessel		
<i>Schääselong f.</i>	Liegesofa (franz.: <i>chaise longue</i>)		
<i>Sofa n.</i>	Sofa, Couch		
<i>Sössel m.</i>	Sessel	<i>Lään f.</i>	Lehne
<i>Täppisch/e m.</i>	Teppich/		
<i>Tapeet/e f.</i>	Tapete/n		
<i>Uur/e f.</i>	Uhr/en	<i>Standuur; f.</i> <i>Wankuur; f.</i> <i>dä klenne un dä</i> <i>jruëße Zeejer m.</i>	Standuhr; Wanduhr; der kl. und der große Zeiger
<i>Vertiko n.</i>	Schrank mit zwei Türen und Schub- laden darüber; hö-		

	her als Kommode, niedriger als Schrank		
<i>verwanne</i>	verwohnen		
<i>Vüürhang/häng m.</i>	Vorhang/hänge		
<i>Volängsche n.</i>	Besatz an Gar- dinen und Klei- dern		

Schlafzimmer

<i>Bätt n.</i>	Bett	<i>Bättzüüch n.;</i> <i>Bättdooch/ dööscher n.;</i> <i>Bättdäck/e f.</i>	Berttzeug; Betttuch/tü- cher; Bettdecke/n
<i>dööse</i>	dösen, vor sich hin träumen		
<i>drööme</i> <i>droom</i> <i>jedroomt</i>	träumen	<i>Droom/Drööm</i> m.	Traum/Träume
<i>Kammerpott/pött m.</i>	Nachttopf/töpfe	<i>Pisspott m.</i>	Nachttopf
<i>Keil m.</i>	Bettmatratze		
<i>Kesse n.</i>	Kissen	<i>Paradekesse n.;</i> <i>Schloffkesse n.</i>	Paradekissen; Schlafkissen
<i>Klëërschaaf n.</i>	Kleiderschrank		
<i>Matratz/e f.</i>	Matratze/n		
<i>Naatskomödsche n.</i>	Nachttisch	<i>Naatshämbd n.</i>	
<i>Övverzoch/zösch m.</i>	Bettbezugbezüge		
<i>Plümмо/s n.</i>	Federbett/en (franz.: <i>plumeau</i>)		
<i>Püse plur.</i>	Kissen		
<i>schloffë</i>	schlafen	<i>Schloff m.;</i> <i>Schloffanzoch/ zöösch m.;</i> <i>Schloffkopp/köpp m.;</i> <i>Schloffmötz f.</i>	Schlaf; Schlafanzug; Schlafkopf; Schlafmütze
<i>schnorke</i>	schnarchen		

<i>Seef</i> f.	Seife		
<i>Speeje</i> m.	Spiegel		
<i>Steppdäck</i> f.	Steppdecke		
<i>waach</i>	wach	<i>waach bliive bleev, jeblevve</i>	wach bleiben
<i>Waischkomp/kömp</i> m.	Waschschüssel/n	<i>Waischlapp/e</i> m.	Waschlappen

Um das Haus herum

Hausumgebung

<i>Buër</i> m.	Brunnen, Tümpel mit fließendem Wasser		
<i>do busse</i>	draußen		
<i>drenne</i>	drinnen		
<i>(em) Dönge</i> n.	im Haus		
<i>ewängdisch</i>	innen		
<i>Jaarde</i> m.	Garten		
<i>Jauchekuul</i> f.	Jauchegrube	<i>Strongs</i> m.	dünnere Mist
<i>Möst</i> m.	Mist	<i>Mösthoov</i> m.; <i>Mösteplaaz</i> m.; <i>Möstjaffel</i> f.; <i>Möstkaar</i> f.	Misthaufen; Mistplatz; Mistgabel; Mistkarre
<i>Pötz</i> m.	Brunnen		
<i>Sood</i> f.	Gosse, Rinne		
<i>Wannhoff</i> m.	Platz am Haus vor Stall und Scheune		

Garten und Gemüse

<i>Ärpel</i> f.	Kartoffel		
<i>Blommekuël</i> m.	Blumenkohl		
<i>Bonn/e</i> f.	Bohne/n	<i>decke Bonne; Stücke- bonne</i>	dicke Bohnen; Stangenbohnen
<i>Bröönnessel/e</i> f.	Brennnessel		
<i>Eërze</i> f.	Erbsen		
<i>Jemöös</i> n.	Gemüse		

<i>Harək f.</i>	Harke		
<i>hövvele</i>	Erde um die Pflanzen anhäufen		
<i>Jaarde m.</i>	Garten	<i>Jaardepöörzje n.</i>	Gartentörchen
<i>jedeije</i>	gedeihen	<i>jedeijlich</i>	gedeihlich
<i>jeeße</i> <i>joss, jejosse</i>	gießen	<i>Jooss</i> <i>Jusch</i>	Guß
<i>Kappes m.</i>	Kohl	<i>sure - wisse - ruëde Kappes;</i> <i>Kappesschaf m.</i>	saurer – weißer-roter Kohl; Krauthobel
<i>Karott f.</i>	Rote Beete		
<i>kiime</i>	keimen		
<i>Konsdönger m.</i>	Kunstdünger		
<i>k r u g d e</i>	jäten	<i>Kruggt m.</i>	(Un)Kraut
<i>Latze f.</i>	Löwenzahn	<i>Hongslatze f.</i>	Löwenzahn
<i>Lense f.</i>	Linsen		
<i>Moos n.</i>	Gemüse		
<i>Muër/e f.</i>	Möhre/n		
<i>Ölësch n.</i>	Zwiebel		
<i>ömmjraave</i>	<i>umgraben</i>		
<i>Schavung f.</i>	Wirsing		
<i>Schlaat f.</i>	Salat	<i>ne Kropp m. Schlaat</i>	ein Kopf Salat
<i>schüüsse</i> <i>schoss, jeschosse</i>	schießen (von Pflanzen)	<i>Schooss m.</i>	Schuss
<i>Spinaat m.</i>	Spinat		
<i>Stronk m.</i>	Strunk		
<i>uusmaache</i>	ausmachen, ernten		
<i>uusrisse</i> <i>ress uus, ussjeress</i>	ausreißen (Unkraut)		

Obst

<i>Appel/Äppel m.</i>	Apfel/Äpfel	<i>Appelart f. ;</i> <i>Appelboom m.;</i> <i>Hemmel un Erd</i>	Apfelkuchen; Apfelbaum; Kartoffelapfel-püree
<i>Appelsiin/e f.</i>	Apfelsine/n		
<i>Banaan/e f.</i>	Banane/n		
<i>Bëëre plur.</i>	Beeren		
<i>Berr/e f.</i>	Bime/n		
<i>Bromere plur.</i>	Brombeeren		

<i>ëmaache</i>	einmachen, einwecken		
<i>Heedäppel</i> plur.	Preiselbeeren		
<i>Hoimere</i> plur.	Himbeeren		
<i>Käär/e</i> m.	Kern/e, Stein/e		
<i>Ketsch</i> f.	Apfelkern		
<i>Kiäsch/e</i> f.	Kirsche/n		
<i>Knoschele</i> plur.	Stachelbeeren		
<i>Noss/Nöss</i> f.	Nuss/Nüsse	<i>Haselnoss;</i> <i>Walnoss</i>	Haselnuss; Walnuss
<i>Opst</i> n.	Obst		
<i>Örbere</i> plur.	Erdbeeren		
<i>Päedsworbele</i> plur.	Rauschbeeren		
<i>plöcke</i>	pflücken	<i>Plöck</i> m.; <i>dr zwaide Plöck</i>	Pflücken; 2. Pflücken, auch in der Liebe
<i>Prumm/e</i> f.	Pflaume/Pflaumen	<i>Prummetart</i> f.	Pflaumenkuchen
<i>riif</i>	reif		
<i>Ringelott/e</i> f.	Ringelotte/n, (Pflaumensorte)		
<i>rüe</i>	roh		
<i>schrompelisch</i>	geschrumpelt		
<i>suur</i>	sauer		
<i>vuule</i>	faulen	<i>vuul</i>	faul
<i>Wimmere</i> plur.	Johannisbeeren		
<i>Wingdruuv/e</i>	Weintraube/n		
<i>Worbele</i> plur.	Waldbeeren		
<i>worêmsteeschisch</i>	wurmstichig		
<i>Zitruen/e</i> f.	Zitrone/n		

Blumen

<i>bönge</i> <i>bong</i> <i>jebonge</i>	binden		
<i>blööde</i> <i>blood, jeblood</i>	blühen		
<i>Blomm/e</i> f.	Blume/n	<i>Blommepott</i> m.	Blumentopf
<i>Botterblomm/e</i> f.	Sumpfdotterblume/n		
<i>Jänseblöömsche/r</i> n.	Gänseblümchen		

<i>Maijlöcksche/r</i> n.	Maiglöckchen	<i>Maikätzsche</i> n.	Weidenblüte
<i>Marjeritt/e</i> f.	Margerithe/n		
<i>Nälk/e</i> f.	Nelke/n		
<i>Ruës/e</i> f.	Rose/n		
<i>Schniijlöcksche</i> n.	Schneeglöckchen		
<i>Stüjfmüttersche</i> n.	Stiefmütterchen		
<i>Struus/Strüüs</i> m.	Strauß/Sträube		
<i>Vailsche</i> n.	Veilchen		
<i>wälësch</i>	welk		
<i>Zitzel/e</i> f.	Narzisse/n	<i>Seeckruës/e</i> f.	Narzisse/n

Bäume, Sträucher und Pflanzen

<i>Aast/Ääst</i> m.	Ast/Äste		
<i>Blatt/Blaar</i> n.	Blatt/Blätter	<i>Drössblaar</i> n.; auch: <i>Lötscheblaar</i>	großblättriges Ampfergewächs
<i>Berk</i> f.	Birke		
<i>Besse</i> f.	Binsen		
<i>Böisch</i> m.	Busch, Wald		
<i>Boom/Bööm</i> m.	Baum/Bäume	<i>Kastanijeboom</i> m.; <i>Nossboom</i> m.; <i>DoofNoss!</i> ; <i>Prüüsseboom</i> m.	Kastanienbaum; Nussbaum; taube Nuss; (Schmipfwort); Preußenbaum= Fichte
<i>Brankholz</i> n.	Brandholz		
<i>Büsch</i> f.	Buche	<i>Büscheholz</i> n.	Buchenholz
<i>Dänn</i> f.	Tanne, auch: Fichte		
<i>Destel</i> f.	Distel		
<i>Döer</i> plur.	Dornen	<i>Döërehääsch</i> f.	Dornenhecke
<i>Eesch</i> f.	Eiche		
<i>Hääsch/Hääje</i> f.	Hecke/n		
<i>Häck</i> f.	Buchenwald		
<i>Jenster</i> m.	Ginster		
<i>Jutsch</i> f.	Rute		
<i>Knöppel</i> m.	Knüppel		
<i>Knott</i> m.	(Ast)Knoten		
<i>Kruëñ</i> f.	Baumkrone		
<i>Lenk/Lengde</i> f.	Linde/n		
<i>Loov</i> n.	Laub		
<i>Maije</i> plur.	frisches Buchen-		

	grün		
<i>Noodel/e</i> f.	Nadel/n		
<i>opschneese</i>	aufschneisen		
<i>Pällëm/e</i> m.	Buchsbaumzweig/ e (Palmsonntag)		
<i>planze</i>	pflanzen	<i>Planz/e</i> f.	Pflanze/n
<i>Renk</i> f.	Rinde		
<i>Riis/er</i> n.	Reisig/Zweige		
<i>säaje</i> <i>jesääsch</i>	sägen	<i>Sääsch</i> f.; <i>Säajebock</i> m.; <i>Sääschmääl</i> n.	Säge; Sägebock; Sägemehl
<i>Scheet</i> n.	Holzsplit		
<i>Schlië</i> f.	Schlehe		
<i>Schmelle</i> plur.	langes Gras		
<i>Schnett</i> m.	(Baum)Schnitt		
<i>Schwagg/e</i> m.	Zweig/e	<i>Schwäggelsche</i> n.	kleiner Bund von Zweigen
<i>Spetz</i> f.	Baumwipfel		
<i>Stipp</i> m.	(Holz)Stütze		
<i>Stomp</i> m.	Stumpf		
<i>Struch/Strüüscher</i> m.	Strauch/Sträucher		
<i>Vännmöks</i>	Wollgras		
<i>Voësch</i> m.	Forst		
<i>Vuëlskiesch</i> f.	Eberesche	<i>Vuëlskiëscheboom</i> m.;	Eberesche
<i>Wäärmann</i> m.	Tannenzapfen		
<i>Wigg/Wigde</i> f.	Weide/n (Baum)		
<i>Wuêrzel</i> f.	Wurzel		

Häusliches

Utensilien

<i>Bank/Bänk</i> f.	Bank/Bänke	<i>Bänkelsche</i> n.	Bänkchen
<i>Blättsche</i> n.	Tageszeitung		
<i>Bössem</i> m.	Besen		
<i>Brank</i> m.	Brand(holz)		
<i>Brikätt/z</i> n.	Brikett/e		
<i>Büëschel/e</i> f.	Bürste/n		
<i>Bütt</i> f.	Wanne	<i>Badebütt</i>	Badewanne

<i>Döppe</i> n.	(großer) Topf	<i>Eierdöppsche</i>	Eierbecher
<i>Eemer</i> m.	Eimer		
<i>Jeschiër</i> n.	Geschirr		
<i>Jüskann/e</i> f.	Gießkanne/n		
<i>Hänkelmann</i> m.	Henkelmann		
<i>Holzsheet</i> n.	Holzsheet		
<i>Klimbim</i> m.	unnötiges Kleinzeug		
<i>Koll/e</i> f.	Kohle/n	<i>Kollekaste</i> m.	Kohlenkasten
<i>Korëf/Körëf</i> m.	Korb/Körbe		
<i>Krämpel</i> m.	Zeug, Kram		
<i>Krimskrams</i> m.	Kleinkram		
<i>Kwespel</i> m.	Handfeger		
<i>Labaksch</i> m.	unliebsame Aufgaben	<i>dr Labaksch donn</i>	unliebsame Arbeiten erledigen
<i>Lamp/e</i> f.	Lampe/n	<i>Fipplamp</i>	Taschenlampe
<i>Lapp/e</i> m.	Lappen	<i>eeverlapp;</i> <i>Waijschlapp</i>	Schlabbertuch: Waschlappen
<i>Mangt/Mängt</i> f. <i>Mängtsche</i> n.	ovaler Korb		
<i>Naal/Näël</i> m.	Nagel/Nägel		
<i>Nold/e</i> f.	Nadel/n		
<i>Kromm</i> f.	Sichel		
<i>Plack</i> m.	Tuch	<i>Schottelplack</i>	Spültuch
<i>Pöngel</i> m.	Bündel		
<i>Pot/Pöttt</i> m.	Topf/Töpfe	<i>Op jeddere Pott</i> <i>passt enne Däckel.</i>	Auf jeden Topf passt ein Deckel.
<i>Rääst</i> f.	flacher, ovaler Korb		
<i>Schaf</i> f.	Schabe (z.B. von Kohl)		
<i>Schiër/e</i> f.	Schere/n	<i>Schiereschliifer</i>	Scherenschleifer
<i>Schlamm</i> m.	Heizschlamm		
<i>Schluuch/Schliüisch</i> m.	Schlauch/Schläuche		
<i>Schrübber</i> m.	Putzbesen		
<i>Schwäjel/e</i> m.	Streichholz/hölzer	<i>Schwäjelsdöösje</i>	Streichholzschachtel
<i>Spiën/e</i> m.	Holzspan/späne		
<i>Stöll</i> m.	Stiel		
<i>Taisch/e</i> f.	Tasche/n	<i>Büggel</i>	Beutel

<i>Vaam</i> m.	Faden		
<i>Vaas/er</i> n.	Fass/Fässer	<i>Bottervaas</i> n.	Butterfass
<i>Vas/e</i> f.	Vase/n		
<i>Wisskwaas</i> m.	Quast zum Weißen		
<i>Wolëf</i> m.	Fleischwolf		
<i>Ziedung/e</i> f.	Zeitung/en		

Tätigkeiten

<i>aastriische streesch aa aajestreesche</i>	anstreichen	<i>wisse; kälke</i>	weißen; kälken
<i>aavwäijsche</i>	abwaschen	<i>Aavwäijsch</i>	Abwasch
<i>aavdrije</i>	abtrocknen		
<i>backe</i>	backen	<i>Backes Backoëve</i>	Backhaus; Backofen
<i>blenke</i>	glänzen (Geschirr)	<i>jlänze</i>	glänzen
<i>bönge bong, jebonge</i>	binden		
<i>brööne brannt, jebannt</i>	brennen (Herd, Ofen)	<i>Brank</i>	Brand(material)
<i>ëmaache</i>	einwecken		
<i>fittsche</i>	schneiden (Boh- nen)		
<i>huschere</i>	Haushalt führen	<i>Huschert</i>	Haushalt
<i>keëre</i>	kehren		
<i>kleëve</i>	kleben		
<i>kniisisch</i>	unsauber Geschirr		
<i>knösselisch</i>	unsauber	<i>knössele</i>	unsauber arbei- ten
<i>kooche</i>	kochen		
<i>kroome</i>	kramen	<i>Kroom</i>	Kram
<i>kroose</i>	herumkramen	<i>em Schoos kroose</i>	in der Schublade herumkramen
<i>läppere</i>	ansammeln	<i>Dat läppert sisch!</i>	Das sammelt sich an!
<i>oprüüme opjeroomt</i>	aufräumen		
<i>opwärme</i>	aufwärmen		
<i>rejiëre</i>	reinigen		
<i>riive</i>	reiben		

<i>reev, jerevve</i>			
<i>schmerjele</i>	schmirgeln	<i>Schmerjelpapier</i>	Schmirgelpapier
<i>schnigde schnedd, jeschnedde</i>	schneiden		
<i>Schnörke</i>	(ver)sengen		
<i>Schrubbe</i>	schrubben, putzen	<i>Schrubblomp</i>	Aufnehmer
<i>schwabbele</i>	Flüssiges schwenken		
<i>seije</i>	seihen (der Milch)	<i>Seij; Sejdooch</i>	Seihe; Seihtuch
<i>schölle</i>	schälen		
<i>schüüre</i>	schüren (Feuer)		
<i>schuure</i>	scheuern		
<i>spenne sponn, jesponne</i>	spinnen		
<i>spööle</i>	spülen	<i>Spööl; Spölplack</i>	Das zu Spülen- de; Spültuch
<i>stooche</i>	heizen	<i>aastooche</i>	Feuer machen
<i>stoppe</i>	stopfen	<i>Stopp</i>	Stopfen
<i>väje vääscht, jevääscht</i>	fegen	<i>Dräck</i>	Dreck

Wäsche

<i>bleesche</i>	bleichen		
<i>büjele</i>	bügeln	<i>Büjeliiser n.</i>	Bügeleisen
<i>drühe</i>	trocknen		
<i>ěřholle</i>	hereinholen		
<i>ěweesche</i>	einweichen		
<i>faalde</i>	falten		
<i>Ling f.</i>	(Wäsche)Leine		
<i>Looch f.</i>	Lauge		
<i>ophange</i>	aufhängen		
<i>vrenge</i>	wringen		
<i>waische</i>	waschen		
<i>Waisch m.</i>	Wäsche	<i>Waischbrätt n.;</i> <i>Waischbütt f.;</i> <i>Wäischkassel</i> <i>m.;</i> <i>Wäischköch f.;</i> <i>Waischpolöver n.</i>	Waschbrett; Waschwanne; Waschkessel; Waschküche; Waschpulver

Die Menschen

Die Familie

<i>Äldere</i> plur.	Eltern		
<i>Änkel</i> m.	Enkel	<i>Änkelkönk</i> n.	Enkelkind
<i>Altverstank</i> m.	Kind, das wie ein Erwachsener spricht		
<i>Bajaasch</i> f.	salopp: Familie	<i>di janze Bajaasch</i>	Familie
<i>Blaar</i> n.	Kind/er		
<i>Broër/Bröör</i> m.	Bruder/Brüder		
<i>Doëter</i> f.	Tochter		
<i>doheem</i>	zu Hause		
<i>Famëllisch</i> f.	Familie		
<i>Huushäär/e</i> m.	Hausherr/en		
<i>Ië</i> f.	Ehe		
<i>Jenerazijuën/e</i> f.	Generation/en		
<i>Jliische</i>	gleichen		
<i>Jong/e</i> m.	Junge/n, Sohn/Söhne		
<i>Jonggesäll/e</i> m.	Junggeselle/n		
<i>Jruësmodder, -vadder</i>	Großmutter, -vater	<i>Jruësäldere</i>	Großeltern
<i>Juffer/e</i> f.	ledige Frau/en		
<i>Knamel/e</i> m.	kleine/s Kind/er	<i>du klenne Botzeknoof</i> m.; <i>du klenne Köttel</i> m.	du kleines Kind
<i>Kroddel</i> f.	kleines (liebes) Kind		
<i>Könk</i> n.	Kind/er		
<i>Kusiin/e</i> f.	Cousine/m		
<i>leev</i>	lieb	<i>leever - am leevste</i>	lieber - am liebsten
<i>Modder</i> f.	Mutter	<i>Mamm</i>	Mutter
<i>Näff/e</i> m.	Neffe/n		
<i>Niët/e</i> f.	Nichte/n		
<i>Nuggel</i> m.	Schnuller		
<i>örve</i>	erben	<i>Örvstöck</i>	Erbstück
<i>Pängs</i> plur.	Kinder		
<i>pareere</i> <i>pareert</i>	gehörchen, parieren		
<i>Puut/e</i> m.	Kind/er	<i>ne verwönnnte Puut</i>	verwöhntes

			Kind
<i>Schnur</i> f.	Schwiegertochter		
<i>Schwäster/e</i> f.	Schwester/n		
<i>Schwiësch</i> f.	Schwägerin	<i>Schwoorer</i> m.	Schwager
<i>Schwijermodder</i> f.	Schwiegermutter	<i>Schwijervadder</i>	Schwiegervater
<i>Steef-</i>	Stief-	<i>Steefvadder,</i> <i>-modder,</i> <i>-könk,</i> <i>-schwäster,</i> <i>-broër</i>	Stiefvater, -mutter, -kinder, -schwester, -bruder
<i>Tant/e</i> f.	Tante/n		
<i>Titti</i> n.	kleines Kind		
<i>Trabante</i> plur.	Kinder		
<i>Üëm/e</i> m.	alt: Oheim, Onkel; alter Mann		
<i>Vadder</i> m.	Vater	<i>Papp</i>	Vater
<i>Vätter/e</i> m.	Vetter/n		
<i>verkinsche</i>	Verstandesverlust bei alten Leuten		
<i>vermaache</i>	übergeben, vererben		
<i>verwönne</i>	verwöhnen		
<i>Verwankschaf</i> f.	Verwandtschaft	<i>verwankd</i>	verwandt
<i>Wengdel/e</i> f.	Windel/n		
<i>Wetfrau/e</i> f.	Witwe/n	<i>Wetmann/männ</i> m.	Witwer

Leute

<i>angere</i>	andere	<i>angesch</i>	anders
<i>ärëm</i>	arm	<i>Di ärëm Sou!</i>	Die arme Sau!
<i>Armedej</i> m.	Armut, Elend		
<i>aald</i>	alt		
<i>Borsch/e</i> m.	Bursche/n		
<i>Dörëp/Dörëper</i> n.	Dorf/Dörfer		
<i>änkel</i>	einzel		
<i>Flittsche</i> n.	leichtes Mädchen		
<i>Heemet</i> f.	Heimat	<i>doheem</i>	zu Hause
<i>jedder enne</i>	jeder		
<i>Jemeen</i> f.	Gemeinde		
<i>Jesocks</i> n.	Gesindel, Pack		
<i>joong</i>	jung		
<i>Juurend</i> f.	Jugend, junge		

	Leute		
<i>Kaff/Käffer</i> n.	unbedeutender Ort		
<i>Këerël</i> m.	Kerl	<i>ne staatse Këerël</i>	ein stattlicher Kerl
<i>Korona</i> f.	(Kinder)Schar		
<i>Krau</i> n.	Gesindel		
<i>leëve</i>	leben	<i>Leëve</i> n. <i>erleëve</i>	Leben; erleben
<i>Lück</i> plur.	Leute		
<i>mänsch enne</i>	manch einer		
<i>Mättsche/r</i> n.	Mädchen		
<i>Mannslück</i>	Männer		
<i>Mingsch/e</i> m.	Mensch/en		
<i>Möön/e</i> f.	alte Frau/en	<i>Mööneball</i> m.	Altweiberball
<i>Nobber/e</i> m.	Nachbar/n	<i>Noobesch</i> f.; <i>Nobberschaff</i> f.	Nachbarin; Nachbarschaft
<i>ömmes</i>	jemand	<i>nömmes</i>	niemand
<i>ossereent</i>	unsereins		
<i>Pack</i> n.	Gesinde	1	
<i>rüsch</i>	reich		
<i>sälever</i>	selbst	<i>Dösch et doch sälever!</i>	Tu es doch selbst!
<i>Schlaach</i> m.	Art, Eigenart	<i>vam alde Schlaach</i>	vom alten Schlag
<i>sonne</i>	solche/r	<i>Sonne Kwatsch!</i>	So ein Quatsch!
<i>Stattmingsch /e</i> m.	Stadtmensch/en		
<i>Vänt/e</i> m.	jugendlicher Flegel	<i>Väntsche</i> n.	ein kleiner Flegel
<i>Volëk</i> n.	Volk		
<i>Vraulück</i>	Frauen	<i>Vräusche</i> n.	kleine Frau
<i>Vrömm</i> m.	Fremde/r	<i>vrömm</i>	fremd
<i>Wiiv/er</i> n.	Frau/en, Weib/er (negativ)		
<i>zesamme</i>	zusammen, gemeinsam		

Geistiges

<i>aane</i>	ahnen	<i>Aanung</i>	Ahnung
<i>aavständisch</i>	abständig, dement		

<i>Aldverstank</i> m	altklug (Kinder)		
<i>Bedänkzick</i> f.	Bedenkzeit		
<i>bejriife</i> <i>bejreff, bejreffè</i>	begreifen		
<i>Bröode</i>	brüten		
<i>Dorjee</i>	durcheinander, wirr		
<i>kapiere</i>	verstehen	<i>Kapee</i> m; <i>Dä ös schwor</i> <i>van Kapee.</i>	Verstehen; Der versteht schwer.
<i>(ërus)klamüsere</i>	mühsam etw. her- ausfinden		
<i>klüschtsch</i>	undurchschaut, verdächtig		
<i>Kukelores</i> m	Unsinn; auch: Tan- nenzapfen		
<i>menne</i>	meinen	<i>Meenung</i> f.	Meinung
<i>överläje</i> <i>överlaat, överlaat</i>	überlegen	<i>Övverlääsch</i> m	Überlegung
<i>op Zack</i>	geistesgegenwärtig		
<i>Senn</i> m	Sinn (geistig)		
<i>Stuss</i> m	Unsinn		
<i>uushecke</i>	ausbrüten, austüf- teln		
<i>verjässe</i>	vergessen		
<i>Verstank</i> m.	Verstand	<i>Onverstank</i> m.	Unverstand
<i>Vernonvt</i> f.	Vernunft	<i>vernönftisch</i>	vernünftig
<i>verstoön</i> <i>verstung, verstange</i>	verstehen	<i>Verstank</i>	Verstand
<i>wösse</i> <i>woost, jewoost</i>	wissen	<i>Wesse</i>	Wissen
<i>Wórret</i> f.	Wahrheit	<i>woër;</i> <i>Sar de Worret!</i>	Wahr; Sag die Wahr- heit!

Gefühle

<i>Ärëm Deer</i> n.	Niedergeschlagen heit, Depression	<i>et ärëm Deer</i> <i>hann.</i>	depressiv sein
<i>ärviire</i>	erschrecken		
<i>Bammel</i> m.	Angst		

<i>bang</i>	bange		
<i>beduure</i>	bedauern		
<i>bööke</i>	weinen		
<i>Druur f.</i>	Trauer		
<i>en dē Plagge krije</i>	mitgenommen aus- sehen		
<i>Heemwië n.</i>	Heimweh		
<i>hüüle</i>	heulen, weinen		
<i>jefftisch</i>	giftig, zornig		
<i>Jemööt n.</i>	Gemüt	<i>en aller Jemöts- rou f.</i>	in aller Ge- mütsruhe
<i>jetruëst</i>	getrost, ruhig		
<i>Joodmödischkejt f.</i>	Gutmütigkeit		
<i>knaatsche</i>	weinen (von Kin- dern)	<i>Knaatsch m.;</i> <i>Knaatschkopp m.;</i> <i>knaatschisch</i>	Weinen; einer, der stän- dig weint bzw. sich stän dig beklagt; weinerisch
<i>kriische kresch, jekresche</i>	weinen		
<i>Kuurasch f.</i>	Mut, Beherztheit	<i>kuraschiert</i>	mutig
<i>laache</i>	lachen	<i>sisch kapott laa- che;</i> <i>schibbelisch laa- che</i>	sich kaputt lachen; sich schibbe- lich lachen
<i>Leed n.</i>	Leid	<i>leedonn;</i> <i>leedmödisch</i>	leid tun; schwermütig
<i>dr Lösch m. hange losse</i>	traurig sein, resi- gnieren		
<i>Lost f.</i>	Lust	<i>löstisch</i>	lustig
<i>Moot m.</i>	(Lebens)Mut	<i>mootwellisch</i>	mutwillig
<i>opräaje opjeräascht</i>	aufregen	<i>Opräajung f.</i>	Aufregung
<i>Pläsiir n.</i>	Vergnügen		
<i>quängele</i>	quängeln		
<i>de Quent f. spreng sprong, jespronge</i>	die Geduld verlie- ren		
<i>rammdösisch</i>	durcheinander, wirr		
<i>röjelisch</i>	ruhig		

<i>rose</i>	rasen (vor Wut)		
<i>Rou</i> f.	Ruhe	<i>röjelisch</i>	ruhig
<i>schamme (sisch)</i>	schämen (sich)	<i>Schammsttu disch net!</i>	Schämst du dich nicht!
<i>schöj</i>	scheu		
<i>Schräck</i> m.	Schrecken		
<i>sorje (sisch) jesorscht</i>	sorgen (sich)	<i>Sorsch</i> f.	Sorge
<i>stiiv</i>	bedrückt	<i>Ich han et stiiv.</i>	Ich bin bedrückt.
<i>Strang</i> m.	Angst		
<i>Truëst</i> m.	Trost		
<i>valsch</i>	falsch, wütend	<i>Do wuerd dä ävver valsch!</i>	Da wurde der aber falsch!
<i>verkiirt</i>	verkehrt, verdreht		
<i>vööle</i>	fühlen	<i>Jevööl</i> n.	Gefühl
<i>Vreud</i> f.	Freude	<i>vruë</i>	froh
<i>Wedderwell</i> m.	Widerwille		
<i>welle woot, jewollt</i>	wollen	<i>Well</i> m.; <i>Dä hat kenne Well mi.</i>	Wille; Der hat kei- nen Willen mehr.
<i>wimmere</i>	wimmern		
<i>wönsche</i>	wünschen	<i>Wonsch</i> m.	Wunsch
<i>wööde</i>	wüten		
<i>zefredde</i>	zufrieden		

Zwischenmenschliches Verhalten: positiv

<i>aabändele</i>	anbündeln		
<i>aajövve</i>	anreichen; auch: angeben (sich her- vortun)	<i>aavjövve</i>	abgeben
<i>aaställe</i>	anstellen (in der Reihe); auch: Aufhebens machen		
<i>aatippe</i>	leicht berühren		
<i>aavmaache</i>	abmachen	<i>usmaache</i>	ausmachen
<i>äksplezeere äksplezeert</i>	auseinandersetzen, erklären		
<i>äntschöldije äntschöldischt</i>	entschuldigen		

<i>alleen</i>	allein		
<i>allemann</i>	alle zusammen		
<i>ästemëere</i> <i>ästermeert</i>	(hoch)achten	<i>Äästemëer</i> m.	Hochachtung
<i>beduure</i> <i>beduurt</i>	bedauern		
<i>bejääne</i> <i>bejännt</i>	begegnen		
<i>bejee</i> (<i>bejenee</i>)	beieinander		
<i>jrööße</i>	grüßen	<i>bejrööße</i>	begrüßen
<i>beklaafe</i> <i>beklaaft</i>	besprechen		
<i>beroije</i> <i>beroijt</i>	bereuen		
<i>berode</i>	beraten	<i>Rod</i>	Rat
<i>beschweëre</i> (<i>sisch</i>) <i>beschweert</i>	beschweren(sich)		
<i>besüke</i> <i>besükt</i>	besuchen	<i>Besük</i> m.	Besuch
<i>betütteln</i> <i>betüttelt</i> ₜ	bemuttern, verwöhnen		
<i>dolde</i>	dulden	<i>Jedold</i> f.; <i>jedoldisch</i>	Geduld; geduldig
<i>dosche</i>	dürfen	<i>Dä dasch</i> dat.	Der darf das.
<i>eens</i>	einig		
<i>éladde</i> <i>éjeladde</i>	einladen	<i>Eladdung/e</i> f.	Einladung/en
<i>harmeneere</i> <i>harmonneert</i>	übereinstimmen		
<i>helëpe</i> <i>holëp, jeholëpe</i>	helfen	<i>Hölëp</i> f.	Hilfe
<i>hengere</i>	hindern		
<i>höngeree</i>	hintereinander		
<i>honoreere</i> <i>honoreert</i>	honorieren, ehren	<i>Honorazjuën/e</i> f.	Honation/en
<i>hofeere</i> <i>hofeert</i>	hofieren		
<i>Iire</i>	ehren	<i>Iir</i> ; <i>iirlisch</i>	Ehre; ehrllich
<i>jälde</i> <i>jold, jejolde</i>	gelten		

<i>jeweëde losse</i>	tun lassen, in Ruhe lassen	<i>Loss mich jewëëde!</i>	Lass mich in Ruhe!
<i>jevällisch(st)</i>	gefällig, bitte	<i>Jevällischkeet/e f.</i>	Gefälligkeit/en
<i>jewaar wäëde</i>	erfahren, wahrnehmen		
<i>jönn joov, jejövve</i>	geben	<i>aavjönn; opjönn; ussjönn</i>	abgeben; aufgeben; ausgeben
<i>jöönne</i>	gönnen	<i>jöönne könne</i>	gönnen können
<i>jrööße</i>	grüßen	<i>de Daareszick f. saan</i>	die Tageszeit sagen
<i>känne (sisch) kannt, jekannt</i>	kennen (sich)		
<i>Kaessant/e m.</i>	Liebhaber		
<i>Klante plur.</i>	Kameraden		
<i>Klubb m.</i>	Klub, Verein		
<i>Kneeväll m. donn</i>	hartnäckig bitten		
<i>knuutsche</i>	drücken, liebkosen		
<i>kommandeere kommandeert</i>	befehlen, kommandieren		
<i>Krätzje/r n.</i>	(merkwürdige) Erzählung/en		
<i>kreeje</i>	kriegen, bekommen		
<i>krengele</i>	kringeln	<i>sisch krengele va lache</i>	sich kringeln vor Lachem
<i>Küddelsche n.</i>	heimliches Verhältnis	<i>Kuddel m.</i>	Wirrwarr
<i>Kumpan/e m.</i>	Kamerad/en, Genosse/n, Mittäter	<i>Suffkumpan; Kumpenej f.</i>	Saufkumpan; (zweilichtige) Kumpanei
<i>kusche</i>	kuschen, stillhalten	<i>kusch</i>	zurückhaltend
<i>ligde (ömmes) ledde, jeledde</i>	jd. leiden		
<i>lönne</i>	leihen	<i>v e r l ö n n e</i>	verleihen
<i>loëve</i>	loben		
<i>loßläddisch</i>	ledig		
<i>mänësch</i>	mancher		
<i>Maneere plur.</i>	Manieren, Benehmen	<i>maniirlich</i>	mit gutem Benehmen

<i>messe</i>	missen		
<i>moddersiëlen-al-leen</i>	mutterseelenallein		
<i>növveree</i>	nebeneinander		
<i>Ömmjang</i> m.	Umgang	<i>Dat es kenne jodde Ömmjang vörr disch!</i>	Das ist kein guter Umgang für dich!
<i>övverdrriive</i> <i>övverdrev</i> <i>övverdrevve</i>	übertreiben		
<i>ongeree</i>	untereinander		
<i>ordeneere</i> <i>ordeneert</i>	regeln, anordnen		
<i>pussiire</i>	Beziehung zu einem Mädchen pflegen		
<i>Räsong</i> f.	Vernunft (franz.: <i>raison</i>)	<i>zr Räsong brenge jebraart</i>	zur Vernunft bringen
<i>ramsche</i>	raffen	<i>schrabbe</i>	raffen
<i>tespeteere</i> <i>tespeteert</i>	disputieren, streiten	<i>Despetaat</i> m.	Disput
<i>scharwänzele</i>	umgarnen		
<i>schmuuse</i>	liebkosen	<i>Schmuus</i> m.	Komplimente
<i>tröij</i>	treu		
<i>Tropp</i> m.	Truppe, Gruppe		
<i>tuusche</i>	tauschen		
<i>uusston (ömmes)</i> <i>stung uus</i> <i>uusjestange</i>	(jd.) ausstehen, leiden		
<i>verjliische</i> <i>verjleesch</i> <i>verjleesche</i>	vergleichen		
<i>verjönne (sisch)</i>	(sich) vergönnen, wohl fühlen		
<i>verzeije</i>	verzeihen		
<i>vreije</i>	freien, werben	<i>Vreijeschvöss</i> m.	Freiersfüße
<i>Vröngd/e</i> m.	Freund/e	<i>Vröngdin/ne</i> f.	Freundin/nen
<i>vrore</i>	fragen	<i>Vroor/e</i> f.	Frage/n
<i>waarde</i>	warten		
<i>wätte</i>	wetten		

Zwischenmenschliches Verhalten: negativ

<i>aadriëne</i>	andrehen		
<i>aaschmiire</i>	betrügen, an- schmieren		
<i>aavlukse</i>	abspenstig machen		
<i>aavzwacke</i>	abzwacken		
<i>bedrieße</i> <i>bedrösse</i>	täuschen, betrü- gen		
<i>bedröoje</i> <i>bedroore</i>	betrügen	<i>Bedroor</i> m.	Betrug
<i>bescheisse</i> <i>beschesse</i>	täuschen, betrü- gen		
<i>blameere</i>	blamieren		
<i>böddele</i>	betteln		
<i>Bohai</i> m.	Getue	<i>Bohai maache</i>	aufschneiden
<i>draajlööve</i> <i>jloot draa</i> <i>draarjejloot</i>	dran glauben, Un- angenehmes akzep- tieren		
<i>drangsaleere</i>	drangsalieren, quä- len		
<i>droije</i>	drohen, dräuen		
<i>Fissematänte</i> plur.	Getue		
<i>Fisternöllsche</i> n.	heimliches Ver- hältnis		
<i>fördjaare</i>	wegschicken		
<i>Häckmäck</i> m.	Getue, Umstände		
<i>hamstere</i>	hamstern		
<i>Huddel</i> m.	Streit, Auseinanderset- zung		
<i>Jedööns</i> n.	Getue		
<i>Kadanks</i> f.	Angst, Respekt		
<i>käbbele</i>	streiten		
<i>kiife</i>	keifen		
<i>klaue</i>	stehlen		
<i>Klöngel</i> m.	Klüngel		
<i>Kniis</i> m.	Zank; auch: Schmutz	<i>Kniisbüggel</i> m.; <i>Kniiskopp</i> m.; <i>Kniisuur</i> n.; <i>kniisisch</i>	Zänker; Zänker;

			Zänker; zänkisch;
<i>kölle</i>	betrügen		
<i>krakeele</i>	lärmen		
<i>lappe</i>	etwas Merkwürdiges tun	<i>Do hätt dä sisch jät je-lappt!</i>	Da hat der sich etwas geleistet!
<i>leeje</i> <i>loor, jeloore</i>	lügen		
<i>Mannsbeld</i> n.	Mannskerl		
<i>Moläste</i> plur.	Schwierigkeiten		
<i>ordinäär</i>	ungehörig		
<i>opbuusche</i>	aufbauschen		
<i>oppeneere</i>	sich widersetzen, opponieren		
<i>Pick</i> m.	heimlicher Groll		
<i>piisacke</i>	quälen		
<i>schekaneere</i>	schikanieren		
<i>scholde</i>	schulden	<i>Schold</i> f.; <i>schöldisch</i>	Schuld; schuldig
<i>semeleere</i>	simulieren		
<i>Speränzje/r</i> n. <i>maache</i>	töricht handeln		
<i>stöchele</i>	aufwiegeln, sticheln		
<i>streede</i> <i>stredd, jestredde</i>	streiten	<i>aavstreede</i>	abstreiten
<i>stibitze</i>	heimlich wegnehmen		
<i>strööfe</i>	über andere reden		
<i>stüüre</i>	stören		
<i>Tamtam</i> m.	Umstände, Trara		
<i>tämpteere</i>	etwas anstellen		
<i>trappeere</i>	ertappen		
<i>triize</i>	aufreizen, quälen		
<i>veräppele</i>	nicht ernst nehmen		
<i>verbärrje</i> <i>verborje</i>	verbergen		
<i>verlääje</i> <i>verlaat</i>	verlegen		
<i>verplämpere</i>	verschwenden		
<i>verrode</i>	verraten	<i>Verrod</i> m.	Verrat
<i>Weerwoord</i> n.	Widerwort/e		

<i>wiis maache</i>	etwas einreden		
<i>zänke</i>	zanken		
<i>zweecke</i>	zwicken		
<i>zwenge</i> <i>zwong, jezwonge</i>	zwingen	<i>Zwang</i>	Zwang

„Soziale“ Präpositionen

<i>jäje</i>	gegen		
<i>mott</i>	mit		
<i>one</i>	ohne		
<i>schään</i>	gegen		
<i>vörr</i>	für		
<i>wäje</i>	wegen		

Menschliche Eigenschaften

<i>äescht</i>	ernst		
<i>Bääste dr m.</i>	Beste der		
<i>blööd</i>	dumm	<i>Blöödhammel/e m.</i>	Dummkopfköpfe
<i>domm</i>	dumm		
<i>Dönkel m.</i>	Dünkel		
<i>Drüje m.</i>	Mann/Männer mit trockenem Humor	<i>Dat es ne Drüje.</i>	Das ist ein Trockener.
<i>Duckmüser m.</i>	Leisetreter		
<i>düschtisch</i>	tüchtig		
<i>Dusel m.</i>	Glückspilz, auch: Dummkopf	<i>Dä hat Dusel jehat.</i> <i>Du böss ene Dusel.</i>	Der hat Glück gehabt. Du bist ein Dummkopf.
<i>eefäldisch</i>	Einfältig		
<i>ēje</i>	eigen(artig)	<i>eejesennisch</i>	eigensinnig
<i>eekännisch</i>	fremdelnd		
<i>ennjebeld</i>	eingebildet		
<i>Fimmel m.</i>	Verrücktheit, Tick, Spleen	<i>Dä hat ne Fimmel!</i>	Der hat einen Tick.
<i>fosch</i>	forsch, entschlossen		
<i>hääxe</i>	hexen	<i>Hääx/e f.;</i>	Hexe/n;

		<i>Hääxeschoss</i> m.	Hexenschuss
<i>iggelisch</i>	gereizt, reizbar	<i>iggelisch Männche</i> n.	reizbarer Kerl
<i>jäck</i>	närrisch	<i>Jäck/e</i> m. <i>jäckisch</i>	Narr/en, auch: Geisteskranke/r närrisch
<i>jeliürt</i>	gelehrt		
<i>jodd</i>	gut		
<i>jrällisch</i>	hitzig		
<i>jroff</i>	grob		
<i>katzisch</i>	zänkisch		
<i>klamm</i>	in Geldnot		
<i>kniipisch</i>	geizig		
<i>koppschöj</i>	ängstlich		
<i>krabitzisch</i>	eigensinnig		
<i>kribitzisch</i>	jähzornig		
<i>kuraschiert</i>	mutig, entschlossen	<i>Kuraasch</i> f.	Courage, Mut
<i>luës</i>	schlau		
<i>Mannswiiv/er</i> n.	Mannweib/er		
<i>nöj</i>	Geizig		
<i>nöjschiërisch</i>	Neugierig		
<i>ondoue</i>	unartig	<i>ondoue Stöcker</i> n.	unartige Taten
<i>öösisch</i>	ungehalten, ärgerlich		
<i>opräët</i>	aufrecht		
<i>pingelisch</i>	empfindlich		
<i>plomp</i>	Plump		
<i>pröttele</i>	nörgelen	<i>Prötteler</i> m.	Nörgler
<i>rejäll</i>	reell, ehrlich		
<i>schenant</i>	schüchtern, prüde (franz.: <i>gênant</i>)		
<i>schlääd</i>	schlecht, übel <i>schlääd.</i>	<i>Däm öss/jeet et</i> <i>schlääd.</i>	Dem ist es – geht es schlecht.
<i>strongse</i>	angeben	<i>Strongsbüggel/e</i> m.	Angeber
<i>stüüte</i>	prahlen		
<i>üësch</i>	zäh, robust		
<i>verlosse sisch</i>	sich verlassen auf	<i>Verloss</i> m.	Verlass
<i>vlenk</i>	flink		
<i>vüürsischtisch</i>	vorsichtig		
<i>vrääsch</i>	frech		

<i>zämmele</i>	schmusen	<i>Zämmel/e</i> m.	Schmusekind/ er
<i>zeweeësch</i>	widerspenstig, ver- dreht		
<i>Zwärsch</i> m.	Zwerg/e		

Menschliche Typen

<i>Aaldwiiv/er</i> n.	neugierige Person/ en	<i>Waischwiiv/er</i> n.	Waschweib/er
<i>Bäles/se</i> m.	Ausgelassene/r Junge/n		
<i>Bavian</i> m.	(Pavian) Groß- maul, plumper Mensch		
<i>Blaares/se</i> m.	laute/r Mensch/ en		
<i>Braatsch</i> f.	Großmaul; auch: Schorf		
<i>Brejmuul</i> f.	Großmaul		
<i>Deckopp</i> m.	Dickkopf	<i>Hetz Copp;</i> <i>Knall Copp;</i> <i>Quatsch Copp;</i> <i>Querkopp</i>	Hitzkopf; Unsinn reden- der Mensch; Schwätzer; Querkopf
<i>Drickes</i> m.	einfältiger Mensch		
<i>Fännigsfürzer</i> m.	Geizhals		
<i>Fänt</i> m.	unartiger Junge	<i>Fäntsche</i> n.	
<i>Filú</i> m.	(franz.: <i>filou</i>) durchtriebener Kerl		
<i>Finester</i> m.	Schelm		
<i>Halonk/e</i> m.	Halunke/n		
<i>Hospes</i> m.	unerfahrener, al- berner Mensch		
<i>Idijoot/e</i> m.	Geisteskranke/r		
<i>Jriiläscher</i> m.	Mensch mit Hu- mor, Schadenfro- her		

<i>Kabänes/se</i> m.	große/r Kerl/e		
<i>Kaderaasch</i> m.	Herumstreuner		
<i>Kloochscheißer</i> m.	Besserwisser		
<i>Klütt</i> m.	Dummkopf		
<i>Knores</i> m.	eigensinniger Mensch		
<i>Knotterdöppe</i> n.	dauernd Schimpfender	<i>Knotterpott</i> m.	Schimpfender
<i>Korentekacker</i> m.	kleinlicher Mensch		
<i>Kratzbüesch</i> f.	Kratzbürste		
<i>Krent</i> f.	Korinthe, kleinlicher Mensch		
<i>Küümes</i> m.	ein Stöhnender, ein langsam zu Werk Gehender	<i>küüme</i>	stöhnen
<i>Kwassel</i> f.	Vielredner/in		
<i>Labbes/se</i> m.	Lümmel	<i>labbestisch</i>	lümmelhaft
<i>Lömmel/e</i> m.	Lümmel		
<i>Lompsack/säck</i> m.	gemeine/r Kerl/e		
<i>Lööres/se</i> m.	Taugenichts/e		
<i>Looder</i> n.	Luder, betrügender Mensch		
<i>Luftikus</i> m.	leichter Geselle		
<i>Lulatsch</i> m.	flapsiger Kerl	<i>ne lange Luulatsch</i>	langer Kerl
<i>Lusch</i> m.	Versager; jd., dem man nicht traut	<i>Lusche</i> plur.	minderwertige Skatkarten
<i>Mullejann</i> m.	Maulheld	<i>Mulleflupp</i>	Maulheld
<i>Nälbäck</i> m.	Klatschmaul (Mann)		
<i>Nixnotz/e</i> m.	Nichtsnutz/e	<i>nixnötzig</i>	nichtsnützig
<i>Os/Ööster</i> n.	raffinierte/r Mensch/en	<i>Schennoos</i> n.	Schelm
<i>Pittsche vüropp</i>	immer der Erste, Besserwisser		
<i>Schauter</i> m.	alberner Mensch		
<i>Schlamp</i> f.	unordentliche Frau		
<i>Schlappschwanz/schwännz</i> m.	Schwächling/e		
<i>Schlaubärjer</i> m.	Schlaumeier		
<i>Schloofmötz/e</i> f.	Schlafmütze/e		

<i>Schnöösel/e</i> m.	„Grünschnabel“, arrogante/r Kerl/e		
<i>Schnööver</i> m.	verwöhnter Esser		
<i>Schräuel</i> n.	hässliche Person		
<i>Schüüredreischer</i> m.	Scheunendrescher; Vielesser		
<i>Schwaardlapp</i> m.	Maulheld		
<i>Schweinickel</i> n.	unflätiger Mensch		
<i>Spötzboov/e</i> m.	Spitzbube/n		
<i>Stänz</i> m.	Angeber		
<i>Stenkstevvel/e</i> m.	Stinkstiefel (Schimpfwort)		
<i>Stropp/Ströpp</i> m.	Schlingel		
<i>Traatschmuul</i> f.	Klatschmaul	<i>Traatschwüiv</i> n.	Tratschweib
<i>Trampel</i> m.	plumper Mensch		
<i>Trulla</i> f.	schlampige Frau		
<i>Tuppese/se</i> m.	Dummkopf/köpfe		
<i>Tuttel</i> f.	unbeholfener Mensch	<i>tuttelisch</i>	unbeholfen
<i>Vrässsack</i> m.	Fresssack, Vielesser		
<i>Vullisch</i> m.	Faulenzer		
<i>Vlääjel/e</i> m.	Flegel		
<i>Wenkbüggel</i> m.	Windbeutel, Angeber		
<i>Wibbelstätz</i> m.	unruhiger Mensch		

Menschliche Wechselfälle

<i>Jlök</i> n.	Glück	<i>jlöcklich</i>	glücklich
<i>Katastroëv/e</i> f.	Katastrophe/n		
<i>Malöör</i> n.	Unglück		
<i>Messjescheck</i> n.	Missgeschick		
<i>Nuët</i> f.	Not	<i>Nuët am Mann.</i>	Not am Mann
<i>Onjlök/er</i> n.	Unglück/e		
<i>Onvall/väll</i> m.	Unfall/fälle		
<i>Päsch</i> n.	Pech		
<i>Schangs/e</i> f.	günstige Gelegenheit/en (franz.: <i>chance</i>)		
<i>schugdere</i>	schaudern		

Tätlichkeiten

<i>aachtkantisch</i>	mit Nachdruck	<i>aachtkantisch eruus- fleeje floor eruus eruisjesfloore</i>	energisch vor die Tür gesetzt werden
<i>aajriife jreff aa aajejrefe</i>	angreifen		
<i>Aska mit Schoo- näjjel</i>	Prügel		
<i>de Botz stramm träcke trock, jetrocke</i>	den Hosenboden stramm ziehen		
<i>Dänkzöddel m.</i>	Ohrfeige		
<i>draische jedraische</i>	verdreschen		
<i>haue haut, jehaue</i>	hauen	<i>Hau m.;</i> <i>Dä hat enne Hau!</i>	Schlag; Der hat einen „Dachschaden“!
<i>Jewald f.</i>	Gewalt		
<i>klatsche</i>	schlagen		
<i>kleëve</i>	Kleben, schlagen	<i>Däm han ich enne jek- leëvt!</i>	Dem habe ich eine geklebt!
<i>kloppe</i>	schlagen	<i>Klöpp plur.;</i> <i>verkloppe;</i> <i>Klopperej f.</i>	Schläge; schlagen, auch: verkaufen Schlägerei
<i>paave</i>	schlagen		
<i>pisele</i>	verhauen		
<i>rämpel</i>	rämpeln		
<i>Säng plur.</i>	Prügel		
<i>schlaare schloor jeschlaan</i>	schlagen	<i>Schlaar m.</i>	Schlag, Hieb
<i>am Schlawittche packe</i>	an den Hals gehen	<i>Schlawittchen n.</i>	Kragen
<i>Schmess m.</i>	Schmiss/e		
<i>schrüppe</i>	hauen	<i>Schrüpp plur.;</i> <i>Dä han di geschrüppt.</i>	Schläge; Den haben sie vermöbelt.
<i>schwaarde</i>	verhauen; auch:		

	viel reden		
<i>Uërfisch f.</i>	Ohrfeige		
<i>verbimse</i>	verprügeln		
<i>verbläue</i>	verprügeln		
<i>verkammesööle</i>	verhauen (aufs Kammesol)		
<i>vermöbele</i>	verprügeln		

Einige Vornamen

Männer		Frauen	
<i>Allwiss</i>	Alois	<i>Ännsche</i>	Ännchen
<i>Ándree</i>	Andreas	<i>Angeniës</i>	Agnes
<i>Bartel</i>	Bartholomäus	<i>Bärb(sche)</i>	Barbara
<i>Äus</i>	August	<i>Billsche</i>	Sybille
<i>Eed</i>	Eduard	<i>Drück(sche)</i>	Gertrud
<i>Fränz</i>	Franz	<i>Fiinsche</i> <i>Fiinsche, Tring un</i> <i>Drück – heesche all</i> <i>ärm Lück.</i>	Josefine
<i>Fons</i>	Alfons	<i>Katrinsche</i>	Katharina
<i>Hein</i>	Heinrich	<i>Karliin</i>	Karoline
<i>Hubeert, Hupp- pert</i>	Hubert	<i>Leensche</i>	Helene
<i>Jünter</i>	Günther	<i>Liss(bätt), Els</i>	Elisabeth
<i>Jööf</i>	Josef	<i>Maalsche</i>	Amalia
<i>Jupp</i>	Josef	<i>Mariische, Mii</i>	Maria
<i>Klos</i>	Nikolaus	<i>Netta</i>	Katharina
<i>Köbes</i>	Jakob	<i>Rejiina</i>	Regina
<i>Kornäll</i>	Kornelius	<i>Resi</i>	Therese
<i>Mattes</i>	Matthias	<i>Seef</i>	Josefine
<i>Meëtes</i>	Martin	<i>Sophi</i>	Sophia
<i>Mundes</i>	Edmund	<i>Trautsche</i>	Gertrud
<i>Nöll</i>	Arnold	<i>Trees(sche)</i>	Therese
<i>Päul</i>	Paul	<i>Tring</i>	Katharina
<i>Pitt</i>	Peter	<i>Zilli</i>	Cäcilia
<i>Schäng</i>	Johannes (franz.: <i>Jean</i>)	<i>Zis(ka)</i>	Franziska
<i>Schorsch</i>	Georg		
<i>Tünn</i>	Anton		
<i>Wellem, Will</i>	Wilhelm		

Die meisten Familien im Ort hatten neben dem Vornamen (*Vüür-Naam*) einen Dorfnamen, der aber nicht mit dem im Einwohnerregister eingetragenen Namen übereinstimmte. So wurde unterschieden, wie *ömmes heescht* und *ömmes sisch schriivt*.

Nationalitäten

<i>Ami/s</i>	US-Amerikaner		
<i>Bälljer</i>	Belgier	<i>Bällje;</i> <i>Bällvüpp/e</i> (Schimpfwort nach dem Krieg)	Belgien; Belgier
<i>Düksch/e</i>	Deutsch/e	<i>Dükschlank</i>	Deutschland
<i>Franzuës/e</i>	Franzose/n	<i>franzüësisch</i>	französisch
<i>Holländer</i>	Niederländer		
<i>Nazijuën/e f.</i>	Nation/en		
<i>Prüüss/e</i>	Preuße/n	<i>Prüüsseboom/bööm</i>	Fichte/n
<i>Uuslank n.</i>	Ausland	<i>Uuslänkder;</i> <i>uuslänkdisch</i>	Ausländer; ausländisch
<i>Walluën/e</i>	Wallone/n		

Essen und Trinken

Essenswaren: salzig

<i>Ässisch m.</i>	Essig		
<i>Böffstöck n.</i>	Beefsteak, Rindfleisch		
<i>Brej m.</i>	Brei		
<i>Brode m.</i>	Braten; auch: Waden	<i>brode</i>	braten
<i>Botter f.</i>	Butter	<i>Botteramm f.</i>	Butterbrot
<i>Bruët n., Brüëtsche/r n.</i>	Brot, Brötchen	<i>Jemisch-, Jrau-, Schwarz-, Wiiß-bruët n.</i>	Gemisch-, Grau-, Schwarz-, Weißbrot
<i>Bulljong m.</i>	Bouillon		
<i>Dodder m.</i>	(Ei)Dotter		
<i>Dubbel/e f.</i>	doppeltes Butterbrot		
<i>Fätt n.</i>	Fett	<i>Fättoor/e n.</i>	Fettauge/n
<i>Füpp f.</i>	Magermilch		

<i>Hörring/e</i> m.	Hering/e		
<i>Jemöös</i> n.	Gemüse		
<i>Jreev/e</i> f.	Griebe/n, gebratene Speck-stückchen		
<i>Jrömmel/e</i> m.	Krümel		
<i>Kaij</i> m.	Überdruss	<i>der Kaij ässe ooss, jejässe</i>	sich über-drüssig essen
<i>Kiës</i> m.	Käse	<i>Klatschkies</i> m.	Quark
<i>Knüül/e</i> f.	dicke Brotscheibe/n		
<i>Kos</i> f.	Kost	<i>Kosjänger</i> m.	Kostgänger
<i>kore</i>	schmecken, probieren	<i>Kor ens draa!</i>	Probier mal!
<i>Kuësch/e</i> f.	Kruste/n		
<i>Kwällmänn</i> m. plur.	Pellkartoffel		
<i>Määl</i> n.	Mehl		
<i>Makai</i> m.	Quark		
<i>Marjeriin</i> f.	Margarine		
<i>möngschesmoos</i>	mundgerecht		
<i>Moolzick</i> f.	Mahlzeit		
<i>Mósterd</i> m.	Senf		
<i>Nuudel/e</i> f.	Nudel/n		
<i>Ongeree</i> m.	Eintopf		
<i>Päffer</i> m.	Pfeffer		
<i>Pannekoch/e</i> m.	Pfannkuchen		
<i>Papp</i> m.	dicker Brei	<i>papp satt</i>	voll satt
<i>Presskopp</i> m.	Sülze		
<i>Puttes</i> m.	Blutwurst		
<i>Rämmel/e</i> m.	dicke Schnitte/n		
<i>Riis</i> m.	Reis		
<i>Room</i> m.	Rahm		
<i>Salz</i> n.	Salzen	<i>salze</i>	salzen; auch: mit Schnee einreiben
<i>Schmank</i> m.	Sahne		
<i>Schnett</i> f.	Schnitte		
<i>Schönk</i> m.	Schinken		
<i>Schwaard</i> f.	Schwarte		
<i>Späck</i> m.	Speck		
<i>Speejelai/er</i> n.	Spiegelei/er		
<i>Veejsch</i> m.	Fisch		
<i>Vleesch</i> n.	Fleisch		

<i>Wuësch</i> f.	Wurst	<i>Bloddwuësch; Löwverwuësch; Zärvelatwuësch</i>	Blutwurst; Leberwurst; Cervelatwurst
<i>Zaus</i> f.	Soße		
<i>Zupp</i> f.	Suppe	<i>Eërzuzupp</i>	Erbsensuppe

Essenswaren: süß

<i>Boddem</i> m.	(Kuchen)Boden		
<i>Budding</i> m.	Pudding		
<i>Deelsche</i> n.	Teilchen		
<i>Deesch</i> m.	Teig		
<i>Hönnesch</i> m.	Honig		
<i>jät Jotts</i> n.	Süßigkeiten		
<i>Kamäll/e</i> f.	Kamelle/n, auch: erledigte Dinge	<i>Dat senn aald Kamälle.</i>	Das sind alte Kamellen.
<i>Klömpche</i> n.	Klumpchen, Bonbon		
<i>Knöpplatz</i> m.	Zuckerkuchen		
<i>Kooche</i> m.	Kuchen	<i>Riivkooche</i>	Reibekuchen
<i>Krangs</i> m.	Kranz(gebäck)		
<i>Marmelad</i> f.	Marmelade		
<i>Muuze</i> plur.	Gebäck in Fett (Fettdonnerstag)	<i>Muuzemändelsche/r</i> n.	Gebäck in Fett (Fettdonnerstag)
<i>Plätzje/r</i> n.	Plätzchen		
<i>Prent/e</i> f.	Printe/n		
<i>Rodong</i> m.	runder Kuchen (lat.: <i>rotunda</i>)		
<i>Rosing/e</i> f.	Rosine/n		
<i>Seem</i> m.	Honig, auch: Rübenkrautsirup		
<i>Schelée</i> m.	Gelee		
<i>sööß</i>	süß		
<i>Tart</i> f.	Torte	<i>Riistart</i>	Reiskuchen
<i>Vlaam</i> m.	Fladen	<i>Riisvlaam</i>	Reisfladen
<i>Wäck</i> m.	Weißbrot	<i>Wäggemann</i> (an St. Martin)	Weckmann
<i>Waffel</i> f.	Waffel		

Getränke und Gefäße

<i>Bäscher</i> m.	Becher		
<i>Büër</i> n.	Bier		
<i>Brangdewing</i> m.	Branntwein		
<i>drönke</i> <i>dronk, jedronke</i>	trinken		
<i>Duësch</i> m.	Durst		
<i>Flasch/e</i> f.	Flasche/n		
<i>Jesöff</i> n.	schlechtes Getränk	<i>suffe</i>	saufen
<i>Jlaas/er</i> n.	Trinkglas/gläser		
<i>Káffe</i> m.	Kaffee		
<i>Köppche</i> n.	Tasse		
<i>Melëch</i> f.	Milch		
<i>Muckefuck</i> m.	Kaffeersatz (franz.: <i>mocca faux</i>)		
<i>Mutt</i> m.	Kaffeersatz		
<i>Tass/e</i> f.	Tasse/n		
<i>Wing</i> m.	Wein	<i>ne saure Bascht</i> m.:	saures Getränk

Rund um den Tisch

Geschirrr und Besteck

<i>Bestäck</i> n.	Besteck	<i>Bestäcksschooß</i> n.	Besteckschublade
<i>Bruëtakorëf</i> m.	Brotkorb		
<i>Däckel</i> m.	Deckel		
<i>Deeshdäck</i> f.	Tischdecke		
<i>Hänkel</i> m.	Henkel an Kanne (bzw. Trinkgefäß)		
<i>Jaffel/e</i> f.	Gabel/n		
<i>Komp</i> m.	Schüssel		
<i>Läffel</i> m.	Löffeln	<i>läffele;</i> <i>Eierläffelsche</i> n.	löffeln; Eierlöffelchen
<i>Mätz/er</i> n.	Messer	<i>Bruëtmätz;</i> <i>Eërpelsmätz</i>	Brotmesser; Kartoffelmesser
<i>Pott/Pött</i> m.	Topf/Töpfe	<i>Pötttsche</i> n.	Töpfchen
<i>Särviätt/e</i> f.	Serviette/n		

<i>Schaal/e</i> f.	Schale/n		
<i>Schäpp</i> f.	Topf mit Griff	<i>schäppe</i>	sich aus Topf/ Schüssel holen
<i>Schössel/e</i> f.	Schüssel/n		
<i>Schottel/e</i> f.	Schüssel/n		
<i>Särviiss</i> n.	Tisch-Service		
<i>Tääller</i> m.	Teller		
<i>Tööt</i> f.	Kanne		

Die Mahlzeiten

<i>baksche</i>	umständlich kauen		
<i>bröesele</i>	bröseln, um- ständlich tun		
<i>Fröhstöck</i> n.	Frühstück		
<i>Honger</i> m.	Hunger	<i>Kooldampf</i>	starker Hunger
<i>Jaar</i>	gar, fertig gekocht		
<i>jeneesse</i> <i>jenoss, jenosse</i>	genießen	<i>Jenoss</i> m.	Genuss
<i>knaare</i>	knabbern		
<i>knibbele</i>	herumpflücken		
<i>köije</i>	kauen	<i>Köij</i> m.	unsinniges Gerede
<i>Kooldampf</i> m.	Hunger		
<i>lääsch</i>	leer		
<i>lücke</i>	lecken		
<i>lutsche</i>	lutschen		
<i>Medaach</i> m.	Mittagessen		
<i>Mitt</i> m., <i>Mittsche</i> n.	Essgeschirr zum Mitnehmen des Es- sens		
<i>övverisch</i>	übrig		
<i>sabbere</i>	kleckern		
<i>schlabbere</i>	verschütten	<i>Schlabberlätzje</i>	Schlabberlatz
<i>schlenge</i> <i>schlong, jeschlon- ge</i>	schlingen		
<i>schlöcke</i> <i>jeschlockt</i>	schlucken	<i>Schlöck</i>	Schluckauf
<i>schmaache</i>	schmecken	<i>Jeschmack</i>	Geschmack
<i>schnibbele</i>	schneiden (Bohnen),		

	schnippeln		
<i>schnütze</i>	naschen (Süßes)		
<i>Trevvel m.</i>	Eiermehlspeise		
<i>trössele</i>	verschütten	<i>Trösselej f.</i>	ungeschicktes Hantieren mit Wasser
<i>Uërzell/e f.</i>	Essensrest/e		
<i>verdörve</i> <i>verdorv, verdorve</i>	verderben		
<i>Vermaach m.</i>	Genuss	<i>Ne jodde Vermaach!</i>	Guten Ge- nuss!
<i>vriët</i>	hart, zäh (Fleisch)		
<i>vrösele</i>	umständlich zuWer- ke gehen		
<i>zoppe</i>	tauchen, eintunken		

Die Kleidung

Anzihsachen

<i>aandon (sisch)</i> <i>dodd aa</i> <i>aajedonn</i>	(sich) anziehen		
<i>aaahan</i> <i>aaahot, hat aa</i>	anhaben (Klei- dung)		
<i>aanträcke (sisch)</i> <i>trock an, aajetrocke</i>	(sich) anziehen	<i>Aanträcker m.</i>	Schuhanzie- her
<i>Bluus f.</i>	Bluse		
<i>Botz f.</i>	Hose	<i>Botzebeen n.;</i> <i>Botzetäisch f.</i>	Hosenbein; Hosentasche
<i>Dooch n.</i>	Tuch	<i>Halsdooch</i>	Halstuch, Schal
<i>Fläck m.</i>	Flecken		
<i>fleecke</i>	flicken	<i>Fleekwörk n.</i>	Flickwerk
<i>Foddel m.</i>	altes Tuch oder Kleid		
<i>Frack m.</i>	Frack		
<i>Haisch/e m.</i>	Handschuh/e		
<i>hääkele</i>	häkeln		
<i>Hälëm m.</i>	Helm		

<i>Hälëpe</i> m.	Hosenträger		
<i>Hanktaisch</i> f.	Handtasche		
<i>Hoddel/e</i> m.	Lumpen, altes Kleid		
<i>Hömd/ern.</i>	Hemd/en		
<i>Hott</i> m.	Hut		
<i>Hooss/e</i> m.	alt: Strumpf/ Strümpfe		
<i>Jaar</i> n.	Garn		
<i>Jack</i> f.	Jacke		
<i>Jadder</i> m.	Hosenboden		
<i>Jalosche</i> f.	Überschuhe (franz.: <i>galoches</i>)		
<i>Jamasch</i> f.	Gamasche		
<i>Jarnituur</i> f.	Garnitur		
<i>Jölëp</i> f.	Hosenschlitz		
<i>Jopp</i> f.	Jacke		
<i>Jüerdel</i> m.	Gürtel		
<i>Kätt</i> f. ; <i>Kättsche</i> n.	(Schmuck)Kette	<i>Pärlekätt</i>	Perlenkette
<i>Kamisol</i> n.	(Arbeits)Jacke		
<i>Kapp/e</i> f.,	Kappe/n, Schirm- mütze/n	<i>Käppsche</i> n.	kleine Kappe
<i>Kaputz</i> f.	Kaputze		
<i>Keddel</i> m.	Kittel		
<i>Klamotte</i> plur.	Kleider		
<i>Kleed</i> n.	Kleid		
<i>Klomp/e</i> m.	Holzschuh/e		
<i>knuksche</i>	Knittern		
<i>knööfe</i>	knöpfen	<i>Knoof/Knööf</i> m. ; <i>Drockknoof</i>	Knopf/Knöp- fe; Druckknopf
<i>Kraar</i> m.	Kragen		
<i>Lapp/e</i> m.	Schuhsohle/n	<i>op Lapp joon</i>	aufbrechen
<i>Livyje/r</i> n.	Leibchen		
<i>Lompe</i> plur.	Lumpen, verschlis- sene Kleider	<i>Lompeköss</i> f. ; <i>sisch net lompe losse</i>	Lumpenkiste; sich nicht lumpen lassen
<i>Mankel</i> m.	Mantel		
<i>Manschett/e</i> f.	Manschette/n		
<i>Maue</i> m.	Ärmel	<i>Dä hat niiss en de Maue ; de Maue opkrämpele</i>	Der ist nicht stark ; die Ärmel

			aufkrämpeln
<i>Möksch</i> f.	Mütze		
<i>Möksje</i> n.	Fussel		
<i>Muff</i> m.	Muff, Handwärmer		
<i>Naathömd/er</i> n.	Nachthemd/en		
<i>Nätz/e</i> n.	Netz/e	<i>Hoornätz</i>	Haarnetz
<i>niëne</i>	nähen	<i>Niënisch;</i> <i>Niëjaar</i> n.; <i>Niëmaschiin</i> f.	Näherin; Nähgarn; Nähmaschine
<i>Noot/Nööt</i> f.	Naht/Nähte		
<i>Ongerbotz/e</i> f.	Unterhose/n		
<i>Ongerrock/röck</i> m.	Unterrock/röcke	wenn er übersteht: <i>et bleetzt!</i>	
<i>Pälz</i> m.	Pelz	<i>Pälzmankel</i> m.	Pelzmantel
<i>passé</i>	passen	<i>wie aajejosse</i>	wie angegossen
<i>Plack</i> m.	Tuchstück, Kopftuch	<i>Koppdooch</i> n.	Kopftuch
<i>Plunder</i> m.	alte Sachen		
<i>Phuute</i> plur.	Kleider		
<i>reffele</i>	Fäden ziehen	<i>opreffele</i>	aufriffeln
<i>Reem</i> m.	(Leder)Riemen	<i>Schooreem</i>	Schnürsenkel
<i>Rock/Röck</i> m.	Rock (Frauen), Jackett (Männer)		
<i>Schlavittsche</i> n.	Kragen		
<i>Schlopp</i> m.	Schleife		
<i>Schlupp/ Schlubbe</i> m.	Schlappe(n)		
<i>Schmock</i> m.	Schmuck	<i>Krützche;</i> <i>Reng;</i> <i>Brosch;</i> <i>Armbändche</i>	Kreuzchen; Ring; Brosche; Armbändchen
<i>Schoo/n</i> m.	Schuh/e	<i>Schnalleschoo;</i> <i>Stöckelschoo;</i> <i>Weeks</i> m. - <i>weekse</i>	Schnallenschuh; Stöckelschuh; Wichse, Schuh-creme - wichsen
<i>Schörz/e</i> f.	Schürze/n	<i>am Läpp hange hing, jehange</i>	an der Schürze hängen
<i>Sigg</i> f.	Seide		
<i>Socke/ Söck</i> m.	Socke/n		

<i>Songdischsstaad</i> m.	Sonntagskleidung		
<i>soome</i>	säumen	<i>Soom</i>	Saum
<i>steecke</i>	sticken		
<i>Stevvel</i> m.	Stiefel	<i>stevvele</i>	Stiefeln
<i>streecke</i>	stricken	<i>Streeckjaar;</i> <i>Streecknold;</i> <i>Streeckzüüch</i>	Strickgarn; Stricknadel; Strickzeug
<i>Stromp/Strömp</i> m.	Strumpf/Strümpfe		
<i>Strongßdooch</i>	Einstecktuch im Herrensakko		
<i>Taischedooch/</i> <i>dööscher</i> n.	Taschentuch/tücher	alt: <i>Sackdooch</i>	Taschentuch
<i>uss don (sisch)</i>	ausziehen (sich)		
<i>ußstaveere</i>	ausstatten		
<i>verschliisse</i> <i>verschless</i> <i>verschlösse</i>	verschleiß	<i>Di Botz öss verschlös-</i> <i>se.</i>	Die Hose ist verschlissen.
<i>Wääß</i> f.	Weste		
<i>Wams</i> n.	Weste		
<i>Woll</i> f.	Wolle	<i>Boomwoll</i>	Baumwolle
<i>Zilinder</i> m.	Zylinderhut		
<i>zubbele</i>	Kleidung zurecht ziehen		

Aussehen

<i>altfränkisch</i>	altmodisch		
<i>aadisich</i>	artig, adrett (Kin- der)	<i>e aadisich Männ-</i> <i>che;</i> <i>wi ne Bär op Söck</i>	Ein adretter Junge; wie ein Bär auf Socken
<i>fing</i>	fein, schön	<i>en fing Blus</i>	eine schöne Bluse
<i>Klonter</i> f.	unordentlich wie eine Vogelscheu- che		
<i>schroo</i>	hässlich		
<i>staats</i>	fein angezogen		
<i>stödich</i>	vornehm	<i>stüifstödich</i>	sehr schick, elegant

Farben

<i>beesch</i>	beige		
<i>bloo</i>	blau		
<i>blöö</i>	helles Blau		
<i>bonk</i>	bunt		
<i>brung</i>	braun		
<i>jääl</i>	gelb		
<i>jriis</i>	grau		
<i>jröön</i>	grün		
<i>Klüër</i> f.	Farbe (franz.: <i>couleur</i>)		
<i>ruět</i>	rot		
<i>schwarz</i>	schwarz		
<i>ünni</i>	einfarbig		
<i>verbleesche</i>	verbleichen		
<i>viëlett</i>	violett		
<i>Vörëf</i> f.	Farbe		
<i>wiss</i>	weiß		

Der menschliche Körper

Einzelne Teile

<i>Aasch</i> m.	Arsch	<i>Aaschloch</i> n.	derbes Schimpfwort
<i>Ällebore</i> m.	Ellenbogen		
<i>Änkel/e</i> m.	Fußknöchel		
<i>Ärëm</i> m.	Arm	<i>ärvel</i>	ein Arm voll
<i>Bäck</i> m.	Schnabel	<i>Dä lööft sisch noch dr Bäck op!</i>	Der läuft sich noch den Schna- bel ein!
<i>Balësch</i> m.	Balg, dicker Bauch		
<i>Balle</i> m.	Fußballen		
<i>Batz/e</i> m.	Batzen, Pobacke/n		
<i>Been</i> n.	Bein/e		
<i>Blod</i> n.	Blut	<i>blodde</i>	bluten

<i>Bloos</i> f.	Blase	<i>de Bloos verkald</i>	Blase erkältet
<i>Broode</i> plur.	Waden		
<i>Brost</i> f.	Brust		
<i>Buch</i> m.	Bauch		
<i>Duum</i> m.	Daumen		
<i>Hank/Hänk</i> f.	Hand, Hände	<i>Haifel/e</i> f.	eine Hand voll
<i>Hengescht</i> m.	Hintern		
<i>Höfd</i> f.	Hüfte/n		
<i>Hörz</i> n.	Herz		
<i>Hugd</i> f.	Haut		
<i>Jall</i> f.	Galle		
<i>Jleed</i> n.	Glied		
<i>Jelänk/e</i> n.	Gelenk/e	<i>jelänkisch</i>	gelenkig
<i>Jeschlääsch</i> n.	Geschlecht		
<i>Jorrjel</i> f.	Gurgel		
<i>Keel</i> f.	Kehle		
<i>ketzele</i>	kitzeln		
<i>Knee</i> n.	Knie		
<i>Knoch/e</i> m.	Knochen	<i>Dä öss märr noch Hukd un Knoche.</i>	Der ist nur noch Haut und Knochen.
<i>Knuëschel</i> m.	Knorpel		
<i>Knuvvel/e</i> m.	Finger		
<i>Liiv</i> m.	Leib	<i>Dat litt mr omm Liiv.</i>	Das liegt mir auf dem Leib.
<i>Loong</i> f.	Lunge		
<i>Maar</i> m.	Magen		
<i>Manndele/e</i> f.	Mandel/n	<i>Di Manndele se jeschwolle.</i>	Die Mandeln sind geschwollen.
<i>Melz</i> f.	Milz		
<i>Neer/e</i> f.	Niere/n		
<i>Nörv/e</i> m.	Nerv/en	<i>op de Nörve jo</i>	auf die Nerven gehen
<i>Ongerliiv</i> m.	Unterleib		
<i>Ooder/e</i> f.	Ader/n		
<i>Päll</i> f.	Haut	<i>ze noo an de Päll röcke</i>	zu nahe auf die Pelle rücken
<i>Panks</i> f.	vulg.: Bauch		
<i>puckele</i>	aufladen	<i>Puckel</i> m.	Buckel
<i>Quante</i> plur.	Füße		

<i>raseere</i>	rasieren	<i>Rasiërmätz n.</i>	Rasiermes- ser
<i>Repp/e f.</i>	Rippe/n	<i>nüüs onger de Reppe</i>	mager sein
<i>Rööck m.</i>	Rücken	<i>Dä hat et em Rööck.</i> <i>Rööckjraat n.:</i> <i>Rööckping</i>	Der hat es im Rücken. Rückgrat: Rückenschmerz
<i>Schenn m.</i>	Schienbein		
<i>Schömmde f.</i>	Scham	<i>sisch schamme</i>	sich schä- men
<i>Schooch f.</i>	Schulter/n		
<i>Schuëß m.</i>	Schoß		
<i>Sigg f.</i>	Seite		
<i>Stüip m.</i>	Hintern		
<i>Vääesch f.</i>	Ferse		
<i>Vott f.</i>	Hintern	<i>Vottloch n.</i>	Schimpfwort
<i>Vönger m.</i>	Finger	<i>Vöngernaal/näë m.l.;</i> <i>Vöngerhoot m.</i>	Fingernagel/ nägel; Fingerhut
<i>Voss/Vöss m.</i>	Fuß/Füße	<i>ömmklenke;</i> <i>Höönerooch n.</i>	umklinken; Hühnerauge
<i>Zaan/Zänk m.</i>	Zahn/Zähne	<i>Zaanfleesch n.;</i> <i>Zaanping f.</i>	Zahnfleisch; Zahnschmerz/ en
<i>Ziëne m.</i>	Zeh/en		
<i>Zwärschväll n.</i>	Zwerchfell		

Körperliche Eigentümlichkeiten

<i>bläck</i>	nackt, bloß		
<i>deeck</i>	dick		
<i>drieße</i> <i>dress, jedresse</i>	scheißen	<i>Dröss m.</i>	Schiss, Mist
<i>Dönn</i>	dünn		
<i>fätt</i>	fett		
<i>Fijuur/e f.</i>	Figur/en		
<i>forze</i>	furzen	<i>Forz m.;</i> <i>us nem Forz ne</i> <i>Donnerschlaar</i> <i>mache;</i>	Furz; aus einem Furz einen Donnerschlag machen;

		<i>enne vleeje losse</i>	„einen fliegen lassen“
<i>jruës</i>	groß		
<i>kacke</i>	kacken		
<i>kleen</i>	klein		
<i>Knubbel/e m.</i>	Verdickung/en		
<i>kribbele</i>	kribbeln		
<i>Kröëtsch f.</i>	kleiner Mensch		
<i>Kröppel m.</i>	Krüppel		
<i>de längdelangk</i>	der Länge nach		
<i>pisse</i>	pinkeln		
<i>scheiße</i> <i>schess, jeschesse</i>	scheißen	<i>Schess, Schiss m.</i>	Schiss
<i>schiffe</i>	pinkeln		
<i>Schlöck m.</i>	dauerndes Aufstoßen		
<i>seecke</i>	pinkeln, seichen	<i>Seeck m.</i>	Urin
<i>Seever m.</i>	Spucke, Seifer	<i>seevere;</i> <i>Seeverläppche n.</i>	seifern; Schlapperlatz
<i>speije</i>	speien	<i>Speij m.</i>	Spucke
<i>stelle</i>	stillen		
<i>Vuus/Vüüst f.</i>	Faust/Fäuste		

Kopf

<i>Adamsappel m.</i>	Adamsapfel		
<i>Baart m.</i>	Bart		
<i>Back/e f.</i>	Backe/n, Wange/n		
<i>Dääds m.</i>	Kopf		
<i>Hals/Hälser m.</i>	Hals/Häse	<i>Hals övver Kopp</i>	Hals über Kopf
<i>Hoor/e n.</i>	Haar/e	<i>Frisuur/e f.;</i> <i>struvvelisch</i>	Frisur/en; strubbelig
<i>Jenick n.</i>	Genick		
<i>Jesiët/er n.</i>	Gesicht/er		
<i>Kamm m.</i>	Kamm	<i>kämme</i>	kämmen
<i>Kenn n.</i>	Kinn		
<i>Kiëver m.</i>	Kiefer		
<i>knupp(s)e</i>	den Kopf stoßen		
<i>Knuuz/e m.</i>	Haarknoten		
<i>Kopp/Köpp m.</i>	Kopf/Köpfe	<i>jät/nüüs em Kopp han</i>	etwas/nichts im Kopf ha-

			ben
<i>Krolle</i> plur.	krause Haare	<i>Krollekopp/köpp</i> m.	Kopf mit krausigen Haaren
<i>Nack</i> m.	Nacken	<i>Du kriis jetz enne en dr Nack.</i>	Androhung von Schlägen
<i>Peröck/e</i> f.	Perücke/n		
<i>Plaat (Pläät/e)</i> f.	Glatze/n	<i>Pläätekopp/köpp</i> m.	Glatzkopf/köpfe
<i>Scheetel</i> m.	Scheitel		
<i>Schlöf/e</i> f.	Schläfe/n		
<i>Schnäuz</i> m.	Schnauzbart		
<i>Stiër</i> f.	Stirn	<i>Ronzel/e</i> f.	Runzel/n
<i>Visaasch</i> f.	Gesicht (franz.: <i>visa-ge</i>)		
<i>Vratz/e</i> f.	Fratze/n		
<i>Zopp/Zöpp</i> m.	Zopf/Zöpfe		

Augen

<i>bleecke</i>	blicken	<i>Bleeck</i> m.	Blick
<i>blend</i>	blind		
<i>blenzele</i>	blinzeln		
<i>Brell</i> m.	Brille	<i>Brellejaas</i> n.	Brillenglas
<i>jaffe</i>	gaffen		
<i>Jëeschtekoër</i> n.	Gerstenkorn (Auge)		
<i>jiife</i>	verlangend blicken		
<i>kniipe</i>	kneifen, blinzeln	<i>e Öjelsche</i> n. <i>kniepe</i> ; <i>e Ööjelsche wörpe</i>	mit dem Auge kommuni-zieren; ein Auge auf jd. werfen
<i>kicke</i> <i>kööck, jekööcke</i>	gucken, sehen		
<i>luure</i>	lauern, sehen	<i>op der Luur</i> f.	auf der Lauer
<i>Oor/e</i> n.	Auge/n	<i>Oorbroue</i> f.	Augenbraue/n
<i>scheele</i>	schielen	<i>schääl</i>	schielend
<i>senn</i>	sehen		
<i>spenkse</i>	heimlich beobach-		

	ten		
<i>Triën/e</i> f.	Träne/n		

Nase

<i>böttele</i>	in der Nase bohren		
<i>Kuut/Kuute</i> m.	Nasendreck		
<i>Naas/e</i> f.	Nase/n	<i>Naasloch/löscher</i> n.	Nasenloch/löcher
<i>neßte</i>	niesen	<i>Jott sänn disch!</i>	(Wunsch an einen Niesenden)
<i>Oom, Oodem</i> m.	Atem		
<i>rotze</i>	laufen der Nase	<i>Rotz</i> m.; <i>Rotzläffel/2</i> m.; <i>Rotznaas/e</i> f.	Nasenschleim; Rotzlöffel; Rotznase/n
<i>ruche</i> <i>rooch, jerooche</i>	riechen	<i>Jerooch/Jeröcher</i> m.	Geruch/Gerüche
<i>schnuve</i>	hörbar Luft durch die Nase ziehen		

Ohren und Geräusche

<i>boldere</i>	Lärm machen		
<i>bummse</i>	hörbar anstoßen		
<i>hörre</i> <i>hurrt, jehuurt</i>	hören		
<i>lustere</i>	hören, lauschen		
<i>paave</i>	laut zuschlagen (Tür)	<i>Paav</i> m.	Knallgeräusch
<i>Uër/e</i> n.	Ohr/en	<i>Uërläppsche/r</i> n. ; <i>Kleen Kässelscher</i> <i>han jruëße Uëre.</i>	Ohr läppchen; Kleine Kessel haben große Ohren (bezogen auf die Neugier von Kindern).

Mund

<i>Jebëss</i> n.	Gebiss		
<i>Lepp/e</i> f.	Lippe/n		
<i>Monk</i> m.	Mund		
<i>Maul</i> f.	Maul (meist negativ)		
<i>Schnüßs</i> f.	Mund (negativ)	<i>Haald ding Schnüßs!</i>	Halt dein Maul!
<i>Schnuut</i> f.	Schnute		
<i>Schöpp</i> f.	Verziehen des Mundes		
<i>Trööt</i> f.	Rachen	<i>Jrömmel en dr Trööt</i>	Krümmel im Hals
<i>Vräss</i> f.	vulg: Fresse		
<i>Zangk/Zäng</i> m.	Zahn/Zähne		
<i>Zong/e</i> f.	Zunge/n		

Körperliche Bewegungen

<i>aavhaue</i> <i>haut aav, aavjehaue</i>	weglaufen		
<i>bewääje (sisch)</i> <i>bewääscht</i>	bewegen (sich)		
<i>bränge</i> <i>braat, jebraat</i>	bringen		
<i>dangse</i>	tanzen	<i>Dangskapäll/e</i> f.	Tanzkapelle/ n
<i>draare</i> <i>droor, jedraa(n)</i>	tragen	<i>aavdraare;</i> <i>henddraare;</i> <i>opdraare</i>	abtragen; hintragen; auftragen
<i>drömmele</i>	unentschlossen ge- hen	<i>Drömmel, Drömmel- ler</i> m.	Einer, der nicht zielge- richtet unter- wegs ist
<i>flitze</i>	schnell laufen		
<i>flott</i>	flott		
<i>iilesch</i>	eilig		
<i>jemääschlich</i>	gemächlich		
<i>hömpele</i>	humpeln		
<i>hönke</i>	hinken		
<i>höösch</i>	langsam		

<i>höppe</i>	hüpfen		
<i>holle</i>	holen	<i>aavholle</i>	Abholen
<i>hüppe</i>	hinhocken		
<i>jaare</i>	schnell unterwegs sein		
<i>jäng</i>	schnell		
<i>Jank/Jänk m.</i>	Gang/Gänge	<i>op Jank senn</i>	auf Gang (gesund) sein
<i>jöcke</i>	unterwegs sein	<i>op Jöck m.</i>	unterwegs
<i>joon</i>	gehen		
<i>jing, jejange</i>			
<i>kaddere</i>	herumstreunen		
<i>klabastere</i>	schwerfällig gehen		
<i>klöksche</i>	in zu großen Schuhen gehen		
<i>klömme</i>	klettern, klimmen		
<i>kraavele</i>	klettern, krabbeln		
<i>krömme</i>	krümmen	<i>sisch va Ping krömme.</i>	sich vor Schmerz krümmen
<i>kruffe</i>	kriechen		
<i>kroch, jekrooche</i>			
<i>laatsche</i>	unbeholfen gehen		
<i>loofe</i>	laufen	<i>verloofe (sisch)</i>	verlaufen (sich)
<i>leev, jeloofe</i>			
<i>muckse (sisch)</i>	regen (sich)	<i>Mucks disch net!</i> <i>mucksmäusjestell</i>	Reg dich nicht! mucksmäuschenstill
<i>nooschleefe</i>	nachziehen (Bein)		
<i>pese</i>	rennen		
<i>ränne</i>	rennen		
<i>rannt, jerannt</i>			
<i>reese</i>	reisen		
<i>rötsche</i>	rutschen	<i>op enne Rötsch m. ;</i> <i>uusrötsche</i>	auf einen Rutsch; ausrutschen
<i>schläppe</i>	schleppen		
<i>schleddere</i>	schlittern		
<i>schliiche</i>	schleichen	<i>henger de Schlech m.</i> <i>konn</i>	hinter die Schliche
<i>schlesch</i>			

<i>jeschlesche</i>			kommen
<i>schluffe</i>	schlurfen		
<i>schröome</i>	mit langen Schritten gehen		
<i>spazeere</i>	spazieren		
<i>sprenge</i> <i>sprong, jespronge</i>	springen	<i>Sprong/Spröng</i> m.	Sprung/ Sprünge
<i>stampe</i>	stampfen		
<i>stifte jonn</i>	weglaufen		
<i>straavele</i>	strampeln		
<i>struvvele</i>	stolpern		
<i>torkele</i>	torkeln		
<i>trändele</i>	langsam gehen		
<i>trampele</i>	trampeln		
<i>trödde</i> <i>trodd, jetrodde</i>	treten	<i>Trött m.;</i> <i>vertrödde (sisch)</i>	Tritt; vertreten sich)
<i>varre</i> <i>voor, jearre</i>	fahren	<i>aavvarre;</i> <i>motvarre</i>	abfahren; mitfahren
<i>valle</i> <i>veel, jevalle</i>	fallen		
<i>verpesse (sisch)</i>	abhauen		
<i>zaue (sisch)</i>	beeilen (sich)		

Tätigkeiten mit Händen und Armen

<i>beeje</i> <i>boor, jeboore</i>	biegen		
<i>büëschele</i>	bürsten		
<i>doije</i>	drücken	<i>ne Döij jövve</i>	einen Anstoß geben
<i>haalde</i> <i>heeld, jehaalde</i>	halten	<i>aavhaalde;</i> <i>drschään haalde;</i> <i>dörëchhaalde;</i> <i>mothaalde;</i> <i>ophaalde;</i> <i>ushaalde;</i>	abhalten; dagegen hal- ten; durchhalten; mithalten; aufhalten; aushalten
<i>hövve</i> <i>hovv, gehovve</i>	heben		
<i>jövve</i> <i>joov, jejövve</i>	geben		

<i>jrappsche</i>	gierig greifen		
<i>jriife</i> <i>jreff, jejrefe</i>	greifen		
<i>knecke</i>	knicken		
<i>knöpfe</i>	knöpfen		
<i>knuutsche</i>	knittern, knautschen, schmuse		
<i>peksche</i>	kneifen		
<i>raafe</i>	greifen	<i>opraafe</i>	aufheben
<i>risse</i> <i>ress, jeresse</i>	reißen		
<i>schibbele</i>	wälzen, rollen		
<i>schlaan</i> <i>schloor, jeschlaan</i>	schlagen		
<i>schmisse</i> <i>schmess, jeschmesse</i>	schmeißen		
<i>schubbse</i>	stoßen		
<i>stölēpe</i>	stülpen		
<i>stuuche</i>	stauchen		
<i>stuppse</i>	stoßen, stupsen	<i>Stupps</i>	Stoß
<i>träge</i> <i>trock, jetrocke</i>	ziehen		
<i>us em Lameng</i>	aus dem Handgelenk, spontan (franz.: <i>la main</i>)		
<i>wönke</i>	winken	<i>Wönk m.</i>	Wink
<i>wörēpe</i> <i>worēp, jewoēpe</i>	werfen	<i>Worēp/Wörēp m.</i>	WurfWürfe

„Werkzeug“ Mund

<i>blöse</i>	blasen		
<i>Bescheed m. saan</i> <i>saat</i> <i>jesaat</i>		Bescheid sagen	
<i>brölle</i>	brüllen	<i>Bröll m.;</i> <i>aabrölle</i>	Brüll; anbrüllen
<i>bubbele (babbele)</i>	dauernd reden		
<i>bütze</i>	küssen	<i>Bützsche/r n,</i>	Küsschen
<i>büürele</i>	laut brüllen	<i>Büürel m.</i>	lauter Schrei

<i>flöote</i>	pfeifen		
<i>flooche</i>	fluchen		
<i>jabecke</i>	mit offenem Mund herumschauen	<i>Jabeck/e</i> m.	Gaffer
<i>jappe</i>	gähnen		
<i>jiffele</i>	kichern	<i>Jiffel</i>	ein kichern- des Mäd- chen
<i>jriimele</i>	grinsen		
<i>jrinse</i>	grinsen		
<i>kalle</i>	sprechen	<i>Eekall</i> m	Selbstge- spräch
<i>kenne Bau mi saare</i>	keinen Ton von sich geben		
<i>kiive</i>	keifen, schimpfen		
<i>klaare</i>	klagen		
<i>klaafe</i>	sich unterhalten	<i>Klaaf</i> m.	Unterhal- tung, Ge- schwätz
<i>knottere</i>	schimpfen		
<i>kwassele</i>	viel reden		
<i>kwatsche</i>	daherreden	<i>Kwatsch</i> m.	Quatsch
<i>lamenteere</i>	klagen		
<i>de Levitte lösse</i>	Leviten lesen = Vorhaltungen ma- chen		
<i>mulle</i>	reden		
<i>pröttele</i>	dauernd schimpfen		
<i>quassele</i>	daherreden		
<i>roffe</i> <i>reef, jeroffe</i>	rufen	<i>aaroffe</i>	anrufen
<i>spraiche</i> <i>sprooch, jesprooche</i>	sprechen	<i>Sproch/e</i> f.; <i>Vöorsproch</i> f.; <i>Ussproch</i> f.; <i>Sprooch/Sprööch</i> m.;	Sprache/n; Fürsprache; Aussprache Spruch/Sprü- che;
		<i>Vreijsproch</i> m.	Freispruch;
<i>schaatere</i>	laut sprechen (= ga- ckem wie die Hühner)		
<i>schänge</i> <i>jeschangt</i>	schimpfen		

<i>schreije</i>	schreien	<i>Schreij m.</i>	Schrei/e
<i>schubbe</i>	schimpfen		
<i>schwadroneere</i>	schwadronieren, prahlerisch reden		
<i>schwaavele</i>	schwafeln		
<i>(de Muul) schwarde</i>	dumm daherreden		
<i>schwije</i> <i>jeschweeje</i>	schweigen		
<i>sönge</i> <i>song, jesonge</i>	singen		
<i>speije</i>	spucken	<i>Spej m.</i>	Spucke
<i>spruutze</i>	mit dem Mund spritzen		
<i>Stömm/e f.</i>	Stimme/n	<i>verstömm;</i> <i>stomm;</i> <i>verstomme</i>	verstimmen; stumm; verstummen
<i>stroddele</i>	stottern	<i>Stroddeler m.</i>	Stotterer
<i>stronkse</i>	angeben, aufschneiden		
<i>stüüte</i>	angeben		
<i>uërtele</i>	sich unterhalten		
<i>verzölle</i> <i>verzoll, verzallt</i>	erzählen	<i>Verzöll m.</i>	Gerede
<i>traatsche</i>	ratschen	<i>Traatsch m.</i>	Gerede

Körperhaltungen

<i>böje (sisch)</i> <i>bout, jebout</i>	beugen (sich)		
<i>bööcke (sisch)</i>	bücken (sich)		
<i>hange</i> <i>hing, jehange</i>	hängen		
<i>kneeje</i> <i>kneet, jekneet</i>	knieen		
<i>krömme (sisch)</i>	krümmen (sich)		
<i>lije</i> <i>loor, jelääje</i>	liegen		
<i>hüppe</i>	hocken		
<i>seetze</i>	sitzen		

<i>sooss, jesässe</i>			
<i>stoon</i>	stehen		
<i>stung, jestange</i>			
<i>sträcke (sisch)</i>	strecken (sich)		

Gesund

<i>dr Knott opdonn</i> <i>dodd op, opjedonn</i>	gesund werden		
<i>heel</i>	heil	<i>heelee</i>	heilen
<i>jesonk</i>	gesund	<i>Jesonkheet f.;</i> <i>onjesonk</i>	Gesundheit; ungesund
<i>jot op Jang</i>	in guter Verfas- sung		
<i>op Trapp</i>	gesund sein, laufen können		
<i>röstisch</i>	rüstig		
<i>waaße</i>	wachsen	<i>ne Schoss m. donn</i>	einen Wachs-tums- schub tun

Krank, behindert, verletzt

<i>Äntzündung/e f.</i>	Entzündung/en		
<i>ärech</i>	arg, schlimm		
<i>Apotheek/e f.</i>	Apotheke/n		
<i>Bejaavung f.</i>	Krämpfe, Anfälle		
<i>bibberē</i>	bibbern		
<i>Blötsch m.</i>	Beule	<i>Blötschkopp m.</i>	Schimpfwort
<i>bloode</i> <i>blodd, jeblood</i>	bluten	<i>Dä blood wi en Sou.</i>	Der blutet wie ein Schwein.
<i>Braatsch/e f.</i>	Ausschlag/schlä- ge		
<i>Büül /e f.</i>	Beule/n		
<i>Dockter/s m.</i>	Arzt/Ärzte	<i>Visitt/e f.</i>	Arztbesuch/e
<i>docktere</i>	herumdoktern, laborie- ren		
<i>Dönnschess m.</i>	Durchfall		
<i>Dötsch/e m.</i>	Beule/n, Delle/n		
<i>Eetzje/r n.</i>	kleine/s Geschwür/e		

<i>flau</i>	unwohl		
<i>Franzbrankwing</i> m.	zum Einreiben bei Glieder- schmerz		
<i>heele</i>	heilen		
<i>Heeß</i> m.	Heiserkeit	<i>Dä hat dr Heeß.</i>	Der ist heiser.
<i>Hoër</i> n.	Horn, Beule		
<i>hooste</i>	husten	<i>Hoos</i> m.	Husten
<i>Jäälvörëf</i> f.	Gelbsucht		
<i>Jeft</i> n.	Gift	<i>jeftisch</i>	giftig
<i>schwälle</i> <i>schwoll</i> <i>jeschwolle</i>	schwellen		
<i>Jiisch</i> f.	Gicht		
<i>jöische</i>	jucken	<i>Jöisch</i> m.	Jucken
<i>Jripp</i> f.	Grippe		
<i>kollisch</i>	unwohl, übel		
<i>kott</i>	schlecht, krank	<i>e kott Been</i>	ein krankes Bein
<i>kotze</i>	sich übergeben, auch: husten	<i>kötzele;</i> <i>Dä hat dr Kotz.</i>	kötzeln; Der hat den Husten.
<i>Kramp/Krämp</i> m.	Krampf/Krämpfe		
<i>krank</i>	krank	<i>Krankheet/e</i> f.; <i>De bääste</i> <i>Krankheet doocht</i> <i>net.</i> <i>Krankehuus</i> n.; <i>Krankewaan</i> m.; <i>störvenskrank</i>	Krankheit/ en; Die beste Krankheit taugt nicht. Kranken- haus; Krankenwa- gen; ssterbens- krank
<i>Krau</i> m.	Krätze		
<i>Kröck/e</i> f.	Krücke/n		
<i>Kropp</i> m.	Kropf		
<i>kureere</i>	kurieren		
<i>labereere</i>	leiden, laborieren		
<i>malad</i> (franz.; <i>ma- lade</i>)	krank, schwach		
<i>maruëde</i>	marode, schwach		

<i>Narëve</i> f.	Narbe/n		
<i>Operazijuën/e</i> f.	Operation/en	<i>opereere</i>	operieren
<i>Ömloof</i> m.	Umlauf, Nagelbett- entzündung		
<i>oprappele (sisch)</i>	aufrappeln (sich)		
<i>Peps</i> m.	Erkältung		
<i>Ping</i> f.	Schmerz	<i>Buchping</i> <i>Kopping</i> <i>Röckping</i> <i>Zaanping</i>	Leibschmerz; Kopfschmerz; Rücken- schmerz; Zahnschmerz
<i>Plack/Plagge</i> m.	Ausschlag/ Aus- schläge		
<i>ploore</i>	plagen		
<i>Ploster</i> n.	Pflaster		
<i>Ratsch/e</i> m.	Riss/e, Schnittwun- de/n		
<i>salëve</i>	salben	<i>Salëv</i> f.	Salbe
<i>schlapp</i>	schwach		
<i>Schnaav/e</i> m.	Schnittwunde/n		
<i>Schnups</i> m.	Schnupfen		
<i>Schröngd/e</i> f.	Schrunden, Haut- riss/e		
<i>Schwäär/e</i> m.	Geschwür/e	<i>Karfunkel</i> m.	Gschwür
<i>Spidaal</i> n.	alt: Hospital		
<i>Tablätt/e</i> f.	Tablette/n		
<i>Usschlaar</i> m.	Ausschlag		
<i>verschriive</i>	verschreiben		
<i>verkalde (sisch)</i>	erkälten (sich)		
<i>verspelle</i>	abmagern		
<i>versteecke</i>	ersticken		
<i>verstuuche</i>	verstauchen		
<i>vläje</i> <i>jevläscht</i>	pflegen	<i>Vlääsch</i> f.	Pflege
<i>Weeckel</i> m.	Wickel		
<i>wië</i>	weh, schmerzhaft	<i>Wië</i> ; <i>sisch wië donn</i>	Weh; sich weh tun
<i>ne Wolef loofe</i> <i>(sisch)</i> <i>Leef, jeloofe</i>	wund laufen (sich)		
<i>Wonkd/e</i> f.	Wunde /n	<i>wonk</i> ; <i>sisch wonk lije</i>	wund; sich wund lie-

			gen
<i>zeddere</i>	zittern	<i>Dr Zedder</i>	das Zittern

Haustiere

Arten

<i>Bäujert/e</i> m.	größere/s Kalb/ Kälber		
<i>Biër</i> m.	Eber	<i>Bennebiër</i> m.	Eber mit nach Innen gewachse- nem Ge- schlecht
<i>Biës/ter</i>	Biest/er, Tier/e		
<i>Daggel</i> m.	Dackel		
<i>Deer/e</i> n.	Tier/e		
<i>Duuv/e</i> f.	Taube/n		
<i>Fölle</i> n.	Füllen		
<i>Haan/Hään</i> m.	Hahn/Hähne	<i>Ne jodde Haan wiërd net fätt.</i>	Ein guter Hahn wird nicht fett.
<i>Hängs</i> m.	Hengst		
<i>Hëërd</i> f.	Herde		
<i>Hoond/er</i> n.	Huhn/Hühner		
<i>Honk</i> m.	Hund/e		
<i>Jans/Jäns</i> f.	Gans/Gänse		
<i>Jeeß/e</i> f.	Ziege/n, Geiß/en		
<i>Kalëv/Kälëver</i> n.	Kalb/Kälber		
<i>Katz/e</i> f., <i>Kader</i> m.	Katze/n, Kater	<i>Katzesprong</i> m.	
<i>Kipp</i> n.	Huhn	<i>Kippscher</i>	Hühner
<i>Kluck</i> f.	Glucke	<i>klucke</i>	glucken
<i>Kluggelsche/r</i> n.	Küken		
<i>Kning</i> n.	Kaninchen		
<i>Krack</i> f.	heruntergekommenes Tier		
<i>Köter</i> m.	Hund (abwertend)		
<i>Koh/Köh</i>	Kuh/Kühe	<i>Vaarkoh</i> f.	Fahrkuh
<i>Kuss</i> m.	Schwein	<i>Küssje/r</i> n.	Schwein- chen
<i>Lamm</i> n.	Lamm	<i>Lämmche</i> n.	Lämmchen

<i>Meksch/e</i> m.	junge/s Kalb/ Kälber		
<i>Mimm</i> f.	Katze		
<i>Möpp</i> m.	Hund (abwertend)		
<i>Öës/se</i>	Ochs/en		
<i>Önt/e</i> f.	Ente/n		
<i>Össel</i> m.	Esel		
<i>Peërd</i> n.	Pferd/e		
<i>Pöllsche/r</i> n.	Küken		
<i>Rönk, Röngder</i> n.	Rind, Rinder		
<i>Schof</i> n.	Schaf/e		
<i>Schruut</i> f.	Truthenne	<i>Schruuthaan</i> m.	Truthahn
<i>Sou/Söj</i> f.	Sau/Säue		
<i>Steer/e</i> m.	Stier/e	<i>steerisch</i>	stierich
<i>Stuut/e</i> f.	Stute/n		
<i>Vee</i>	Vieh		
<i>Vörke/r</i>	Ferkel, Schwein/e		
<i>Vuuß</i> m.	braunes Pferd		

Aktivitäten

<i>bälle</i>	bellern		
<i>beklattere (sisch)</i>	sich mit Dung beschmutzen (Kühe)	<i>Klatte</i> m.	Kuhdung
<i>biese</i>	Rennen der Kühe		
<i>bisse</i> <i>bess, jebesse</i>	beißen		
<i>blööke</i>	blöken (Schafe, Kälber)		
<i>brööde</i>	brüten	<i>Broot</i> f.	Brut
<i>brölle</i>	brüllen	<i>Bröll</i> m.	Gebrüll
<i>bromme</i>	brummen		
<i>edrije</i> <i>ejedriënt</i>	wiederkäuen		
<i>flatte</i>	scheißen (Kühe)	<i>Kohflatt/e</i> f.	Kuhfladen
<i>fleeje</i> <i>floor, jeflore</i>	fliegen		
<i>frässe</i> <i>frooss, jefrässe</i>	fressen	<i>Frooss</i> m.	Fraß
<i>jonge</i>	Junge bekommen		
<i>jonkse</i>	janken		

<i>kalëve</i>	kalben		
<i>köttele</i>	koten	<i>Köttel m. ; Peërdsköttel Schoofsköttel</i>	Kleinkot; Pferdeapfel; Schafsköttel
<i>kriëne</i>	krähen		
<i>lööfisch senn</i>	läufig sein		
<i>mausere</i>	mausern	<i>Mauser f.</i>	Mauser
<i>peecke</i>	picken	<i>Haanepeeck m.</i>	Hahnenpick am Ei
<i>schaatere</i>	gackern (Hühner)	<i>Jeschaater n.</i>	Gegacker
<i>scharre</i>	scharren		
<i>schöje</i>	scheuen		
<i>schwömme schwomm, jeschwom- me</i>	schwimmen		
<i>schubbe (sich)</i>	den Rücken reiben (Tiere); auch: schimp- fen		
<i>stönke stonk, jestionke</i>	stinken	<i>Jestank</i>	Gestank
<i>verräcke</i>	verenden eines Tieres	<i>kapott jon</i>	zugrunde ge- hen
<i>suffe soff, jesoffe</i>	saufen		
<i>vloddere</i>	flattern		
<i>wängsele (sisch)</i>	wälzen (sich)		

Hunde und Katzen erhielten einen Namen, vielfach auch die Kühe (z.B. *Fleck, Maiblomm, Prenz*).

Tierkörperteile

<i>Hoër/Horre n.</i>	(Kuh)Horn/Hörner		
<i>Hoof/e m.</i>	Huf/e		
<i>Puët/e m.</i>	Pfote/n		
<i>Pimmel m.</i>	Geschlecht (Pferd)		
<i>Schnauz f.</i>	Schnauze	<i>de Schnauz voll han</i>	die Schnauze voll haben
<i>Störz/e m.</i>	Schwanz/Schwän- ze, Sterz/e		
<i>Strösch m.</i>	Zitze/n, Strich/e		

<i>Ugder</i> m.	Euter		
<i>Väär/e</i> f.	Feder/n		
<i>Vervang</i> m.	Darmstörung beim Vieh		

Umgang

<i>büeschele</i>	bürsten	<i>Kookamm</i> m.	Kuhkamm
<i>Dä koom dä!</i>	Ruf für die Kühe von der Weide nach Hause		
<i>Donn</i> f.	Holzkonstruktion vor der Krippe, in der die Kühe festgemacht wurden		
<i>drive</i> <i>dreev, jedrevve</i>	treiben		
<i>Flatte spreede</i>	Kuhfladen auf der Wiese ausbreiten		
<i>hööde</i>	hüten		
<i>Hongshött</i> f.	Hundehütte		
<i>Huërt</i> f.	Hühnerstange		
<i>kastreere</i>	kastrieren		
<i>köppe</i>	köpfen (Huhn)		
<i>Krepp</i> f.	(Futter)Krippe		
<i>mälëke</i>	melken	<i>Mälëkeemer</i> m. ; <i>Mälëkstool/stööl</i> m.	Melkeimer; Melkstuhl/ stühle
<i>meste</i>	ausmisten		
<i>noheem</i>	Ruf für die Kühe: nach Hause		
<i>Renn</i> f.	Dungrinne im Kuhstall		
<i>rigde</i> <i>redd, jeredde</i>	reiten		
<i>schlaachte</i>	schlachten		
<i>schière</i> <i>schorr, jeschorre</i>	scheren		
<i>striëjele</i>	streicheln, striegeln		
<i>voore</i>	füttern	<i>Voor</i> n.	Futter

Geschirr der Zugtiere

<i>Aaterbotz</i> f.	hinteres Ledergeschirr zum Zurücksetzen der Karre		
<i>Brack/Bragge</i> f.	Holzstange/n vorne an der Karre		
<i>Deiksel</i> f.	Lenk-, Zugstange beim Pferdewagen	<i>deiksele</i>	etwas lenken, regeln
<i>Haam</i> m.	Kummet (Bügel um den Hals)		
<i>haar un hott</i>	links und rechts beim Pferdelenken	<i>jö;</i> <i>hüü;</i> <i>jüü</i>	los; halt; zurück
<i>Hämmschoo/n</i> m.	Bremsschuh/e		
<i>Jeschiër</i> n.	Geschirr	<i>schiëre;</i> <i>Höngergeschiër</i> n.	anschirren; Hintergeschirr
<i>Kaareboom/bööm</i> m.	Deichsel		
<i>Kandar</i> f.	Kandarre		
<i>Kutsch/e</i> f.	Kutsche/n	<i>kuschteere</i>	kutschieren
<i>plööje</i>	pflügen	<i>Pluch</i> m.	Pflug
<i>rääche</i>	rechen	<i>Rääch</i> m.; <i>Schlepprääch</i> m.	Rechen; Schlepprechen
<i>saddele</i>	satteln	<i>Saddel</i> m.	Sattel
<i>schleefe</i>	hinter sich herziehen	<i>Schleef</i> f.	Schneeschiife
<i>Schmëck</i> f.	Peitsche		
<i>Streck</i> m.	Strick/e		
<i>Schöjklapp/e</i> f.	Scheuklappe/n		
<i>Vörrspann</i> m.	Vorspann		
<i>Vorrwörk/er</i> n.	Fuhrwerk/e (Pferd und Wagen)	<i>Vorrmann/männ</i> m.	Fuhrmann/männer
<i>Zoom</i> m.	Zaum		

Tiere in der heimischen Natur

Arten

<i>Älster/e</i> f.	Elster/n		
<i>Beij/e</i> f.	Biene/n	<i>Beijekorëv/körëv</i> m.	Bienenkorb/ körbe
<i>Biebes/se</i> m.	Schmetterling/e		
<i>Eechhörnsche/r</i> n.	Eichhörnchen		
<i>Fenk(e)</i> m.	Fink/en		
<i>Hass/e</i> m.	Hase/n		
<i>Heuschräck/e</i> m.	Heuschrecke/n		
<i>Höppeling</i> m.	Frosch		
<i>Hommel/e</i> f.	Hummel/n		
<i>Horniss/e</i> f.	Hornisse/n		
<i>Ijel/e</i> m.	Igel		
<i>Jeweij</i> n.	Geweih		
<i>Jratschka/s</i> f.	Weberknecht/e		
<i>Hörsch</i> m.	Hirsch/e		
<i>Käëver</i> m.	Käfer	<i>Maikäëver;</i> <i>Mösskäëver</i>	Maikäfer; Mistkäfer
<i>Krammetsvuël/e</i> m.	Wacholderdrossel/ n		
<i>Kröëtsch/e</i> f.	Kröte/n		
<i>Kroon/e</i> f.	Krähe/n		
<i>Kuckuck</i> m.	Kuckuck		
<i>Kulkopp/köpp</i> m.	Kaulquappe/n		
<i>Luus/Lüüs</i> f.	Laus/Läuse		
<i>Mais/e</i> f.	Meise/n		
<i>Meerel/e</i> f.	Amsel/n (franz.: <i>merle</i>)		
<i>Möck/e</i> f.	Mücke/n		
<i>Moisch/e (Mösch)</i> f.	Spatz/en	<i>Hastu Möische onge- rer Kapp?</i>	Hast du Spatzen un- ter der Müt- ze?
<i>Mott/e</i> f.	Motte/n		
<i>Moothövvël/e</i> m.	Maulwurf/würfe,		

	auch Maulwurf- hügel		
<i>Muus/Müüs</i> f.	Maus/Mäuse	<i>muuse;</i> <i>Müüsje;</i> <i>Spetzmuus;</i> <i>Muusköttel</i> m.; <i>Muusvall</i> f.	mausen; Mäuschen; Spitzmaus; Mauseköttel; Mausefalle
<i>Raav/e</i> m.	Rabe/n		
<i>Ratt/e</i> f.	Ratte/n		
<i>Rië</i> n.	Reh/e		
<i>Roop/ef.</i>	Raupe/n		
<i>Ruëtkeelsche/e</i> n.	Rotkehlchen		
<i>Schläck/e</i> m.	Schnecke/n		
<i>Schlang/e</i> f.	Schlange/n		
<i>Schnaak/e</i> f.	Schnake/n, Mücke/ n		
<i>Schniëjans/jäns</i> f.	Kranich/e		
<i>schüüsche</i>	scheuchen		
<i>Schwalëv/e</i> f.	Schwalbe/n		
<i>Seckomes/se</i> f.	Ameise/n	<i>Seckomessehoof</i> m.	Ameisenhau- fen
<i>Spenn/e</i> f.	Spinne/n		
<i>Sprool/e</i> m.	Star/e		
<i>stäsche</i> <i>stooch, jestoche</i>	stechen	<i>Steech</i> m.	Stich/e
<i>Üül/e</i> f.	Eule/n		
<i>vange</i>	fangen		
<i>Vesp</i> f.	Wespe		
<i>vleeje</i> <i>vlooch, jevloche</i>	fliegen		
<i>Vlesch/Vleeje</i> f.	Fliege/n	<i>Vleejefänger</i> m.	Fliegenfän- ger
<i>Vlööjel/e</i> m.	Flügel		
<i>Vhuë/Vhüü</i> m.	Floh/Flöhe		
<i>Vödder</i> f.	Feder		
<i>Vröösch</i> m.	Frosch/Frösche		
<i>Vuël/Vüël</i>	Vogel/Vögel	<i>Plümm</i> f.	Feder
<i>Vuß/Vüß</i> m.	Fuchs/Füchse		
<i>weld</i>	Wild		
<i>Weldsou/söij</i> f.	Wildsau/säue	<i>Weldvörëke/r</i> n.	Wildschwein/e
<i>Wesel</i> n.	Wiesel		
<i>Worëm/Wörëm</i> m.	Wurm/Würmer		

Jagd

<i>Driivjaad</i> f.	Treibjagd		
<i>Flent/e</i> f.	Flinte/n		
<i>Flobbert</i> f.	Gewehr (franz. Erfinder <i>Flobert</i>)		
<i>Huërsetz</i> m.	Hochsitz/e	<i>Luërbock</i>	Hochsitz
<i>Jaad</i> f.	Jagd	<i>Jaadsching</i> f.	Jagdschein
<i>Jäjer</i> m.	Jäger	<i>jaare</i>	jagen
<i>ophuure</i>	auflauern		
<i>schüüsse</i> <i>schoss, jeschosse</i>	schießen		
<i>ströppe</i>	unerlaubt mit einer Schlinge jagen	<i>Ströpper</i> f.	Wilddieb/e

(Land)Arbeit**Allgemein**

<i>aapacke</i>	anpacken		
<i>aaschaffe</i>	anschaffen		
<i>aav senn</i> <i>worr</i> <i>jewöst</i>	mit den Kräften heruntergekommen	<i>ich hann se aav</i>	ich habe keine Kraft mehr
<i>aavplacke (sisch)</i>	abrackern	<i>Plackerej/e</i> f.	mühselige Arbeit/en
<i>aavracke (sisch)</i>	abrackern (sich)		
<i>aavange</i> <i>ving aa</i> <i>aajevange</i>	anfangen	<i>va viiër aavange;</i> <i>Aavang</i> m.; <i>aavangs</i>	von vorne anfangen; Anfang; anfangs
<i>aavbräsche</i> <i>brooch aav</i> <i>aavjebroche</i>	abbrechen		
<i>b ä ä t</i>	erschöpft		
<i>b e f l e s s e</i>	beflissen		
<i>Behölp</i> m.	Behelf, Provisori-	<i>behelpe (sisch)</i>	behelfen

	um		(sich)
<i>bemööde</i>	bemühen	<i>net dr Mööde f. wert</i>	nicht der Mühe wert
<i>bewääje</i> <i>bewääscht</i>	bewegen		
<i>böttele</i>	herumwerken		
<i>botze</i>	bewältigen		
<i>braische</i> <i>brooch</i> <i>jebroche</i>	brechen		
<i>brásele</i>	ständig arbeiten	<i>Bráseler m.</i>	einer, der ständig herumwerkt
<i>Brass m.</i>	Arbeitsstress		
<i>bröösele</i>	umständlich arbeiten	<i>Brööseler m.</i>	umständlich Arbeitender
<i>dämpe</i>	schwitzen, dampfen		
<i>dejelisch</i>	tüchtig, gediegen		
<i>edeele</i>	einteilen		
<i>eevach</i>	einfach		
<i>fackele</i>	zögern		
<i>feëdisch</i>	fertig		
<i>fluppe</i>	gelingen		
<i>frickele</i>	mühsam werken	<i>Frickeler m.</i>	mühsam Arbeitender
<i>fummele</i>	unbeholfen arbeiten		
<i>Fusch m.</i>	unordentliche Arbeit	<i>fusche</i>	unordentlich arbeiten
<i>hanteere</i>	hantieren		
<i>helpe</i> <i>holp</i> <i>jeholpe</i>	helfen	<i>Hölöp f.</i>	Hilfe
<i>iifrisch</i>	eifrig	<i>Iifer m.</i>	Eifer
<i>jeroode</i>	geraten		
<i>Jescheck n.</i>	Geschick, Fertigkeit	<i>Dä hat kei Jescheck;</i> <i>onjescheekt</i>	Der hat kein Geschick. ungeschickt
<i>jeviërlisch</i>	gefährlich		
<i>kapott</i>	erschöpft		
<i>Kavumm m.</i>	Kraft		

<i>knomele</i>	Diffiziles bearbeiten	<i>Knomet</i> m.	diffizile Arbeit
<i>krömme (sisch)</i>	sich krümmen (für anstrengende Arbeit)		
<i>kuddele</i>	mauscheln		
<i>Laast/e</i> f.	Last/en		
<i>maache</i> <i>maacht, jemaacht</i>	machen, tun	<i>viramaache</i>	voranmachen
<i>mággele</i>	sich durchmogeln		
<i>manns sen (sisch)</i>	sich etwas zutrauen		
<i>mööd</i>	müde		
<i>möjelisch</i>	möglich	<i>onmöjelisch</i>	unmöglich
<i>morkse</i>	unordentlich arbeiten	<i>Morks</i> m.	unordentliche Arbeit
<i>nüëdisch</i>	nötig	<i>onnüëdisch</i>	unnötig
<i>ömmkrämpele</i>	umstellen		
<i>posteere</i>	postieren, hinsetzen		
<i>paraat</i>	bereit, parat		
<i>ränteere</i>	rentieren		
<i>riëte</i>	richten	<i>opriëte</i>	aufrichten
<i>rööste</i>	rasten, ausruhen		
<i>rüüme</i> <i>roomt</i> <i>jeroomt</i>	räumen	<i>Et rüümt.</i> <i>oprüüme</i>	Es geht voran. aufräumen
<i>schenne (sisch)</i>	sich abrackern		
<i>schliife</i> <i>schleff</i> <i>jeschleffe</i>	schleifen	<i>Schliifsteen</i> m.; <i>wie ne Aff om Schliifsteen</i>	Schleifstein; wie ein Affe auf dem Schleifstein
<i>schluuche</i>	ermüden, schlau- chen	<i>Dat hat mich jeschluucht!</i>	Das hat mich geclaucht.
<i>schweesse</i>	schwitzen, auch: schweißen	<i>Schweess</i> m.	Schweiß
<i>Strongs</i> m.	flüssiger Dung; misslungenes Arbeitsergebnis		
<i>sücke</i>	suchen		

<i>verdonn (sisch)</i>	vertun (sich)		
<i>verhunse</i> <i>vermorkse</i> <i>vermassele</i>	eine Arbeit nicht richtig ausführen		
<i>verladde</i>	stark beschäftigt		
<i>vermollesteere</i>	verunstalten		
<i>verschängeleere</i>	verschandeln		
<i>versücke</i>	versuchen		
<i>Viirovend/e m.</i>	Feierabend/e		
<i>vliissisch</i>	fleißig		
<i>vönge</i> <i>vong, jevonge</i>	finden		
<i>vräcke</i>	zerbrechen	<i>Da fräckt et iëder!</i>	Ausruf bei mühseliger Arbeit
<i>vrössele</i>	herumhantieren	<i>Vrössel m. ;</i> <i>Vrösseler m.</i>	Hantiererei. Hantierer
<i>vuul</i>	faul		
<i>Wiis f.</i>	(Art und) Weise		
<i>wööle</i>	wühlen, eifrig arbeiten		
<i>wörke</i>	arbeiten	<i>vorrwörke;</i> <i>Wörk n.</i>	mühsam arbeiten; Arbeit

Berufe

<i>Altläpper/e m.</i>	Alteisensamm- ler	<i>Di zänke sisch</i> <i>wi di Altläp-</i> <i>pere.</i>	Die zanken sich wie die Altläpper.
<i>Bäcker m.</i>	Bäcker		
<i>Baanemann/ männ m.</i>	Bahnbeschäftig- te/r		
<i>Beroof m.</i>	Beruf		
<i>Bööschmann/ männ m.</i>	Waldarbeiter		
<i>Buur/e m.</i>	Bauer/n	<i>Buurevrau/e</i> f. ; <i>Buurereij f.</i>	Bauersfrau/en; Bauereu
<i>Daachdäcker m.</i>	Dachdecker		
<i>Dockter m.</i>	Arzt		

<i>Fööschter</i> m.	Förster		
<i>Frisöör</i> m.	Friseur	<i>Frisöös</i> f.	Friseur
<i>Handwörkslück</i> plur.	Handwerker		
<i>Hövvamm/e</i> f.	Hebamme/n		
<i>Huseerer</i> m.	Hausierer	<i>huseere</i>	hausieren
<i>Jesäll/e</i> m.	Geselle/n		
<i>Kneejt/e</i> m.	Knecht/e	<i>Maachd</i> f.	Magd
<i>Kriëmer</i> m.	Krämer		
<i>Laijedecker</i> m.	Schieferdachdecker		
<i>Liër</i> f.	Lehre	<i>Liëjald</i> n.; <i>Liërjoor/e</i> n. ; <i>Liëryong(e)</i> m.	Lehrgeld; Lehrjahr/e; Lehrjunge/n
<i>lüëne</i>	lohn	<i>Lüëñ</i>	Lohn
<i>Meester</i> m.	Meister		
<i>Mätzjer</i> m.	Metzger		
<i>Möller</i> m.	Müller		
<i>Mooler</i> m.	Anstreicher		
<i>Müürer</i> m.	Maurer		
<i>Poliss/e</i> m.	Polizist/en		
<i>Schmött</i> m.	Schmied		
<i>Schnigder</i> m.	Schneider	<i>Schniggdisch</i> f.	Schneiderin
<i>Schoritt/e</i> m.	Schornsteinfeger		
<i>Schrainer</i> m.	Schreiner		
<i>Schuster</i> m.	Schuhmacher		
<i>Schiëreschliifer</i> m.	Scherenschleifer		
<i>Ställmacher</i> m.	Wagenbauer		
<i>verdenne</i>	verdienen		
<i>Wövver</i> m.	Weber	<i>wövve</i>	weben

Utensilien und Tätigkeiten

<i>Aas</i> f.	Axt	<i>spaalde</i>	spalten
<i>aafänge</i>	anzünden		
<i>aaspanne</i>	anspannen (Pferd und Wagen)	<i>uusspanne</i> ; <i>Kaar</i> f.; <i>Schlaachkaar</i> ; <i>Waan</i> m.;	ausspannen; Karre; kippbare Pferdekarre; vierrädriger Pfer-

			dewagen
<i>aavladde</i>	abladen		
<i>aavläje</i>	ablegen		
<i>Ääsch</i> f.	Egge		
<i>baaschte</i>	bersten	<i>Dat ös vör ze baaschte! Do baascht et iëder!</i>	Das ist zum platzen! Da platzt es eher!
<i>Boërd/er</i> n.	Brett/er	<i>Brätt/Bräër</i> n.	Bretter
<i>boëre</i>	bohren		
<i>Bräschiiiser</i> n.	Brecheisen		
<i>buddele</i>	im Erdboden graben		
<i>denge</i>	dingen		
<i>dräjsche</i>	dreschen		
<i>Droot/Drööt</i> m.	Draht/Drähte	<i>Maschedroot</i> m.	Maschendraht
<i>haare</i>	dengeln	<i>Haarstock</i> m.; <i>dängele</i>	Dengeleisen; dengeln
<i>Haustock/stöck</i> m.	Holzblock/blöcke zum Holzspalten		
<i>Heuboom/bööm</i> m.	Balken auf der Heufuhre		
<i>Höpp</i> f.	Hippe, Spaltwerkzeug		
<i>Jaffe</i> f.	Gabel/n	<i>Steejaffel</i>	vielzinkige Gabel, vor allem für das Schaufeln von Steinen
<i>Jreef/e</i> m.	Greif/e, (Mist)Gabel/n		
<i>Holzbock/böck</i> m.	Sägegestell/e		
<i>Hoov</i> m.	Haufen	<i>hoovwiis</i>	haufenweise
<i>Kaasch</i> m.	zweizinkige Hacke für die Kartoffelernte		
<i>Kloster</i> n.	Vorhängeschloss		
<i>Köss</i> f.	Kiste		
<i>Knott</i> m.	Knoten		
<i>Koërd</i> f.	Kordel		
<i>Korëv/Korëv</i> m.	Korb/Körbe		
<i>Kramp/Krämp</i> m.	Haken		
<i>Kwas</i> m.	Quast		

<i>lájere</i>	lagern (Dinge)	<i>Lajer</i> n.	Lager
<i>Latz/e</i> f.	Latte/n		
<i>Leer</i> f.	Leiter		
<i>Liim</i> m.	Leim		
<i>löppe</i>	rückwärts fahren		
<i>Lüët/e</i> f.	Leuchte/n		
<i>Maschiin/e</i> f.	Maschine/n		
<i>mesche</i>	mischen		
<i>miëne</i>	mähen	<i>Söss</i> f.	Sense
<i>Miet</i> f.	Stapel, Haufen	<i>Heu-, Kartoffelmit</i>	Heu-,Kartoffelmiete
<i>Möll/e</i> f.	Mühle/n	<i>Möllsteen</i> m.	Mühlenstein
<i>Mooss/e</i> n.	Maß/e		
<i>Naal/Nääl</i> m.	Nagel/Nägel		
<i>nomereere</i>	numerieren		
<i>Pappkartong/s</i> m.	Karton/s		
<i>Pen</i> m.	kleiner Holznagel		
<i>pompe</i>	pumpen	<i>Pomp/e</i> f.	Pumpe/n
<i>Pool/Pööl</i> m.	Pfahl/Pfähle	<i>pööle</i>	Pfähle setzen
<i>Prängel/em.</i>	dicke/r Stock/Stöcke		
<i>Räst</i> f.	flacher Korb mit zwei Griffen		
<i>Reef/e</i> m.	Reifen		
<i>ruppe</i>	rupfen		
<i>Sack/Säck</i> m.	Sack/Säcke	<i>Sackkaar/e</i> f.	Sackkarre/n
<i>säje</i> <i>säscht, jesäscht</i>	sägen	<i>Sääsch</i> f.	Säge
<i>Schaar</i> f.	Pflugschar		
<i>schärépe</i>	schärfen	<i>scharép</i>	scharf
<i>Scheeß</i> f.	altes Fahrzeug (franz.: <i>chaise</i> , Stuhl)		
<i>Schleng/e</i> f.	Schlinge/n		
<i>Schlööp</i> f.	U-förmige Schlaufe zum Halten von Draht		
<i>schneese</i>	eine Schneise schlagen, einen Baum schneiden		

<i>schnigge schnedd jeschnedde</i>	schneiden		
<i>schonnräasche</i>	Wörtl.: schön rechen, die letzten Heuhalme bei der Ernte zusammen- rechen	<i>Schonnrääsch</i> m.	Feinrechen
<i>Schöpp/e</i> f.	Schaufel/n	<i>schöppe</i>	schaufeln
<i>schörrje schörscht jeschörscht</i>	schieben, mühsam gehen	<i>Schörreskaar</i> f.	einrädriige Karre (Rahmen mit 2 Holmen , Boden mit Querlatten)
<i>schruuve</i>	schrauben	<i>Schruuv/e</i> f.	Schraube/n
<i>Schubbkaar/e</i> f.	Schubkarre/n mit all- seitigem Rahmen		
<i>Schwängel</i> m.	Schwengel		
<i>Seel</i> n.	Seil/e		
<i>siëne</i>	Säen	<i>Sot</i> f.	Saat
<i>Speesch</i> f.	Speiche		
<i>Splent/e</i> m.	Splint/e		
<i>sprängße</i>	besprengen		
<i>Sprit</i> m.	Kraftstoff		
<i>Stäck/e</i> m.	Stock/Stöcke, Stecken		
<i>Stäckiiser</i> n.	Stichel		
<i>Stipp/e</i> m.	Stange/n, Holz- pfahl/pfähle		
<i>Stropp/Ströpp</i> m.	Schlinge/n		
<i>Stuuch/Stüüsch</i> m.	Behälter des Sen- sensschleifsteines		
<i>Träcker</i> m.	Traktor	<i>träge trock, jetrocke</i>	ziehen
<i>vämpe</i>	zündeln		
<i>verbööje verboore</i>	verbiegen		
<i>verplämpere</i>	verschwenden		
<i>Viil/e</i> f.	Feile/n		
<i>vlämme</i>	flämmen (des tro- ckenen Grases)		
<i>Wann/e</i> f.	Korb/Körbe zum Trennen der		

	Spreu vom Getreide		
<i>Zang/e</i> f.	Zange/n	<i>Petschzang</i>	Kneifzange
<i>Züüsch</i>	Zeug		
<i>zünge</i>	zäunen	<i>Zungpool /pööl</i> m.	Zaunpfahl/ pfähle

Zustände

<i>ärësch</i>	arg		
<i>bliive</i> <i>bleev, jeblevve</i>	bleibeb		
<i>Brasel</i> m.	Unordnung		
<i>Dörjée</i> m.	Durcheinander		
<i>Fassung</i> n.	die rechte Form, Ordnung (franz.: <i>façon</i>)		
<i>Firlefanz</i> m.	Unnützes, Überflüssiges		
<i>Kuddelmuddel</i> m.	Durcheinander		
<i>Looch</i> f.	Lage		
<i>mäng</i>	viel Betrieb	<i>Do es jet mäng.</i>	Da ist was los!
<i>mau</i>	nicht viel los		
<i>norëe</i>	zurecht		
<i>Ooëdnung/e</i> f.	Ordnung/en		
<i>överhoof</i>	wild übereinander		
<i>reijt</i>	recht	<i>Däm kaste et net reijt maache.</i>	Dem kannst du es nicht recht machen.
<i>schlömm</i>	schlimm		
<i>Sitewazituën/e</i> f.	Situation/e		
<i>Soustall/ställ</i> m.	chaotische/r Raum/Räume		
<i>unmöjelijch</i>	unmöglich	<i>möjelijch</i>	möglich
<i>Vörkerej</i>	Schweinerei		
<i>Zoostand/ständ</i> m.	Zustand/Zustände		
<i>Zoovall/väll</i> m.	Zufall/fälle	<i>zoovällijch</i>	zufällig

Feld, Land und Boden

<i>Baach</i> m.	Bach	<i>dr Baach eraav</i>	den Bach hinunter
<i>Bögsch/e</i> m.	Büschel (Gras)		
<i>Bönd/e</i> m.	feuchte Wiese/n		
<i>Böörsch</i> m.	Berg/e		
<i>Boddem</i> m.	Erdboden		
<i>Dal</i> n.	Tal		
<i>Dräck</i> m.	Dreck, Schmutz	<i>mott Dräck un Späck</i>	mit Dreck und Speck
<i>Dränke/e</i> f.	Tränke/n		
<i>Dreesch</i> m.	trockene Wiese		
<i>Eërd</i> f.	Erde, Boden		
<i>Flooss/Flööss</i> m.	Fluss/Flüsse		
<i>Hang/Häng</i> m.	Hang/Hänge	<i>Aavhang</i> m.	Abhang
<i>Heed</i> f.	Heide		
<i>Hövvël</i> m.	Hügel		
<i>Hubbel/e</i> m.	kleine Erhebung/ en		
<i>Jäjend</i> f.	Umgebung		
<i>Jemëen</i> f.	Gemeindeland		
<i>Jronk</i> m.	Grund, Boden		
<i>Klomp/e</i> m.	Klumpen		
<i>Knepp</i> m.	Anhöhe, Knipp		
<i>Könkel</i> m.	Tümpel, tiefe Stelle im Bach		
<i>Kuul/e</i> f.	Mulde/n, Grube/n	<i>Jauchekuul</i>	Jauchegrube
<i>Laij</i> f.	Ley, Schieferfel- sen		
<i>Leem</i> m.	Lehm		
<i>Morass</i> m.	Morast		
<i>Paacht</i> f.	Pacht	<i>Päächter</i> m.	Pächter
<i>Plagg/e</i> m.	Rasenstück/e		
<i>Pool/Pööl</i> m.	Wasseransamm- lung/en		
<i>Ring</i> m.	Rhein		
<i>Sank</i> m.	Sand		
<i>Scheet</i> n.	Scheid, Grenze		
<i>Siev</i> n.	sumpfige Wiese		
<i>Steen</i> m.	Stein		
<i>Tringel</i> m.	Wasserstrudel		
<i>Uussescht/e</i> f.	Aussicht/en		

<i>Väld/er</i> n.	Feld/er (Acker/ Äcker)		
<i>Väls/e</i> m.	Fels/en		
<i>Varrloch</i> n.	Einfahrt zum Feld	<i>P o ě r z</i> f.	Tor zu Feld oder Wiese
<i>Vänn</i> n.	Venn		
<i>Wack/Wagge</i> m.	schwer/e Stein/e	<i>Vännwagge</i>	Steine im Venn; Spitzname der Mützenicher
<i>Wass/Wasse</i> m.	Rasenstück/e		
<i>Weed</i> f.	Weide, Wiese	<i>weede</i>	weiden
<i>Wejer</i> m.	Weier		

Wege

<i>Baan/e</i> f.	Bahn/en, geräum- te/r Weg/e		
<i>Bore</i> m.	Bogen, Kurve		
<i>Jaas</i> f.	Gasse/n	<i>Jässje</i> n.	Gässchen
<i>Jrav</i> m.	Graben		
<i>Kiěr</i> f.	Kehre, Kurve		
<i>Kórěv/e</i> f.	Kurve/n		
<i>Matsch</i> m.	Matsch		
<i>Patt/Pätt</i> m.	Pfad/e	<i>Pättsche</i> n.; <i>Vosspättsche</i> n.	Pfädchen; Fußpfädchen
<i>Pratsch</i> m.	Matsch		
<i>Schossée</i> f.	Chaussee (nach Normen gebaute Straße)		
<i>Spoěr</i> f.	Spur		
<i>stöbbe</i>	stauben; Staub kehren (Hof, Straße)	<i>Stöbb</i> m.	Staub
<i>Strooss/e</i> f.	Straße/n		
<i>Wääsch</i> m.	Weg/e	<i>Ömmwääsch</i> ; <i>Holzvääsch</i> ; <i>stennerne</i> <i>Wääsch</i>	Umweg; Holzweg; Steinweg

Ernte

<i>draische</i>	dreschen	<i>Draischmaschiin/e</i> f.	Dreschmaschine/n
<i>ěfarre</i>	einfahren		
<i>Haaver</i> m.	Hafer		
<i>Halěm/Hälěm</i> m.	Halm/Halme		
<i>Heu</i> n.	Heu	<i>Heubock/böck</i> m.	Hölzerne/s Dreiecksgestell/e zum Trocknen des aufgeschichteten Heus
<i>höppere</i>	aufhäufen (Gras, Heu)	<i>Höpper/e</i> m.	Haufen
<i>Jarěv/e</i> f.	Garbe/n		
<i>Jraas/er</i>	Gras/Gräser		
<i>Jěsch</i> f.	Gerste		
<i>Jrommet</i> m.	Grummet, zweite Maht		
<i>Kaaf</i> n.	Getreidespreu		
<i>Kliě</i> m.	Klee		
<i>Koěr</i> n.	Roggen		
<i>miěne</i>	mähen	<i>Miěmaschiin/e</i> f.	Mähmaschine/n
<i>opladde</i>	aufladen, beladen		
<i>opraafe</i>	aufsammeln (Kartoffel)		
<i>stonke</i>	stampfen (Heu)		
<i>Striě</i> n.	Stroh	<i>Striěballe</i> m.; <i>Striěhot</i> m.; <i>Striěhalěm</i> m.	Strohballen; Strohhut; Strohalm
<i>uusmaache</i>	ausmachen (Kartoffel)		
<i>waafse</i>	wachsen		
<i>wängde</i>	wenden (Gras, Heu)		

Wetter

<i>Aaldwiiversommer</i> m.	Altweibersommer		
<i>bleetze</i>	blitzen	<i>Bleetz</i> m.	Blitz
<i>donnere</i>	donnern	<i>Donnerschlaar/schlääsch</i> m.	Donnerschlag/schläge
<i>dröppe</i>	tropfen	<i>Räenedröppsche/r</i>	Regentropfen

		n.	
<i>drööv</i>	trüb		
<i>drüsch</i>	trocken	<i>drüje</i> <i>jedrüscht</i>	trocknen
<i>fies</i>	unschön		
<i>fissele</i>	nieseln		
<i>harele</i>	hageln	<i>Harel m.;</i> <i>verharele</i>	Hagel; verhageln
<i>hedder</i>	heiter, hell		
<i>heess</i>	heiß	<i>Heetzd f.</i>	Hitze
<i>Iis n.</i>	Eis	<i>Iisblomm/e f.;</i> <i>Jlattiis n.;</i> <i>Iiszapp/e m.</i>	Eisblumen; Glatteis; Eiszapfen
<i>Jooreszick/de f.</i>	Jahreszeit/en		
<i>Jraupel m.</i>	Graupel		
<i>jrüis</i>	graues Wetter (Nebel)		
<i>jusche</i>	kräftig regnen		
<i>kaald</i>	kalt	<i>kaalde Schlaar m.</i>	Blitzeinschlag ohne Zerstörung
<i>klamm</i>	klamm, feucht; auch: geldknapp		
<i>klatsche</i>	stark regnen		
<i>kniifße</i>	nieseln		
<i>lou</i>	lau		
<i>Luët f.</i>	Luft		
<i>meld</i>	mild		
<i>Moond m.</i>	Mond		
<i>naas</i>	nass		
<i>Nëëvel m.</i>	Nebel		
<i>overzisch</i>	wieder trocken nach dem Regen		
<i>Parreplü m.</i>	alt: Regenschirm	<i>Scheerm</i>	Schirm
<i>pläästere</i>	stark regnen		
<i>rääne</i>	regnen	<i>Rään m.;</i> <i>Räänmankel m.;</i> <i>Räänsigg f.;</i> <i>Räänvaaß n.;</i> <i>Räänworēm m.;</i> <i>Räänepitt m.</i>	Regen; Regenmantel; Regenseite; Regenfass; Regenwurm; jd, der aus em Re- gen kommt
<i>Reef m.</i>	(Rau)Reif		

<i>ruusche</i>	rauschen (Wasser, Regen)		
<i>schäbbisch</i>	schlecht		
<i>Schömm</i> m.	Schatten		
<i>Schörm</i> m.	Schirm/e	alt: <i>Parapliüi</i> m. (franz.: <i>parapluie</i>)	Schirm
<i>schneje</i>	schneien	<i>Schnië</i> m.; <i>Schnië schöp-</i> <i>pe</i>	Schnee; Schnee schaufeln
<i>Schuur/e</i> f.	Regenschauer/n	<i>schuure</i>	sich bei einer Schauer unterstellen
<i>schwööl</i>	schwül		
<i>siife</i>	siefen, tropfen		
<i>Sonn</i> f.	Sonne	<i>De Sonn</i> <i>schingt/stecht.</i>	Die Sonne scheint/sticht.
<i>Steër/e</i> m.	Stern/e	<i>steërekloor</i>	sternenklar
<i>Storm/Störm</i> m.	Sturm/Stürme		
<i>vrack</i>	kalt	<i>ne vracke Wönk</i>	ein kalter Wind
<i>vreese</i> <i>vroor, jevroore</i>	frieren	<i>Voëscht/</i> <i>Vöëscht</i> m.	Frost/Fröste
<i>vüët</i>	feucht		
<i>warm</i>	warm		
<i>Wäär</i> n.	Wetter	<i>Onwäär</i> n.	Unwetter
<i>Wönk</i> m.	Wind/e		
<i>Wolëk/e</i> f.	Wolke/n		

Institutionen

Geschäfte

<i>aaschriive</i> <i>schreev</i> <i>aajeschrevve</i>	anschreiben	<i>jottschrüvve</i>	gutschreiben
<i>béllesch</i>	billig		
<i>Butik/e</i> f.	kleine/r Laden/ Läden		
<i>Deel/e</i> n.	Teil/e, Artikel		
<i>düür</i>	teuer		
<i>huseere</i>	hausieren		

<i>(ë)jälde</i> <i>Jold, jejolde</i>	(ein)kaufen, kosten		
<i>Jeschäft/e n.</i>	Geschäft/e		
<i>Jewiët/ n.</i>	Gewicht/e	<i>Jramm n.</i>	Gramm
<i>Kass f.</i>	Kasse		
<i>Kongde m.</i>	Kunde/n		
<i>koofe</i>	kaufen		
<i>kooste</i>	kosten		
<i>Maart m.</i>	Markt		
<i>Näpp m.</i>	Nepp, Übervorteilung		
<i>ömmesöss</i>	umsonst, gratis		
<i>Priis m.</i>	Preis		
<i>Ramsch m.</i>	(Ver)Kauf unter Preis		
<i>Rejéal/en.</i>	Regal/e		
<i>Schnäppsche/r n.</i>	Schnäppchen		
<i>Scholdischkeet/e f.</i>	Schuldigkeit/en	<i>scholde</i>	schulden
<i>Staabel/e m.</i>	Regal/e		
<i>Stöck n.</i>	Stück/e		
<i>Taisch/e f.</i>	Tasche/n		
<i>Theek/e f.</i>	Theke/n		
<i>Tiüt/e f.</i>	Papiertüte/n		
<i>tiusche</i>	tauschen	<i>enntiusche</i>	eintauschen
<i>verkoofe</i> <i>verkoët</i>	verkaufen		
<i>vörnüüs</i>	gratis		
<i>Waar f.</i>	Ware		
<i>Woor/e f.</i>	Waage/n	<i>woore</i>	wiegen
<i>Zöddel/e m.</i>	Zettel		
<i>Zoèrt/e f.</i>	Sorte/n		

Geld

<i>aavrächne</i>	abrechnen		
<i>Bedraach m.</i>	Betrag		
<i>bellisch</i>	billig		
<i>betuppe</i>	betrügen		
<i>bezalle</i> <i>bezaald</i>	bezahlen	<i>aavbezalle</i>	abbezahlen
<i>Bong/s m.</i>	Gutschein/e,		

	Bon/s		
<i>Breevtaisch/e</i> f.	Brieftasche/n		
<i>düür</i>	Teuer		
<i>erusskriije</i> <i>krooch, jekreije</i>	herauskriegen (Wechselgeld); auch: etwas herausfinden		
<i>Fännik/Fännije</i> m.	Pfennig/e		
<i>Jäld/er</i> n.	Geld/er		
<i>Jrosche</i> m.	Groschen	<i>ne fiese Jrosche</i>	ein übler Kerl
<i>jönstisch</i>	günstig		
<i>Portmonëe/s</i> n.	Portemonnai/s, Geldbeutel		
<i>schröppe</i>	jd. ausnehmen		
<i>spaare</i>	sparen		
<i>wössele</i>	wechseln (Geld)		
<i>Zens/e</i>	Zins/en		

Amtliches

<i>Ampt</i> n.	Amt, Verwaltung	<i>Amptmann</i>	Amtsvorsteher
<i>Bárrass</i> m.	Militär		
<i>Börrjermeester</i> m.	Bürgermeister		
<i>Borësch</i> f.	Burg		
<i>Breef</i> m.	Brief/e	<i>Ömmschlaach/</i> <i>schlääch</i> m. ; <i>Pakätt</i> n.	Umschlag; Paket
<i>Büirro/s</i> n.	Büro/s		
<i>Jeriët</i>	Gericht	<i>jerääsch</i>	gerecht
<i>Jränz/e</i> f.	Grenze/n	<i>Jränzövverjang/</i> <i>jäng</i> m. ; <i>Schlaachboom/</i> <i>bööm</i> m.	Grenzübergang/gängr; Schlagbaum/bäume
<i>Kaschötttsche</i> n.	Haftzelle		
<i>Komissijuën/e</i> f.	Kommission/en		
<i>Knöllsche/r</i> n.	Polizeiprotokoll/e	<i>ent jemoolt krii-</i> <i>je</i>	eins gemalt bekom- men = ein Protokoll er- halten
<i>Könnek</i> m.	König		
<i>Krees</i> m.	Kreis (kommunal- politisch)	<i>Kreesdaar</i> m.	Kreistag

<i>Lanntraad</i> m.	Landrat		
<i>ongerschriive</i> <i>scheww</i> <i>jeschrewe</i>	unterschreien	<i>Ongerschreff</i> /e f.	Unterschrift/en
<i>Rejirung</i> /e f.	Regierung/en		
<i>Rodhuus</i> /hüüiser n.	Rathaus/häuser		
<i>Polezej</i> f.	Polizei		
<i>Poost</i> f.	Post		
<i>Schandarm</i> /e m.	Gendarm/en	<i>Schutzmann</i> /männ m.	Polizist/en
<i>Schriives</i> n.	Dokument		
<i>Stämpel</i> m.	Stempel		
<i>Truëne</i> m.	Throne		
<i>Uuswiis</i> m.	Ausweise		
<i>verbeede verbodde</i>	verbieten		
<i>Zollstazijuën</i> /e f.	Zollstellen		

Schule

<i>aazeeje</i> <i>zeescht aa</i> <i>aajezeescht</i>	anzeigen		
<i>aavkicke</i> <i>köck</i> <i>jeköcke</i>	abschauen (beim Nachbarn)		
<i>aavmole</i>	abmalen; alt: fotografieren	alt: <i>Aavmööler</i> m.	Fotograf
<i>bedraare (sisch)</i> <i>bedraan</i>	betragen (sich)		
<i>bejbrenge</i> <i>bejjebraat</i>	beibringen, lehren		
<i>Bleistef</i> /e m.	Bleistift/e	<i>Blejväär</i> f.	Bleistift
<i>Bochstaav</i> /e m.	Buchstabe/n		
<i>eebläuje</i>	einbläuen		
<i>Eemolëent</i> n.	Einmaleins		
<i>fäële</i>	fehlen	<i>Fäëler</i> m.	Fehler
<i>Feerije</i> f.	Ferien	<i>freij</i>	frei
<i>Fübel</i> f.	erstes Lesebuch		
<i>Frollein/s</i> n.	Fräulein, Lehrerin/ nnen		
<i>Füller</i> m.	Füllfederhalter		

<i>Huëchdüksch</i> n.	Hochdeutsch		
<i>I-Köttel</i> m.	Schulanfänger		
<i>Jedisch/de</i> n.	Gedicht/e	<i>opsaare</i>	aufsagen (Gedicht)
<i>Jreffel</i> m.	Griffel		
<i>Jümmnasium</i> n.	Gymnasium		
<i>Klass/e</i> f.	Klasse/n		
<i>Knitt</i> f.	Kreide		
<i>krabbele</i>	unordentlich schreiben		
<i>kritzele</i>	kritzeln		
<i>Läppsche/r</i> n.	Tafelläppchen		
<i>liëre</i>	lehren, lernen	<i>Liërer – Liërisch</i>	Lehrer, Lehrerin
<i>lösse</i> <i>looss, jelösse</i>	lesen	<i>Lössebooch/bööch;</i> <i>vüürlösse</i>	Lesebuch/bücher; vorlesen
<i>Mäppsche/r</i> n.	Mäppchen für Schreibzeug		
<i>Majister/e</i> m.	Lehrer		
<i>moole</i>	malen		
<i>noosetze</i>	nachsitzen		
<i>Nuët/e</i> f.	(Zeugnis)Note/n		
<i>ongerston</i> <i>ongerstange</i>	unterstehen	<i>Ongerstank disch!</i>	Untersteh dich!
<i>Opjaav/e</i> f.	Hausaufgabe/n		
<i>oppasse</i>	aufpassen		
<i>Opsatz/säitz</i> m.	Aufsatz/sätze		
<i>opschriive</i>	aufschreiben		
<i>opzeeje</i> <i>zeescht op, opjezeescht</i>	aufzeigen		
<i>Paus/e</i> f.	Pause/n		
<i>plätsche</i>	verpetzen	<i>Du böes en Plätsch!</i> f.	Du bist ein Petzer!
<i>rächne</i>	rechnen		
<i>Rej/e</i> f.	Reihe/n	<i>sisch en Rej opstelle</i> <i>opjestaald</i>	sich in Reihe aufstellen
<i>Schell/e</i> f.	Schelle/n		
<i>Scholl</i> f.	Schule	<i>Schollbank/bänk</i> f.; <i>Schollhoff</i> m.; <i>Schollkönk</i> m.; <i>Scholltäisch/e</i> f.	Schulbank/bänke; Sejulhof; Schulkind; Schultasche/n
<i>schrüive</i> <i>schrev, jeschrevve</i>	Sshreiben	<i>aavschrüive</i>	Abschreiben

<i>Schroom/Schrööm</i> m.	Linie/n, Strich/e		
<i>schwätze</i>	schwätzen		
<i>setze bliive blev, jeblevve</i>	nicht versetzt werden		
<i>Stroëv</i> f.	Strafe/n		
<i>Tent</i> f.	Tinte	<i>Tentevaas/er</i> n.	Tintenfass/fässer
<i>Usvlooch/vlööch</i> m.	Ausflug/flüge		
<i>volëje jevolscht</i>	folgsam sein		
<i>Volëksscholl</i> f.	Volksschule		
<i>vüürsaare</i>	vorsagen		
<i>zeeschne</i>	zeichnen		
<i>zölle jezaald</i>	zählen	<i>Zaal/e</i> f.	Zahl/en

Die Kirche

Allgemein

<i>Ängel</i> m.	Engel	<i>Schotzängel</i> m.	Schutzengel
<i>Besdom</i> n.	Bistum		
<i>Dreijfaldisch- keet</i> f.	Dreifaltigkeit		
<i>Düvel</i> m.	Teufel	<i>Zum Deuvel!</i>	Zum Teufel!
<i>evangjällisch</i>	evangelisch		
<i>Härrjott</i> m.	Gott	<i>Härrjöttche</i> n.	der liebe Gott
<i>hëllisch</i>	heilig	<i>Hellichovend</i> m.;	Heiligabend;
		<i>Hellichdom</i> n.	Heiligtum
<i>Hëllije</i> m. f.	Heilige	<i>Hellijebeld- sche</i> n.;	Heiligenbildchen;
		<i>Hellijesching</i> m.	Heiligenschein
<i>Hëllije Jeest</i> m.	Heiliger Geist		
<i>Hemmel</i> m.	Himmel		
<i>Höll</i> f.	Hölle		
<i>iëwesch</i>	ewig	<i>Iëweschkeijt/e</i> f.	Ewigkeit/en
<i>jlööve jejloët</i>	glauben	<i>Jloov</i> m.;	Glaube;
	.	<i>Dä jlöövt a nüüs</i>	Der glaubt an nichts.

<i>Joddesdeens</i> m.	Gottesdienst		
<i>Joddesluën</i> m.	Gotteslohn = ohne Bezahlung		
<i>kattóllisch</i>	katholisch	<i>krestkattólich</i>	Christkatholisch
<i>Kerescheziedung/e</i> f.	Kirchenzeitung/ en		
<i>Krest/e</i> m.	Christ/en	<i>unkresslich</i>	Unchristlich
<i>Modderjoddes</i> f.	Mutter Gottes		
<i>Namensdaar</i> m.	Namenstag	<i>Namenspatruën/</i> <i>e</i> m.	Namenspatron/e
<i>Relijuën/e</i> f.	Religion/en		
<i>sëllisch</i>	selig		
<i>Siël/</i> f.	Seele/n		
<i>Sönk/de</i> f.	Sünde/n	<i>Duëdsönk</i> f.	Todsünde
<i>Väächvüür</i> n.	Fegefeuer		
<i>Varr</i> f.	Pfarrkirche	<i>Vaarkerëch/e</i> f.	Pfarrkirche/n

Kirchliche Bauten und ihre Einrichtung

<i>Altoor</i> m.	Altar		
<i>Allerhellischste</i> n.	das Allerheiligste		
<i>Biischtstool/stööl</i> m.	Beichtstuhl/ stühle		
<i>Iëwich Liët</i> n.	Ewiges Licht		
<i>Jloketorëm</i> m.	Glockenturm	<i>mot Krütz un</i> <i>Hahn oëve drop</i>	mit Kreuz und Hahn oben drauf
<i>Hellijefjuur/e</i> f.	Heiligenstatue/n		
<i>Hellijehüssje/r</i> n.	Heiligenhäuschen (am Wegesrand)		
<i>Hörz Jesu</i> n.	Herz-Jesu-Figur		
<i>Jang/Jäng</i> m.	Gang/Gänge zwischen den Bänken		
<i>Kapäll</i> f.	Kapelle (in der Kirche oder als eigener Bau)	<i>Kapällsche</i> n.	Kapellchen
<i>Kaplaneij</i> f.	Haus des Kaplans		
<i>Kneebank/bänk</i> f.	Kniebank/bänke	<i>Kneebankbänk-</i>	Kniebänkchen

		<i>sche</i> n.	
<i>Keräsch/e</i> f.	Kirche/n	<i>Keräschemuus/ müüs</i> f.	Kirchenmaus/ mäuse
<i>Kerschenuur/e</i> f.	Kirchenuhr/en		
<i>Kreppscher</i> n.	Krippe/n		
<i>Kreskängsche/r</i> n.	Christkindfigur/ en		
<i>Krütz</i> n.	Kreuz	<i>Krützwääsch</i> m.	Kreuzweg
<i>Pastoraat</i> f.	Pfarrhaus		
<i>Orjel</i> f.	Orgel		
<i>Patruën/e</i> m.	Patron/e		
<i>Pröddischtstool/ stööl</i> m.	Predigtstuhl/ stühle, Kanzel/n		
<i>Sakristej</i> f.	Sakristei		
<i>Söller</i> m.	Empore		

Das Kirchenjahr

<i>Advänt</i> m.	Advent	<i>Adväntszick</i> f.	Adventszeit
<i>Äischekrütz</i> n.	Aschenkreuz		
<i>Allerhellije</i>	Allerheiligen	<i>Allersiele</i>	
<i>Dreijkönnije</i>	Hl. drei Könige		
<i>Hellije Mann</i> m.	Hl. Nikolaus		
<i>Ishellije</i>	Eisheilige		
<i>Jrööndonnestisch</i> m.	Gründonnerstag		
<i>Kaarwääsch</i> f.	Karwoche	<i>Kaarfriidisch</i> m.	Karfreitag
<i>klappere</i>	klappern (Kar- freitag und – Samstag statt schellen)	<i>Klapper</i> f.	(Holz)Klapper
<i>Krësdaar</i> m.	Weihnachten	<i>Kresboom</i> m.; <i>Bull/e</i> f.	Christbaum; Christbaumku- gel/ n
<i>Leechmöss</i> f.	Lichtmess (2.2.)		
<i>Nöijoor</i> n.	Neujahr	<i>Jlöcksellich Nöi- joor</i>	Neujahrs-wunsch
<i>Palmsongdisch</i> m.	Palmsonntag	<i>Palmprozessi- juën</i> f.; <i>Bosboom</i> m.	Palmprozession; Buchsbaum
<i>Passijuën/e</i> f.	Passion/en (Lei-		

	densge-schichte/ n Jesu)		
<i>Pöngste</i>	Pfingsten	<i>Pöngstmondisch</i> m.	Pfingstmontag
<i>Uëstere</i>	Ostern		
<i>Vaastezick</i> f.	Fastenzeit		
<i>Vronlaischnam</i>	Fronleichnam	<i>Vronleichnams-</i> <i>prozessijüën</i> f.	Fronleichnams- prozession
<i>Wisse Songdisch</i> m.	Weißer Sonntag		

Kirchliche Personen

<i>Bejng/e</i> f.	Ordensfrau/en, Nonne/n	<i>Nonn/e</i> f. <i>Nönnsche/r</i> n.	Nonne/n
<i>Bëschopp/Be-</i> <i>schöpp</i> m.	Bischof/Buschö- fe		
<i>Broderschaff</i> f.	Bruderschaft		
<i>Dächant/e</i> m.	Dechant/en		
<i>Häär/e</i> m.	Herr/en (Geistli- chen)		
<i>Huushäldisch</i> f.	Haushälterin	<i>Pastuërskööch</i>	Köchin des Pastors
<i>Jeeßleschkeet</i> f.	Geistlichkeit	<i>jeeßlesch</i>	geistlich
<i>Kaplóon/öön</i> m.	Kaplan/äne	<i>Kaplöönsche</i> n.	
<i>Kerëschekoor</i> m.	Kirchenchor		
<i>Kerëche-</i> <i>vüürstand/ ständ</i> m.	Kirchenvor- stand/stände		
<i>Kluëster</i> n.	Kloster	<i>Habit</i> m.	Ordensgewand
<i>Paater/e</i> m.	Pater/Patres, Ordensmann/ männer		
<i>Pastuër/üër</i> m.	Pastor/öre, Pfar- rer		
<i>Prälaat/e</i> m.	Prälat/en		
<i>Rändant/e</i> m.	Vermögensver- walter der Pfarre		

Fromme Handlungen

<i>biischte</i>	beichten	<i>Jewösse</i> n.;	Gewissen;
-----------------	----------	--------------------	-----------

		<i>Röi f.;</i> <i>Schold f.;</i> <i>Vüürsatz/sätz</i> m.	Reue; Schuld; Vorsatz/sätze
<i>bödde</i> <i>jebödd</i>	beten	<i>aabödde;</i> <i>vüürbödde</i>	anbeten: vorbeten
<i>bööße</i>	büßen	<i>Booß f.</i>	Buße
<i>falde de Hänk</i>	falten die Hände		
<i>feerme</i>	firnen	<i>Fermling/e m.</i>	Firmling/e
<i>Jebödd n.</i>	Gebet	<i>Iëwisch Jebödd</i> n. ; <i>Jeböddboch/</i> <i>Böch n. ;</i> <i>Jesangboch n.</i>	Ewiges Gebet; Gebetbuch/ bücher; Gesangbuch
<i>jëlóëve</i>	geloben		
<i>kommunizeere</i>	zur Kommunion gehen		
<i>Litaneij/e f.</i>	Litanei/en		
<i>Missijúën/e f.</i>	Gemeindemissi- on/en; Jahres- zahlen am Mis- sionskreuz		
<i>nor Kerësch joon</i> <i>jing, jejange</i>	zur Kirche ge- hen		
<i>Quisel/e f.</i>	überfromme Frau/en		
<i>säëne sisch</i>	bekreuzigen sich		
<i>senge</i>	singen	<i>Kerëscheleed n.</i>	Kirchenlied
<i>ussänne</i>	segnen nach der Entbindung		
<i>veriire</i>	verehren		
<i>verjövve</i>	vergeben		
<i>versenn</i>	versehen (Ster- besakramente)		
<i>vromm</i>	fromm		
<i>weije</i>	weihen		
<i>zelebreere</i>	zelebrieren (Priester)		

Gottesdienste

<i>Anndaacht/e</i> f.	Andacht/en	<i>Krützwääsch- aandaacht; Maiandaacht</i>	Kreuzwegandacht; Maiandacht
<i>Biischt</i> f.	Beichte		
<i>Huëmes</i> f.	Hochamt		
<i>Krësteliër</i> f.	Christenlehre		
<i>Mösse</i> f.	Messen	<i>dreispännige Möss</i>	Levitenamt (mit Diakon und Sub- diakon)
<i>Prozessijüëne</i> f.	Prozessionen		
<i>Ruësekrangs/ krängs</i> m.	Rosenkranzan- dacht		
<i>Schollmöss</i> f.	Schulmesse		
<i>Vröömes</i> f.	Frühmesse		

Personal und Utensilien für die Gottesdienste

<i>baiere</i>	beiern (Anschla- gen einer Glo- cke bei Begräb- nissen)		
<i>Barrett</i> n.	Birret, Kopfbe- deckung des Priesters		
<i>Bimmel</i> f.	Sakristeiglöck- chen		
<i>Bömmel</i> m.	Klöppel		
<i>Brodermeester</i> m.	Brudermeister		
<i>Hostij/e</i> f.	Hostie/n		
<i>Jlock/e</i> f.	Glocke/n	<i>Jlockesëel</i> n.	Glockenseil
<i>Kälsch/e</i> m.	Kelch/e		
<i>Kännsche/r</i> n.	Kännchen	<i>vörr Wing un Wasser</i>	für Wein und Was- ser
<i>Këërz/e</i> f.	Kerze/n	<i>Këërzestipp</i> m.	(Scherzwort für) die Anfängerminis- tranten, die in der Sonntagsandacht die Kerzenhalter tragen durften
<i>kläppe</i>	kurze Schläge der Glocke (z.B.		

	zur Wandlung)		
<i>Klapp</i> f.	Behälter für Kollekte	<i>Klingelbüggel</i> m.	Klingelbeutel
<i>Köster</i> m.	Küster (lat.: <i>custos</i>)		
<i>Krütz</i> n.	Kreuz		
<i>Krukdweisch</i> m.	Kräuterstrauß (Mariä Himmelfahrt)		
<i>lügde</i>	Läuten		
<i>Monstranz</i> f.	Zeigegerät für die konsekrierte Hostie		
<i>Schäll/e</i> f.	Schelle/n	<i>schälle</i>	schellen
<i>Mössbuch/bööch</i> n.	Messbuch/bücher	<i>Mössjewand/jewänd</i> n. ; <i>Kasel/e</i> f.	Messgewand/gewänder
<i>Mössdenner</i> m.	Messdiener	<i>Ministrant/e</i> m.	Messdiener
<i>Orjanist/e</i> m.	Organist/en	<i>de Orjel spelle spelld, espelld</i>	die Orgel spielen
<i>Quispel/e</i> m.	Sprenger, Aspergil		
<i>Rochett/s</i> n.	Rochette/s, Chorhemd/e		
<i>Wing</i> m.	Wein		
<i>Wiirooch</i> m.	Weihrauch	<i>Wiiroochvaas</i> n.; <i>Scheffsche</i> n.	Weihrauchfass; Schiffchen für Weihrauchkörner
<i>Wiiwasser</i> n.	Weihwasser	<i>Wiiwasserkässel</i>	Weihwasserkessel

Teile der Messe

<i>Ennzooch</i> m.	Einzug	<i>Usszooch</i> m.	Auszug
<i>Evangäljum/je</i> n.	Evangelium/en		
<i>Kolläkt/e</i> f.	Kollekte/n		
<i>Lating</i> n.	Latein		
<i>Kommunijüën/e</i> f.	Kommunion/en		
<i>Opferung</i> f.	heute: Gabenbereitung	Ab der O. war die Teilnahme an der Messe gültig.	

<i>Präfazijuën/e</i> f.	Präfation/en		
<i>Pröddischt/e</i> f.	Predigt/en	<i>pröddije jepröddischt; aavkanzele</i>	predigen; von der Kanzel verurteilen
<i>Sään</i> m.	Segen	<i>sääne</i>	segnen
<i>Wandlung</i> f.	Wandlung, Ein- setzungsbericht		

Taufe

<i>dat könk pinkele losse</i>	Gelage in der Gast-wirtschaft nach der Taufe		
<i>dööfe</i>	taufen	<i>Dööf</i> f.	Taufe
<i>Dööfkaffe</i> m.	Taufkaffee		
<i>Dööfkëërz/e</i> f.	Taufkerze/n		
<i>Dööfkleedsche/r</i> n.	Weiß/e/s Tauf- kleidchen		
<i>jeboore</i>	geboren	<i>Jebuurt/e</i> f.; <i>Jebuurtsdaach</i> m.	Geburt/en; Geburtstag
<i>Patt un Jott</i> f.	Pate und Patin		

Erstkommunion

<i>Aadänke</i> n.	Andenken		
<i>Ängelsche/r</i> n.	Mädchen in wei- ßen Kleidchen (auch bei Fron- leichnamsprom- zession)	<i>Vüürängel</i>	ältere Mädchen
<i>Kommunijuëns- anzoch/anzööch</i> m.	Erstkommuni- ons-anzug/anzü- ge		
<i>Kommunijuëns- kleedsche/r</i> n.	Erstkommunion- kleidschen		
<i>Kommunijuëns- könk</i> n.	Kommunion- kind/er		
<i>Kommunijuëns- paar</i> n.	Kommunionpaar		

Hochzeit

<i>bestaade (sisch)</i>	heiraten (meist von Frauen)	<i>Dat öss bestaad.</i>	Sie ist verheiratet.
<i>Bruutlück</i>	Brautleute	<i>Brüdi jam m.; Bruut f.</i>	Bräutigam; Braut
<i>troue (sisch)</i>	trauen (sich)	<i>Trouung f.</i>	Trauung
<i>hierode</i>	heiraten	<i>Hierod f.</i>	Heirat
<i>Huëchzick f.</i>	Hochzeit		
<i>stippe</i>	den neu Vermählten das Haus versperren		

Begräbnis

<i>aafkratze</i>	vulg.: sterben		
<i>Äxsequie</i>	Exsequien		
<i>bejraave</i>	begraben		
<i>Bejräävnes/se n.</i>	Begräbnis/se		
<i>duëd</i>	Tot		
<i>Duëde jlock/e f.</i>	Totenglocke/n		
<i>Duëdejräver m.</i>	Totengräber		
<i>Duëdekopp/köpp m.</i>	Totenkopf/köpfe		
<i>Duëdemöss/e f.</i>	Totenmesse/n	<i>Siëleamp n.</i>	Seelenamt
<i>Duëdesanzeesch f.</i>	Todesanzeige		
<i>Duëdesching m.</i>	Sterbeurkunde		
<i>Duëdewaach/e f.</i>	Totenwache/n		
<i>Duëdezöddel m.</i>	Totenzettel		
<i>hemmele</i>	sterben		
<i>Joorjedäschnis n.</i>	Jahrgedächtnis		
<i>Jraav/er n.</i>	Grab/Gräber	<i>Jraavsteen m.</i>	Grabstein
<i>Kerëchhoff m.</i>	Kirchhof		
<i>Köst f.</i>	vulg.: Sarg		
<i>Liisch/e f.</i>	Leiche/n	<i>Liischekaffe m. ; Liischehall f. ; Liischewaan m. ; Liischezooch m.</i>	Leichenkaffee; Leichenhalle; Leichenwagen; Leichenzug

<i>Requiämm</i> n.	(<i>Requiem</i> = erstes Wort der lateinischen) Totenmesse		
<i>Saarsch/Särsch</i> m.	Sarg/Särge	alt: <i>Laad</i> f.	
<i>Schoof</i> n.	alt: Totenbett		
<i>störve</i> <i>storv, jestorve</i>	sterben	<i>em Störve lije looch</i> <i>jeläje;</i> <i>kee Störvenswörtsche;</i> <i>störvenskrank</i>	im Sterben liegen; kein Sterbenswörtchen; sterbenskrank
<i>verräcke</i>	elendes Zugrundegehen eines Menschen		

Krieg

<i>Ammi/s</i>	Amerikaner		
<i>Bällvüpp/e</i>	Belgier (Schimpfwort)		
<i>Bomb/e</i> f.	Bombe/n	<i>Bomber</i> m.	Bombenflugzeuge
<i>evakueere</i>	evakuieren		
<i>Jeschötz</i> m.	Geschütz		
<i>Jranaat/e</i> f.	Granate/n		
<i>Kabelroll/e</i> f.	Kabelrolle/n		
<i>kampeere</i>	im Freien lagern (Menschen)		
<i>Kapetulazijuën</i> f.	Kapitulation		
<i>Höckerlinie</i>	Höckerlinie des Westwalls		
<i>Kommiss</i> m.	Militär	<i>Kommisskopp</i> m.	Militärfanatiker
<i>Kreesch</i> m.	Krieg		
<i>Munizijuën</i> f.	Munition		
<i>Nejer</i> m.	Neger, dunkelhäutige Menschen		
<i>Panzer</i> m.	Panzer	<i>Kättevaarzüüch</i> n.	Kettenfahrzeug
<i>Patruën/e</i> f.	Patrone/n		

<i>Schiip/s</i> m.	Jeep/s		
<i>Schötzejraav</i> m.	Schützengraben		
<i>Spiuën/e</i> m.	Spion/e		

Freizeit

Spielen - Sport

<i>ballije</i> <i>jeballischt</i>	balgen		
<i>bolze</i>	bolzen (Fußball)		
<i>Buumann</i> m.	Kinderschreck		
<i>flitsche</i>	Gummi lang ziehen und los lassen	<i>Flitsch/e</i> f.; <i>Flitscheboore</i> m.	Flitsche/n; Pfeilbogen (aus Rute oder Gerte)
<i>füëpsche</i>	(grell) pfeifen	<i>Füëp</i> f.	Flöte aus Eberesche
<i>futtele</i>	fuschen	<i>fusche</i>	fuschen
<i>Halëvzick</i> f.	Halbzeit (z.B. Fussball)		
<i>jewenne</i> <i>jewonne</i>	gewinnen		
<i>Jux</i> m.	Spaß		
<i>kaarte</i>	karten		
<i>Karessäll/e</i> n.	Karussell/e	<i>Kättekaresäll</i> n.	Kettenkarussell
<i>Klicker</i> m.	Klickerstein	<i>Maarbel</i> f.; <i>Mörvel</i> f.	Klickerstein
<i>knüüle</i>	mit Schneeball bewerfen		
<i>Körper</i> m.	Kopfsprung; auch: Kopfball		
<i>Kuckeleboom/bööm</i> m.	Purzelbaum/bäume		
<i>mattsche</i>	im Matsch wühlen		
<i>nooloofe</i> <i>leef, jeloofe</i>	Nachlaufen		
<i>Popp/e</i> f.	Puppe/n	<i>Poppestuëv</i> f. ; <i>Poppekroom</i> m.	Puppenstube; Puppenkram
<i>Räuber un Schanditt</i>	Räuber und Gen-		

	darm		
<i>röltze</i>	raufen		
<i>Schaukelpäerd</i> n.	Schaukelpferd/e		
<i>Schlett</i> m.	Schlitten		
<i>schnappe</i>	fangen	<i>opschnappe</i>	auffangen
<i>schöckele</i>	Schaukeln		
<i>Schnijmann/männ</i> m.	Schneemann		
<i>schummele</i>	schummeln		
<i>schwömme</i> <i>schwomm</i> <i>jeschwomme</i>	schwimmen		
<i>Seelsche</i> n. <i>sprenge</i> <i>Sprong, jespronge</i>	Seilspringen		
<i>spelle</i>	spielen	<i>Spöll</i> n.; <i>Spellsaach/e</i> f.	Spiel; Spielsache/n
<i>Streesch</i> m.	Streich		
<i>sücke</i>	suchen		
<i>titsche</i>	aufprallen		
<i>ußjelosse</i>	ausgelassen		
<i>vërleese</i> <i>verloor, verloore</i>	verlieren		
<i>vërstäcke</i>	verstecken	<i>verbörje</i> ; <i>sücke, jesoot</i>	verbergen; suchen
<i>Vußball</i> m.	Fußball		
<i>Wörëfel</i> m.	Würfel		
<i>Zickverdriiv</i> m.	Zeitvertreib		

Musik

<i>blöse</i>	ein Instrument blasen		
<i>dirijeere</i>	dirigieren	<i>Dirijännt/e</i> m.	Dirigent/en
<i>dreijstemmisch</i>	dreistimmig		
<i>Enstromänt/e</i> n.	Instrument/e		
<i>fiddele</i>	fideln, Geige spielen		
<i>flöote</i>	flöten	<i>Flööt/e</i> f.	Flöte/n
<i>Hóër</i> n.	Horn		
<i>Jesangsverein/e</i> m.	Gesangsverein/e		
<i>Klarinätt/e</i>	Klarinette/n		

<i>Klaveer/e</i> n.	Klavier/e		
<i>klenge</i> <i>klong, jeklonge</i>	klingen	<i>Klang/Kläng</i> m.	Klang/Klänge
<i>Konseërd</i> (franz.: <i>concert</i>) n.	Konzert		
<i>Músick</i> f.	Musik, dörtl. Blas- rorchester	<i>Músickverein</i> m.	Musikverein
<i>Quetschbüggel/e</i> m.	Akkordeon/e	<i>Träckharmónni- ka/s</i> f.	Akkordeon/e
<i>Tüürelüü</i> m.	eintöniges Ge- räusch/Gerede		
<i>Tuèn/ Tüèn</i> m.	Ton/Töne (Mu- sik)		
<i>Tromm</i> f.	Trommel	<i>di decke Trumm schlaare. jeschlaan</i>	die dicke Trommel schlagen
<i>Trompeet/e</i> f.	Trompete/n		
<i>trööte</i>	ein Blasinstrument spielen	<i>Trööt/e</i> f.	Trompete/n; Blechbal- sinstrument/e
<i>senge</i> <i>song, jesonge</i>	singen	<i>Jesang</i>	Gesang
<i>spelle</i>	ein Instrument spie- len		
<i>Viëling</i> f.	Violine, Geige		

Gastwirtschaft

<i>blau</i>	betrunken		
<i>Däckel/e</i> m.	Bierdeckel		
<i>Dröppsche/r</i> n.	Gläschen Schnaps		
<i>en lang Huëmes maache</i>	nach dem Hochamt lange in der Wirt- schaft bleiben		
<i>Fusel</i> m.	minderwertiger Schnaps		
<i>keejele</i>	kegeln		
<i>Kloore ne</i> m.	Klarer ein (Schnaps)		
<i>Kneip</i>	Kneipe		
<i>knüll</i>	betrunken		
<i>Konzessjuëñ/e</i> f.	Schankerlaubnis/se,		

	Konzession/en		
<i>nüëter</i>	nüchtern		
<i>Pick</i> m.	Schnaps		
<i>pischele</i>	zehen		
<i>Ronk/de</i> f.	Runde/n		
<i>Ruusch/Rüüsch</i> m.	Rausch/Räusche		
<i>Schabau</i> m.	(billiger) Schnaps		
<i>Schaum</i> m.	(Bier)Schaum		
<i>spendeere</i>	spendieren (eine Runde)	<i>trakteere;</i> <i>(enne) uusjörn</i>	einen ausgeben
<i>suffe</i> <i>soff, jesoffe</i>	übermäßig trinken	<i>versuffe;</i> <i>besoffe;</i> <i>em besoffene Kopp</i> m.	versaufen; betrunken; im betrunkenen Zustand
<i>Theek/e</i> f.	Bierausschank/ schänke	<i>Theekeverzöll</i> m.	Thekengerede
<i>verzääre</i>	verzehren		
<i>voll</i>	betrunken	<i>Vollert</i> m.; <i>stäärhaarelevoll;</i> <i>voll wi dusend</i> <i>Mann</i>	Betrunkener; völlig betrunken; voll wie tausend Mann
<i>Wiëtschaf/de</i> f.	Gastwirtschaft/en	<i>Wiët</i> m.; <i>Wiëtsvrau</i> f.	Wirt; Wirtin
<i>zappe</i>	zapfen	<i>Zapp mr noch eent!</i>	Zapf mir noch eins!

Rauchen

<i>aavjewönne</i>	abgewöhnen	<i>aajewönne</i>	angewöhnen
<i>Aischebäscher</i> m.	Aschenbecher		
<i>Kipp/e</i> f.	Zigarettenrest/ e		
<i>paffe</i>	paffen		
<i>Piif</i> f.	Pfeife	<i>de Piif stoppe</i>	die Pfeife stopfen
<i>piife</i> <i>peff, jepeffe</i>	rauchen		
<i>Priim</i> m.	Kautabak		
<i>Túback</i> m.	Tabak		
<i>qualme</i>	qualmen	<i>Qualm</i> m.	Qualm

<i>Schick</i> m.	Schick Kautabak		
<i>Strang</i> m.	Strang(tabak)		
<i>Stummel</i> m.	Rest/e (Zigarre, Zigarette)		
<i>Zijaar/e</i> f.	Zigarre/n		
<i>Zijarätt/e</i> f.	Zigarette/n		

Eisenbahn

<i>Baanhoff/höff</i> m.	Bahnhof/höfe		
<i>Billjätt/s</i> n.	Fahrkarte/n (franz.: <i>billet</i>)		
<i>Faarkaart/e</i> f.	Fahrkarte/n		
<i>Iiserbaan</i> f.	Eisenbahn		
<i>Jélais/e</i> n.	Gleis/e		
<i>knipse</i>	knipsen (Fahrkarte); auch: fotografieren		
<i>Perrong</i> m.	alt.: Bahnsteig (franz.: <i>per-ron</i>)		
<i>rangscheere</i>	rangieren		
<i>Singnaal/e</i> n.	Signal/e		
<i>Schrank/e</i> f.	Schranke/n		
<i>Staziuën/e</i> f.	Station/en, Haltestelle/n		
<i>Vaarsching</i> m.	Fahrschein/e		
<i>Wajóng/s</i> m.	Waggon/s (franz.: <i>wa-gon</i>)		
<i>Zoch/Zöch</i> m.	Zug/Züge	<i>Jüüterzoch;</i> <i>Personezoch;</i> <i>Schnällzoch</i>	Güterzug; Personenzug; Schnellzug

Feiern

<i>amüseere</i>	amüsieren, Spas haben		
<i>Ball/Bäll</i> m.	Tanzabend/e	<i>Kermesball;</i> <i>Aaldwiiverball</i>	Kirmesball; Altweiberball

		(Mööneball)	
<i>Fastelovend</i> m.	Fastnacht, Karneval	<i>Fastelovendsjäck</i> m.	Fastnachtsnarr
<i>Fättdonnestesch</i> m.	Fettdonnerstag		
<i>Jäck/e</i> m.	Narr/en		
<i>Joldhuèrzick</i> f.	Goldhochzeit		
<i>Kermes</i> f.	Kirmes	<i>Tänt/e</i> f.	Kirmesbude/n
<i>Maiboom/bööm</i> m.	Maibaum/bäume		
<i>Ruësemondesch</i> m.	Rosenmontag		
<i>Schwung/Schwüing</i> m.	Girlande/n		
<i>Vaan/e</i> f.	Fahne/n		
<i>Väss</i> n.	Fest	<i>Schötzeväss</i> n.; <i>Schötzekönnek</i> m.; <i>Adjudand</i> m.	Schützenfest; Schützenkönig; Adjutant
<i>viëre</i>	feiern	<i>Viër</i> f.; <i>Viërdaar</i> m.; <i>Viërovend</i> m.	Feier; Feiertag/e; Feierabend
<i>Vuck/Vugde</i> f.	verkleidete Person/en		

Dingeigenschaften

Mengen

<i>Dotzend</i> n.	Dutzend		
<i>en roue Mäng</i> f.	in rauen Mengen		
<i>e vitzje</i>	ein bisschen		
<i>halëf</i>	halb		
<i>Kilojramm</i> n.	Kilogramm		
<i>nüüs</i>	nichts	<i>jaarnüüs</i>	gar nichts
<i>Ponk</i> n.	Pfund/e		
<i>Stesch</i> m.	kleines Stück	<i>ne Stesch Botter</i>	ein Stich Butter
<i>Tonn/e</i> f.	Tonne/n		
<i>vell</i>	viel		

<i>wönnisch</i>	wenig		
<i>Zändner m.</i>	Zentner		

Beschaffenheiten

<i>am Aasch</i>	kaputt		
<i>bammele</i>	hängen		
<i>Basch m.</i>	Spalte, Ritz, Sprung (im Porzellan)	<i>dr Basch an- donn</i>	jd. zur Weißglut bringen
<i>deef</i>	tief		
<i>Deng/er n.</i>	Ding/e		
<i>dore</i>	taugen		
<i>dreijvierdel</i>	dreiviertel		
<i>eevach</i>	einfach		
<i>flöote jonn</i>	verloren gehen		
<i>flutsche</i>	entgleiten		
<i>huër</i>	hoch	<i>huërkant</i>	hochkant
<i>janz</i>	ganz		
<i>jeblässd</i>	beschädigt		
<i>jerammelt voll</i>	ganz voll		
<i>Jewiët/e n.</i>	Gewicht/e		
<i>jlatt</i>	glatt		
<i>Kabänes/se m.</i>	große/s Stück/ e		
<i>kapott</i>	Kaputt		
<i>Kavändsmann m.</i>	etwas Großes		
<i>knappe</i>	Brechen		
<i>knestere</i>	Knistern		
<i>Körëv/e f.</i>	Kerbe/n	<i>körëve</i>	kerben
<i>kraache</i>	kaputt gehen		
<i>kromm</i>	krumm		
<i>kuërt</i>	kurz		
<i>kwiitsche</i>	quietschen		
<i>liët</i>	leicht		
<i>mot Ribbes un Rabbes</i>	mit allem Drum und Dran		
<i>neër</i>	niedrig		
<i>nötze</i>	nützen		
<i>jenotzt</i>			

<i>nöij</i>	neu		
<i>ömmkippe</i>	umfallen; auch von Menschen		
<i>Packaan</i> m.	Anpack		
<i>Pröll/e</i> m.	alter Kram		
<i>Retz/e</i> m.	Ritze/n	<i>retze</i>	ritzen
<i>risse</i> <i>ress, jeresse</i>	reißen	<i>Ress</i> m.	Riss/e
<i>ronk</i>	rund		
<i>rou</i>	rau		
<i>Saach/e</i> f.	Sache/n	<i>Hoopsaach</i> f.	Hauptsache
<i>scheef</i>	schief	<i>scheef un schääl</i>	schief und schäl
<i>schmaal</i>	schmal, eng		
<i>schmuddelisch</i>	schmutzig		
<i>schnack</i>	gerade		
<i>schrääch</i>	schräg		
<i>schwoor</i>	schwer		
<i>sönke</i> <i>sonk, jesonke</i>	sinken		
<i>spetz</i>	spitz		
<i>stomp</i>	stumpf		
<i>striife</i>	streifen		
<i>stupp</i>	stumpf		
<i>vaast</i>	fest		
<i>verkiërt</i>	verkehrt		
<i>waggele</i>	wackeln		
<i>weech</i>	weich		

Werkstoffe

<i>Blääch</i> n.	Blech		
<i>Bleij</i> n.	Blei		
<i>Holz</i> n.	Holz		
<i>Iiser</i> n.	Eisen		
<i>jlänze</i>	glänzen		
<i>Jold</i> n.	Gold	<i>joldisch</i>	golden, goldig
<i>Kopfer</i> n.	Kupfer		
<i>Lödder</i> n.	Leder		
<i>Mässing</i> n.	Messing		
<i>rooste</i>	rosten	<i>Roost</i>	Rost

<i>Seelver</i> n.	Silber	<i>selvrish</i>	silbrig
-------------------	--------	-----------------	---------

Zeitangaben

Uhrzeit

<i>Minütt/e</i> f.	Minute/n		
<i>Moond</i>	Monat/e		
<i>Sekond</i> f.	Sekunde		
<i>Stond/e</i> f.	Stunde/n	<i>Viërdelstond;</i> <i>Halëv Stond</i>	Viertelstunde; halbe Stunde
<i>Uërzick</i> f.	Uhrzeit		

halëver sevve: 6.30 Uhr

zeen vörr/op aacht: 7.50/ 8.10 Uhr

viërdel vörr/noo nüng: 8.45/ 9.15 Uhr

Wochentage

<i>Songdisch</i> m.	Sonntag	<i>songdischs</i>	sonntags
<i>Mondisch</i> m.	Montag		
<i>Denstisch</i> m.	Dienstag		
<i>Mettwoch</i> m.	Mittwoch		
<i>Donneschtisch</i> m.	Donnerstag		
<i>Fridaar</i> m.	Freitag		
<i>Samstisch</i> m.	Samstag		

Monatsnamen

<i>Januaar</i> m.	Januar		
<i>Februaar</i> m.	Februar		
<i>Meerz</i> m.	März		
<i>Aprill</i> m.	April		
<i>Mai</i> m.	Mai		
<i>Juuni</i> m.	Juni		
<i>Juuli</i> m.	Juli		
<i>Aujüst</i> m.	August		

<i>Säptämber</i> m.	September		
<i>Oktoober</i> m.	Oktober		
<i>Novämber</i> m.	November		
<i>Dezämber</i> m.	Dezember		

Zeithinweise

<i>ad</i>	schon	<i>addens;</i> <i>adweer</i>	schon mal; schon wieder
<i>Ängk</i> n.	Ende		
<i>ajängs net</i>	überhaupt nicht		
<i>allemol</i>	alle Mal		
<i>avenzoo</i>	ab und zu	<i>an un aav</i>	an und ab
<i>baal</i>	bald		
<i>Daar</i> m.	Tag/e	<i>Daarszick</i> f.; <i>daarsdrop</i> ; <i>daarsövver</i>	Tageszeit; tagsdrauf; tagsüber
<i>döck</i>	oft	<i>döcker</i>	öfter
<i>doomols</i>	damals	<i>donóo</i>	danach
<i>düster</i>	dunkel	<i>düstere</i>	dunkel werden
<i>duure</i>	dauern	<i>Uusduur</i> f.	Ausdauer
<i>eemol</i>	einmal		
<i>Frööjoor</i> n.	Frühling		
<i>ěwüil</i>	jetzt, sofort		
<i>Härrjoddsfröh</i> f.	in aller Frühe		
<i>hönge noo</i>	nachher		
<i>Hörrëst</i> m.	Herbst		
<i>hüick</i>	heute		
<i>iëder</i>	früher, eher		
<i>iësch</i>	eben erst		
<i>i et</i>	ehe es		
<i>jäster</i>	gestern	<i>vüürjäster</i>	vorgestern
<i>jewönnlich</i>	in der Regel		
<i>jliisch</i>	gleich, nachher	<i>jliischziggisch</i>	gleichzeitig
<i>jraat</i>	gerade, soeben		
<i>Joor/e</i> n.	Jahr/e	<i>des Joor</i> ; <i>vörresch Joor</i> ; <i>zingt Joore</i> ; <i>Jooreszick</i> f.	dieses Jahr; voriges Jahr; seit Jahren; Jahreszeit
<i>Knall op Fall</i>	auf der Stelle, sofort		
<i>(des) Kiër</i> f.	(dieses) Mal		

<i>langwielisch</i>	langweilig		
<i>längs</i>	längst		
<i>Méddaar</i> m.	Mittag, Mittagspause	<i>Nómmedaar</i> m.	Nachmittag
<i>miëschdens</i>	meistens		
<i>mi Leëvdaar net</i>	mein Lebtag nicht		
<i>Mol/e</i> n.	Mal/e	<i>jeddes Mol</i> n.	jedes Mal
<i>moër</i>	morgen	<i>Morje</i> m.; <i>övermoër</i>	Morgen; übermorgen
<i>Moond/e</i> m.	Monat/e		
<i>Naat/Neët</i> f.	Nacht/Nächte	<i>naats</i>	nachts
<i>neemols</i>	niemals		
<i>nu</i>	nun, jetzt	<i>em Nu</i> m.	im Nu
<i>ömmer</i>	immer		
<i>Ovend/e</i> m.	Abend/e	<i>ovends</i>	abends
<i>sälde</i>	selten		
<i>Sommer</i> m.	Sommer		
<i>spied/er</i>	spät/er		
<i>viërzee Daar</i>	vierzehn Tage		
<i>vörrje</i>	vorig	<i>vörrje Wääsch</i> n.	
<i>vröösch</i>	früh	<i>vrööjer</i>	früher
<i>Wääsch/e</i> f.	Woche/n		
<i>weer</i>	wieder	<i>weer jövve</i>	wieder geben
<i>Wöngder</i> m.	Winter		
<i>wii</i>	wie, als		
<i>Wörékdaar</i> m.	Werktag		
<i>zëjliisch</i>	gleichzeitig	<i>zëvüür</i>	zuvor, vorher
<i>Zick/de</i> f.	Zeit/en	<i>bej Zick</i> f	rechtzeitig

Präpositionen der Zeit

<i>benne</i>	binnen		
<i>böss</i>	bis		
<i>dörrësch</i>	durch		
<i>emm</i>	im		
<i>jäje</i>	gegen		
<i>meddse</i>	mitten		
<i>noo</i>	nach		
<i>öm</i>	um		
<i>töösche</i>	zwischen		
<i>va</i>	von		

<i>zingt</i>	seit		
--------------	------	--	--

Ortsbestimmungen

Lage im Raum

<i>anee</i>	aneinander		
<i>angescherrömm</i>	anders herum		
<i>bövveree</i>	übereinander		
<i>bövvescht</i>	zuoberst		
<i>daar</i>	dorthin		
<i>doo</i>	da	<i>dobövver;</i> <i>dobusse;</i> <i>donövver</i>	darüber; draußen; daneben
<i>draa</i>	dran		
<i>drövver</i>	darüber	<i>dronger</i>	darunter
<i>drtöjsche</i>	dazwischen		
<i>eraav</i>	herab		
<i>erenn</i>	herein		
<i>erömm</i>	herum		
<i>eropp</i>	herauf		
<i>eruus</i>	heraus		
<i>hee</i>	hier		
<i>henge</i>	hinten		
<i>härr</i>	her		
<i>höngeree</i>	hintereinander		
<i>jraadius</i>	gerade aus		
<i>Katzesprong/ spröng m.</i>	Katzensprung/ sprünge		
<i>langsee</i>	aneinander vorbei		
<i>lönks</i>	links	<i>lönöks driëne</i>	penibel untersuchen
<i>mettse</i>	mitten	<i>Medde f.</i>	Mitte
<i>nörre, nörrijens</i>	nirgendwo		
<i>növve</i>	neben	<i>növvenaam</i>	nebenan
<i>noo</i>	nah	<i>nööder</i>	näher
<i>oëve</i>	oben	<i>oëve drop</i>	oben drauf
<i>openee</i>	aufeinander		
<i>op err angere Sigg</i>	auf der anderen Seite		

<i>örre, örrjens</i>	irgendwo		
<i>övveral</i>	überall		
<i>onge</i>	unten		
<i>reëts</i>	rechts		
<i>rengserömm</i>	ringsherum		
<i>schännövver</i>	gegenüber		
<i>usseree</i>	auseinander	<i>di dind usseree</i>	die sind aus-einander
<i>vanee</i>	voneinander		
<i>vörbeij</i>	vorbei		
<i>vort</i>	fort, weg		
<i>vöree</i>	voreinander		
<i>vüër</i>	vorne		
<i>waar</i>	wohin		
<i>wigg</i>	weit	<i>wiggder</i>	weiter
<i>zërööck</i>	zurück		

Präpositionen des Raumes

<i>aa(n)</i>	an		
<i>aav</i>	ab		
<i>bej</i>	bei		
<i>böuver</i>	drüber, gegenüber		
<i>böss</i>	bis		
<i>dörrësch</i>	durch		
<i>enn</i>	in		
<i>hönger</i>	hinter	<i>höngerrööcks</i>	im Rücken
<i>jäje</i>	gegen		
<i>langs</i>	entlang, vorbei		
<i>mot</i>	mit		
<i>noo</i>	nach		
<i>növe</i>	neben		
<i>öm</i>	um	<i>öm erom</i>	um herum
<i>onger</i>	unter		
<i>op</i>	auf		
<i>över</i>	über	<i>schäänövver</i>	gegenüber
<i>töjsche</i>	zwischen		
<i>uss, uuss</i>	aus	<i>uss em Huus</i>	aus dem Haus
<i>va(n)</i>	von		
<i>vörr</i>	vor		

Ortsnamen in der Umgebung

<i>Älsebuër</i>	Elsenborn (B)		
<i>Beeckert</i>	Bickerath		
<i>Deemer</i>	Dedenborn		
<i>Dörpsche</i>	Erkensruhr		
<i>Düre</i>	Düren	<i>Du köss no Düre!</i>	Landesheilanstalt
<i>Eeschet</i>	Eicherscheid	„ <i>Moospänks</i> “	(Spitzname)
<i>Höëf</i>	Höfen	<i>op ene Höëf;</i> „ <i>Biebesse</i> “	in Höfen; (Spitzname)
<i>Kästrisch</i>	Kesternich		
<i>Kalderhörrbrisch</i>	Kalterherberg	„ <i>Kalmücke</i> “	(Spitzname)
<i>Kanneroëre</i>	Raeren (B)		
<i>Kölle</i>	Köln	<i>kölsch</i>	kölnisch
<i>Konze</i>	Konzen	<i>Hatzevään;</i> „ <i>Konzer Köö</i> “	Hatzevenn; (Spitzname)
<i>Laimisch</i>	Lammersdorf	„ <i>Bössembenger</i> “	(Spitzname)
<i>Mötzenisch</i>	Mützenich	<i>Aischwik;</i> <i>Lóoschett;</i> <i>Plaade Vänn;</i> <i>Schöffebuër;</i> „ <i>Vennwagge</i> “	Eschweide; Lauscheid; Plattes Venn; Schiffenborn; (Spitzname)
<i>Monche</i>	Monschau	<i>Monscherland</i>	Monschauer Land
<i>Oche</i>	Aachen	„ <i>Öcher Prent!</i> “	(Spitzname)
<i>Ööpe</i>	Eupen (B)		
<i>Ömmschebruuch</i>	Imgenbroich		
<i>Puustebisch</i>	Paustenbach		
<i>Réschtéen</i>	Reichenstein		
<i>Roëre</i>	Rohren		
<i>Rollesbruuch</i>	Rollesbroich		
<i>Rott</i>	Rott		
<i>Rüëtsche</i>	Rötgen		
<i>Schmett</i>	Schmidt		
<i>Sömmert</i>	Simmerath		
<i>Stäckebuër</i>	Steckenborn		
<i>Struuch</i>	Strauch		
<i>Wetzert</i>	Witzerath		
<i>Zwievel</i>	Zweifall		

Einzelwörter

Ausrufe

<i>Alaaf</i>	Karnevalsruf		
<i>Ba!</i>	Pfui!		
<i>Basses!</i>	Pfui!		
<i>Dä!</i>	Da!		
<i>Donnerkiil!</i>	Donnerkeil!		
<i>Herrjottno- chemol!</i>	ärgerlicher Ausruf		
<i>Herrjottsakra(m ent)</i>	Fluch		
<i>hopp(ě)la</i>	hoppla		
<i>Jösses!</i>	Überraschungs- ruf (Jesus)		
<i>jömmisch</i>	oh je	<i>ohjömmisch</i>	O Gott!
<i>Och!</i>	Ausruf des Bedauerns		
<i>Oos!</i>	bei Verwunde- rung oder Ent- rüstung (Aas)		
<i>O wiě!</i>	O weh!		
<i>Zakkerjüss!</i>	kleiner Fluch		
<i>Zapperlot!</i>	verwunderter oder ungedul- diger Ausruf		

Fragewörter

<i>Wä?</i>	wer		
<i>Wämm?</i>	Wem?		
<i>Wänije?</i>	wann	<i>wann</i>	wann
<i>Wärrwäje?</i>	weshalb		
<i>Wat?</i>	was		
<i>Wü?</i>	Wie?		
<i>Woo?</i>	wo	<i>woohenn;</i> <i>wooheer;</i>	wohin; woher;

		<i>woovüür</i>	wofür
<i>Woorömm?</i>	warum		

Partikel

<i>ävver</i>	aber		
<i>báschtisch</i>	viel		
<i>bejnoo</i>	beinahe		
<i>bluës</i>	bloß	<i>Saar et bluës nömmes!</i>	Sag es bloß nie- mandem!
<i>därrwäje</i>	deswegen		
<i>derschän</i>	dagegen	<i>dojäje</i>	dagegen
<i>doorömm</i>	darum		
<i>drömmmerömm</i>	drumherum		
<i>druus</i>	draus		
<i>ejaal</i>	egal, gleich		
<i>eejens</i>	eigens	<i>Do bön ich eejens vörr no Monche je- jange.</i>	Dafür bin ich ei- gens nach Mon- schau ge-gangen.
<i>eejentlich</i>	eigentlich		
<i>en ennems</i>	in einem Mal		
<i>entjäje</i>	entgegen		
<i>ens</i>	mal	<i>norrens</i>	nochmal
<i>ërömm</i>	herum	<i>ërömmkriije</i>	herumkriegen
<i>futsch</i>	fort, weg		
<i>hösch</i>	langsam, leise	<i>Döisch ens hösch!</i>	Tu mal langsam!
<i>jäër</i>	gern		
<i>jäng</i>	schnell		
<i>jätt</i>	etwas		
<i>jenooch</i>	genug		
<i>joo</i>	ja		
<i>knatsch</i>	ganz und gar	<i>knatsch jäck</i>	völlig verrückt
<i>koum</i>	kaum	<i>Dat hann ich koum jemärkt.</i>	Das habe ich kaum gespürt.
<i>lugder</i>	lauter	<i>lugder Seeck- ommesse</i>	lauter Ameisen
<i>märr</i>	nur		
<i>mië</i>	mehr		
<i>minges wäaje</i>	meinetwegen		
<i>nee</i>	nein		

<i>növvebeij</i>	nebenbei		
<i>övverhoops</i>	überhaupt		
<i>onjeviër</i>	ungefähr		
<i>op</i>	auf, offen		
<i>päng</i>	Schallwort für Knall		
<i>paff</i>	verblüfft		
<i>partú</i>	unbedingt (franz.: <i>par tout</i>)		
<i>pö a pö</i>	allmählich (franz.: <i>peu à peu</i>)		
<i>puffpaff</i>	sofort		
<i>ramm</i>	ganz	<i>Dä maacht mich ramm dösisch!</i>	Der macht mich ganz verwirrt.
<i>ratzekaal</i>	ganz und gar	<i>alles ratzekaal opje-jässe</i>	alles ganz und gar auf-gegessen
<i>ritsch-ratsch</i>	schnelles Zerreißen		
<i>romp-schlomp</i>	schnell und unordentlich		
<i>sälde</i>	selten		
<i>siër</i>	sehr, auch : schnell		
<i>söss</i>	sonst		
<i>stickum</i>	heimlich		
<i>(ë)su</i>	so		
<i>suwick</i>	soweit		
<i>tschüss</i>	Abschiedsgruß (franz.: <i>adieu</i>)		
<i>vasällöver</i>	von selbst		
<i>waal</i>	wohl	<i>Dat ös waal schön!</i>	Das ist wohl schön!
<i>wärwäaje</i>	weshalb		
<i>wojaje</i>	wogegen		
<i>wönnisch</i>	wenig		
<i>zömmlich</i>	ziemlich		
<i>zoo</i>	zu, geschlossen		

Zahlen

Kardinalzahlen

<i>eent</i>	<i>elev (Jäckezaal)</i>	<i>dressisch</i>
<i>zwai, beeds (beide)</i>	<i>zwölëv; dotzdend</i>	<i>vierzisch</i>
<i>drej</i>	<i>drëzee</i>	<i>foffzisch</i>
<i>veer</i>	<i>viërzee</i>	<i>säckzisch</i>
<i>vönnev</i>	<i>voffzee</i>	<i>sevenzsisch</i>
<i>säcks</i>	<i>säckzee</i>	<i>aachtzisch</i>
<i>sevve</i>	<i>sevenzee</i>	<i>nüingzisch</i>
<i>aacht</i>	<i>aachtzee</i>	<i>hongdert</i>
<i>nüing</i>	<i>nüingzee</i>	<i>dusend</i>
<i>zeen</i>	<i>zwanzisch</i>	<i>millijuën</i>

Ordnungszahlen

<i>dä-di iëschte</i>	<i>dä-di elevde</i>	<i>dä-di dressischste</i>
<i>dä-di zwaide</i>	<i>dä-di zwölëvde</i>	<i>dä-di viërzischste</i>
<i>dä-di drejde</i>	<i>dä-di drëzeende</i>	<i>dä-di voffzischste</i>
<i>dä-di viërte</i>	<i>dä-di viërzeende</i>	<i>dä-di säckzischste</i>
<i>dä-di vönvte</i>	<i>dä-di voffzeende</i>	<i>dä-di sevenzischste</i>
<i>dä-di säckste</i>	<i>dä-di säckzeende</i>	<i>dä-di aachtzischste</i>
<i>dä-di sevvente</i>	<i>dä-di sevenzeende</i>	<i>dä-se nüingzischste</i>
<i>dä-di aachte</i>	<i>dä-di aachtzeende</i>	<i>dä-di hongdertste</i>
<i>dä-di nüingde</i>	<i>dä-di nüingzeende</i>	<i>dä-di dudindste</i>
<i>dä-di zeente</i>	<i>dä-di zwanzischste</i>	<i>dä-di millijuënste</i>

Elemente der Grammatik

Pronomina

Personalpronomina

		Dativ - Akkusativ	
<i>isch</i>	ich	<i>mër - misch</i>	mir - mich
<i>du</i>	du	<i>dër - disch</i>	dir - dich
<i>hä höt et</i>	er, sie, es	<i>höm - höm</i>	ihm - ihn
<i>merr</i>	wir	<i>os - os</i>	uns - uns
<i>err</i>	ihr	<i>üsch- üsch</i>	euch - euch
<i>se</i>	sie	<i>sisch- sisch</i>	sich - sich

Possessivpronomen

Substantiv im Nominativ oder Akkusativ		
	Singular	Plural
1. Person Singular	<i>minge (Mann)</i> <i>ming (Vrau)</i> <i>mi (Huus)</i>	<i>ming (Männ)</i> <i>ming (Vraue)</i> <i>ming (Hüüser)</i>
2. Person Singular	<i>dinge (Mann)</i> <i>ding (Vrau)</i> <i>di (Huus)</i>	<i>ding (Männ)</i> <i>ding (Vraue)</i> <i>ding (Hüüser)</i>
3. Person Singular	<i>singe (Mann)</i> <i>sing (Vrau)</i> <i>si (Huus)</i>	<i>sing (Männ)</i> <i>sing (Vraue)</i> <i>sing (Hüüser)</i>
1. Person Plural	<i>ose (Mann)</i> <i>os (Vrau)</i> <i>os (Huus)</i>	<i>os (Männ)</i> <i>os (Vraue)</i> <i>os (Hüüser)</i>
2. Person Plural	<i>ürre (Mann)</i> <i>ürr (Vrau)</i> <i>ürr (Huus)</i>	<i>ürr (Männ)</i> <i>ürr (Vraue)</i> <i>ürr (Hüüser)</i>
3. Person Plural	<i>hörre (Mann)</i> <i>hörr (Vrau)</i> <i>hörr (Huus)</i>	<i>os (Männ)</i> <i>ooss (Vraue)</i> <i>ooss (Hüüser)</i>

Substantiv im Dativ		
	Singular	Dativ
1. Person Singular	<i>mingem (Mann)</i> <i>minger (Vrau)</i> <i>mingem (Huus)</i>	<i>minge (Männ)</i> <i>minge (Vraue)</i> <i>minge (Hüüser)</i>

2. Person Singular	<i>dingem (Mann)</i> <i>dinger (Vrau)</i> <i>dingem (Huus)</i>	<i>dinge (Männ)</i> <i>dinge (Vraue)</i> <i>dinge (Hüüser)</i>
3. Person Singular	<i>singem (Mann)</i> <i>singer (Vrau)</i> <i>singem (Huus)</i>	<i>singe (Männ)</i> <i>singe (Vraue)</i> <i>singe (Hüüser)</i>
1. Person Plural	<i>osem (Mann)</i> <i>oser (Vrau)</i> <i>osem (Huus)</i>	<i>ose (Männ)</i> <i>ose (Vraue)</i> <i>ose (Hüüser)</i>
2. Person Plural	<i>ürrem (Mann)</i> <i>ürrer (Vrau)</i> <i>ürrem (Huus)</i>	<i>ürre (Männ)</i> <i>ürre (Vraue)</i> <i>ürre (Hüüser)</i>
3. Person Plural	<i>osem (Mann)</i> <i>oser (Vrau)</i> <i>osem (Huus)</i>	<i>ose (Männ)</i> <i>ose (Vraue)</i> <i>ose (Hüüser)</i>

Der Genetiv (*minger, dinger, singer oser ürre ooser* wird mit der Präposition *va* - von gebildet: *Dat öss di Taijsh minger Vrau = va minger Vrau*. Er erscheint nur in bestimmten Wendungen wie *mingerwäje* – meinetwegen.

Deklination und Substantivartikel

Singular

Masculinum	Nominativ Dativ Akkusativ	<i>dä Mann</i> <i>däm Mann</i> <i>dä Mann</i>	der Mann dem Mann den Mann
Femininum	Nominativ Dativ Akkusativ	<i>di Vrau</i> <i>dr Vrau</i> <i>di Vrau</i>	die Frau der Frau die Frau
Neutrum	Nominativ Dativ Akkusativ	<i>dat Könk</i> <i>däm Könk</i> <i>dat Könk</i>	das Kind dem Kind das Kind

Plural

	Nominativ Dativ Akkusativ	<i>di Männ, Vraue,</i> <i>Mingsche</i> <i>dänne Männ,</i> <i>Vraue Mingsche</i> <i>di Männ, Vraue</i> <i>Mingsche</i>	die Männer, Frauen, Menschen den Männern, Frauen, Menschen die Männer, Frauen, Menschen
--	---------------------------------	--	--

Die Genetivbildung ist unüblich und wird mit *va* umschrieben: *di vrau va mingem broor*.

Die Pluralbildung der Substantive erfolgt entweder ohne Endung oder mit den Endungen *e* (sehr häufig), *er* und *s* (seltener). Die Verkleinerungsformen *-je/-sche* sind alle sächlichen Geschlechts: *dat wivvje – dat fräusche*.

Im Übrigen: die Substantivartikel dienen auch als Relativpronomina.

Unbestimmter Artikel

Masculinum: *enne Mann* – ein Mann (Nominativ + Akusativ);
ennem Mann (Dativ);

Femininum: *een Vrau* – eine Frau (Nominativ + Akusativ);
enner – einer Frau (Dativ);

Neutrum: *e Könk* – ein Kind (Nominativ + Akusativ);
ennem – einem Kind (Dativ).

Der Genetiv ist nicht gebräuchlich.

Adjektiv und Adverb

Prädikativ bleibt ein Adjektiv endungslos: *Dä Mann/di Vrau öss att aald*. Bei attributiver Verwendung wird das Adjektiv mitdekliniert:

Nominativ	<i>dä aalde mann</i>	<i>di aald vrau</i>	<i>dat aald huus</i>
Dativ	<i>däm aalde mann</i>	<i>dr aald vrau</i>	<i>däm aalde huus</i>
Akkusativ	<i>dä aalde mann</i>	<i>di aald vrau</i>	<i>dat aald huus</i>

Die Steigerung des Adjektivs geschieht im Komparativ mit der Endung *-er* und im Superlativ mit der Endung *-ste*: *jong, jönger, jöngste* (jung, jünger, jüngster).

Die Adverbien kennen in der Regel keine besondere Endung: *isch hörre schleët* – ich höre schlecht.

Konjunktionen

<i>bevörr</i>	bevor
<i>böss</i>	bis
<i>datt</i>	dass
<i>iije</i>	ehe
<i>one datt</i>	ohne dass
<i>wann</i>	wenn
<i>wail</i>	weil
<i>wii</i>	als
<i>wiwaal</i>	obwohl
<i>wojäje</i>	wogegen

Infinitivsätze werden wie im Hochdeutschen gebildet, oft mit *ömm*-um: *Isch loofe, ömm ze helëpe*, häufig auch mit der Präposition *vörr*-für: *Dat öss nüüs vörr ze laache* – Das ist nichts zu lachen.

Konjugation

In der Regel enden die konjugierten Formen für die 1. Person Singular auf *-e*, für die 2. Person Singular auf *-s* und für die 3. Person Singular auf *-t*: *isch sönge, du söngs, hä/höt/et söngt*. Es gibt aber Abweichungen. Die 1. Person hat öfter die Form des Infinitivs. Im Plural lauten die regelmäßigen Endungen: *-e, -t, -e*: *merr sönge, err söngt, se sönge*.

Die Konjunktivformen sind nicht für alle Verben und alle Zeitformen geläufig. Der Konjunktiv im Präsens wird wie im Hochdeutschen meist durch Umlaut mit der Imperfektform gebildet: *isch hatt – isch hätt* (ich hatte – ich hätte).

Das Partizip Perfekt weist in der Regel ein vorangehendes *je-* auf: *seet-ze – jesässe* (sitzen – gelesen). Es gibt aber Ausnahmen wie *bewäje – bewäscht* (bewegen – bewegt) und die Verben, die mit *ver-* beginnen: *verzölle – verzalt* (erzählen - erzählt).

Neben den genannten Konjugationsformen ist als Eigenart des Rheinischen die viel gebrauchte Verlaufsform zu nennen, die mit *am* gebildet wird: *isch bön (worr) am schriive* – ich schreibe gerade (ichwar dabei zu schreiben).

Hilfsverben

senn sein

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch bön du böss hähötet öss merr sent err set se sent</i>	<i>isch worr du worrs hähötet worr merr worre err worrt se worre</i>	<i>isch bön/worr jewösst du böss jewösst hähötet öss jewösst merr sent jewösst err set jewösst se sent jewösst</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch wörr du wörrs hähötet wörr merr wörre err wörrt se wörre</i>	<i>isch wörr jewösst du wörrs jewösst hähötet wörr jewösst merr wörre jewösst err wörrt jewösst se wörre jewösst</i>	<i>isch wüerd/weërd du wüerds/wiërs hähötet wüerd/wiërd merr wüerde/weërde err wüerd/weërd se wüerde/weërde</i>

han haben

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch han du hass hähötet hat merr hant err hat se hant</i>	<i>isch hatt du hatts hähötet hatt merr hatte err hatt se hatte</i>	<i>isch han/hatt jehatt du hass/hatts jehatt hähötet hat/hatt jehatt merr hant/hatte jehatt err hat/hat jehatt se hant/hatte jehatt</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/Futur
<i>isch hätt du hätts hähötet hätt merr hätte err hätt se hätte</i>	<i>isch hätt jehatt du hätts jehatt hähötet hätt jehatt merr hätte jehatt err hätt jehatt se hätte</i>	<i>isch wüerd/weërd hann du wüerds/wiërs hann hähötet wüerd/wiërd hann merr wüerde/weërde hann err wüerd/weërd hann se wüerde/weërde hann</i>

konne können

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch kann du kass hähötet kann merr konne err konnt se konne</i>	<i>isch konnt du konnst hähötet konnt merr konnte err konnt se konnte</i>	<i>isch han/hat jekonnt ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch könnt du könnts hähötet könnt</i>	<i>isch hätt jekonnt ...</i>	<i>isch wüerd/weërd konne ...</i>

<i>merr könnte</i> <i>err könnt</i> <i>se könnte</i>		
--	--	--

mosse müssen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch moss</i> <i>du moss</i> <i>hähötet moss</i> <i>merr mosse</i> <i>err mosst</i> <i>se mosse</i>	<i>isch mott</i> <i>du motts</i> <i>hähötet mott</i> <i>merr motte</i> <i>err mott</i> <i>se motte</i>	<i>isch han/hat jemoosst</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch mött</i> <i>du mötts</i> <i>hähötet mött</i> <i>merr mötte</i> <i>err mött</i> <i>se mötte</i>	<i>isch hätt jemosst</i> ...	<i>isch wüerd/weërd mosse</i> ...

salle sollen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch sall</i> <i>du salls</i> <i>hähötet sall</i> <i>merr salle</i> <i>err sallt</i> <i>se salle</i>	<i>isch soot</i> <i>du soots</i> <i>hähötet soot</i> <i>merr soote</i> <i>err soot</i> <i>se soote</i>	<i>isch han/hatt jesallt</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/Futur
<i>isch sööt</i> <i>du sööts</i> <i>hähötet sööt</i> <i>merr sööte</i> <i>err sööt</i> <i>se sööte</i>	<i>isch hätt jesallt</i> ...	<i>isch wüerd/weërd salle</i> ...

dosche dürfen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch daasch</i> <i>du daaschs</i> <i>hähötet daasch</i> <i>merr dosche</i> <i>err doscht</i> <i>se dosche</i>	<i>isch doësch</i> <i>du doëschts</i> <i>hähötet doësch</i> <i>merr doëschte</i> <i>err doësch</i> <i>se doëschte</i>	<i>isch han/hat jedoësch</i> <i>du hass jedoësch</i> <i>hähötet hat jedoësch</i> <i>merr hant jedoësch</i> <i>err hat jedoësch</i> <i>se hant jedoësch</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/Futur

<i>isch döësch</i> <i>du döëschts</i> <i>hähöet döësch</i> <i>merr döëschte</i> <i>err döësch</i> <i>se döëschte</i>	<i>isch hätt jedoësch</i> ...	<i>isch wüërd/weërd dosche</i> ...
---	----------------------------------	---------------------------------------

welle wollen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch well</i> <i>du wells</i> <i>hähöet well</i> <i>merr welle</i> <i>err wellt</i> <i>se welle</i>	<i>isch woot</i> <i>du woots</i> <i>hähöet woot</i> <i>merr woote</i> <i>err woot</i> <i>se woote</i>	<i>isch han/hat jewollt</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch wöö</i> <i>du wööts</i> <i>hähöet wöö</i> <i>merr wööte</i> <i>err wöö</i> <i>se wööte</i>	<i>isch hätt jewollt</i> ...	<i>isch wüërd/weërd welle</i> ...

losse lassen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch losse</i> <i>du leess</i> <i>hähöet leesst</i> <i>merr losse</i> <i>err losst</i> <i>se losse</i>	<i>isch lees</i> <i>du lees</i> <i>hähöet lees</i> <i>merr leesse</i> <i>err leest</i> <i>se leesse</i>	<i>isch han/hat jelosse</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional- Futur/Futur
<i>isch lees</i> <i>du lees</i> <i>hähöet lees</i> <i>merr leesse</i> <i>err leest</i> <i>se leesse</i>	<i>isch hätt jelosse</i> ...	<i>isch wüërd/weërd losse</i> ...

Imperativ: *Loss! Losst!*

Ausgewählte Beispiele von Verben

donn tun

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch donn du dees hähötet deet merr dont err dot se dont</i>	<i>isch dot du dots hähötet dot merr dotte err dott se dotte</i>	<i>isch han/ hat jedonn ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch döt du döts hähötet döt merr döte err dött se döte</i>	<i>isch hätt jedonn ...</i>	<i>isch wüerd/weërd donn ...</i>

Imperativ: *Döisch dat doch! Dot dat doch!*

senn sehen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch senn du siss hähötet sitt merr sent err sett se sent</i>	<i>isch sooch du soochs hähötet sooch merr sooche err soocht se sooche</i>	<i>isch han/hat jesenn ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch sö du sös hähötet sö merr söte err söt se söte</i>	<i>isch hätt jesenn du hätts jesenn hähötet hätt jes. merr hätte jesenn err hätt jesenn se hätte jesenn</i>	<i>isch wüerd/weërd senn du wüerds senn hähötet wüerd senn merr wüerde senn err wüerd senn se wüerde senn</i>

Imperativ: *Kick! Kickt!*

bewäje bewegen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch bewäje du bewäschs hähötet bewäscht merr bewäje err bewäscht se bewäje</i>	<i>isch bewäscht du bewäschts hähötet bewäscht merr bewäschte err bewäscht se bewäschte</i>	<i>isch han/hat bewäscht ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch bewäscht du bewäschts</i>	<i>isch hätt bewäscht ...</i>	<i>isch wüerd/weërd bewäje ...</i>

<i>hähöet bewäscht</i> <i>merr bewäschte</i> <i>err bewäscht</i> <i>se bewäschte</i>		
---	--	--

Imperativ: *Bewäsch (disch)! Bewäscht (üsch)!*

bliive bleiben

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch bliive</i> <i>du bliivs</i> <i>hähöet bliivet</i> <i>merr bliive</i> <i>err bliivt</i> <i>se bliive</i>	<i>isch bleev</i> <i>du bleevs</i> <i>hähöet bleev</i> <i>merr bleevve</i> <i>err bleevt</i> <i>se bleevve</i>	<i>isch böñ/worr jeblevve</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch blevv</i> <i>du blevvs</i> <i>hähöet blevv</i> <i>merr blevve</i> <i>err blevvt</i> <i>se blevve</i>	<i>isch wörr jeblevve</i> ...	<i>isch wüërd/weërd bliive</i> ...

Imperativ: *Bliiv! Bliivt!*

bränge bringen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch bränge</i> <i>du brängs</i> <i>hähöet brängt</i> <i>merr bränge</i> <i>err brängt</i> <i>se bränge</i>	<i>isch braat</i> <i>du braats</i> <i>hähöet braat</i> <i>merr braate</i> <i>err braat</i> <i>se braate</i>	<i>isch han/hat jebraat</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch bräët</i> <i>du bräëts</i> <i>hähöet bräët</i> <i>merr bräëte</i> <i>err bräët</i> <i>se bräëte</i>	<i>isch hätt jebraat</i> ...	<i>isch wüërd/weërd bränge</i> ...

Imperativ: *Bräng! Brängt!*

bräsche brechen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch bräsche</i> <i>du breschs</i> <i>hähöet brescht</i> <i>merr bräsche</i>	<i>isch broch</i> <i>du brochs</i> <i>hähöet brocht</i> <i>merr broche</i>	<i>isch han/hat jebroche</i> ...

<i>err bräscht</i> <i>se bräsche</i>	<i>err brocht</i> <i>se broche</i>	
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch brösch</i> <i>du bröschs</i> <i>hähötet brösch</i> <i>merr brösche</i> <i>err bröscht</i> <i>se brösche</i>	<i>isch hätt jebroche</i> ...	<i>isch wüërd/weërd bräsche</i> ...

Imperativ: *Bräsch! Bräscht!*

haalde halten

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch haalde</i> <i>du häälds</i> <i>hähötet hääld</i> <i>merr haalde</i> <i>err haald</i> <i>se haalde</i>	<i>isch heelt</i> <i>du heelts</i> <i>hähötet heelt</i> <i>merr heelte</i> <i>err heelt</i> <i>se heelte</i>	<i>isch han/hat jehaalde</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch heelt</i> <i>du heelts</i> <i>hähötet heelt</i> <i>merr heelte</i> <i>err heelt</i> <i>se heelte</i>	<i>isch hätt jehaalde</i> ...	<i>isch wüërd/weërd haalde</i> ...

Imperativ Singular + Plural: *Haald!*

jönn geben

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch jönn</i> <i>du jevvs</i> <i>hähötet jet</i> <i>merr jövve</i> <i>err jövv</i> <i>se jövve</i>	<i>isch joov</i> <i>du joovs</i> <i>hähötet joov</i> <i>merr joove</i> <i>err joovt</i> <i>se joove</i>	<i>isch han/hat jejönn</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch jeev</i> <i>du jeevs</i> <i>hähötet jeev</i> <i>merr jövve</i> <i>err jövv</i> <i>se jövve</i>	<i>isch hätt jejönn</i> ...	<i>isch wüërd/weërd jönn</i> ...

Imperativ: *Jövv! Jövv!*

jon gehen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch jo(n) du jees hähötet jeet merr jon err jot se jon</i>	<i>isch jing du jings hähötet jing merr jinge err jingt se jinge</i>	<i>isch bön/worr jejange ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch jing du jings hähötet jing merr jinge err jingt se jinge</i>	<i>isch wörr jejange ...</i>	<i>isch wüerd/weërd jon ...</i>

Imperativ: *Jank! Joot!*

läje legen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch läje du lässchs hähötet lässcht merr läje err läscht se läje</i>	<i>isch laats du laats hähötet laats merr laate err laats se laate</i>	<i>isch han/hat jelaat ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch leët du leëts hähötet leët merr leëte err leët se leëte</i>	<i>isch hät jelaat ...</i>	<i>isch wüerd/weërd läje ...</i>

Imperativ: *Läsch! Läscht!*

lije liegen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch lije du lis hähötet lit merr lije err lit se lije</i>	<i>isch lor du lors hähötet lor merr lore err lort se lore</i>	<i>isch han/hat jeläje ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch löscht du löschs hähötet löscht merr lösche</i>	<i>isch hät jeläje ...</i>	<i>isch wüerd/weërd lije ...</i>

<i>err löscht</i> <i>se lösche</i>		
---------------------------------------	--	--

kon kommen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch kon</i> <i>du köss</i> <i>hähötet köt</i> <i>merr kont</i> <i>err kont</i> <i>se kont</i>	<i>isch kom</i> <i>du koms</i> <i>hähötet kom</i> <i>merr kome</i> <i>err komt</i> <i>se kome</i>	<i>isch bön/worr kon</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch kömm</i> <i>du kömms</i> <i>hähötet köm</i> <i>merr kömme</i> <i>err kömt</i> <i>se kömme</i>	<i>isch wörr kon</i> ...	<i>isch wüerd/weërd kon</i> ...

Imperativ: *Koom! Kott!*

risse reißen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch risse</i> <i>du riss</i> <i>hähötet risst</i> <i>merr risse</i> <i>err risst</i> <i>se risse</i>	<i>isch ress</i> <i>du ress</i> <i>hähötet ress</i> <i>merr resse</i> <i>err resst</i> <i>se resse</i>	<i>isch han/hat jeresse</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch röss</i> <i>du röss</i> <i>hähötet röss</i> <i>merr rösse</i> <i>err rösst</i> <i>se rösse</i>	<i>isch hät jeresse</i> ...	<i>isch wüerd/weërd risse</i> ...

Imperativ: *Riss! Resst!*

saan sagen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch saan</i> <i>du säss</i> <i>hähötet sätt</i> <i>merr saan</i> <i>err saat</i> <i>se saan</i>	<i>isch saat</i> <i>du saats</i> <i>hähötet saat</i> <i>merr saate</i> <i>err saat</i> <i>se saate</i>	<i>isch han/hat jesaat</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur

<i>isch seët</i> <i>du seëts</i> <i>hähöet seët</i> <i>merr seëte</i> <i>err seët</i> <i>se seëte</i>	<i>isch hät jesaat</i> ...	<i>isch wüërd/weërd saan</i> ...
--	-------------------------------	-------------------------------------

Imperativ: *Saar! Saat!*

schlaan schlagen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch schlaan</i> <i>du schlees</i> <i>hähöet schleet</i> <i>merr schlaan</i> <i>err schlaat</i> <i>se schlaan</i>	<i>isch schloor</i> <i>du schloors</i> <i>hähöet schloor</i> <i>merr schloore</i> <i>err schloort</i> <i>se schloore</i>	<i>isch han/hat jeschlaan</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch schleët</i> <i>du schleëts</i> <i>hähöet sschkeët</i> <i>merr schleëte</i> <i>err schleët</i> <i>se schleëte</i>	<i>isch hät jeschlaan</i> ...	<i>isch wüërd/weërd schlaan</i> ...

Imperativ: *Schlaar! Schlaat!*

sätze setzen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch sätze</i> <i>du sätzs</i> <i>hähöet sätzt</i> <i>merr sätze</i> <i>err sätzt</i> <i>se sätze</i>	<i>isch satzt</i> <i>du satzts</i> <i>hähöet satzt</i> <i>merr satzte</i> <i>err satzt</i> <i>se satzte</i>	<i>isch han/hat jesatzt</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch sätzt</i> <i>du sätzts</i> <i>hähöet sätzt</i> <i>merr sätzte</i> <i>err sätzt</i> <i>se sätzte</i>	<i>isch hät jesatzt</i> ...	<i>isch wüërd/weërd sätze</i> ...

Imperativ: *Sätz! Sätzt!*

seetze sitzen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch seetze</i> <i>du seetzs</i>	<i>isch sooss</i> <i>du sooss</i>	<i>isch han/hat jesässe</i> ...

<i>hähötet seetzt</i> <i>merr seetze</i> <i>err seetzt</i> <i>se seetze</i>	<i>hähötet sooss</i> <i>merr soosse</i> <i>err soosst</i> <i>se soosse</i>	
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch sööss</i> <i>du sööss</i> <i>hähötet söss</i> <i>merr sösse</i> <i>err sösst</i> <i>se söösse</i>	<i>isch hät jesässe</i> ...	<i>isch wüërd/weërd seetze</i> ...

Imperativ: *Sätz disch! Sätzt üsch!*

sönge singen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch sönge</i> <i>du söngs</i> <i>hähötet söngt</i> <i>merr sönge</i> <i>err söngt</i> <i>se sönge</i>	<i>isch song</i> <i>du songs</i> <i>hähötet song</i> <i>merr songe</i> <i>err songt</i> <i>se songe</i>	<i>isch han/hat jesonge</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch söng</i> <i>du söngs</i> <i>hähötet söng</i> <i>merr sönge</i> <i>err söngt</i> <i>se sönge</i>	<i>isch hät jesonge</i> ...	<i>isch wüërd/weërd senge</i> ...

Imperativ: *Söng! Söngt!*

stoon stehen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch stoon</i> <i>du stees</i> <i>hähötet steet</i> <i>merr stoon</i> <i>err stoot</i> <i>se stoont</i>	<i>isch stung</i> <i>du stungs</i> <i>hähötet stung</i> <i>merr stunge</i> <i>err stunge</i> <i>se stunge</i>	<i>isch han/hat jestange</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch stüng</i> <i>du stüngs</i> <i>hähötet stüng</i> <i>merr stünge</i> <i>err stüngt</i> <i>se stünge</i>	<i>isch hät jestange</i> ...	<i>isch wüërd/weërd stoon</i> ...

Imperativ: *Stank (op)! Stoot (op)!*

suffe saufen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch suffe du süffs hähötet süfft merr suffe err sufft se suffe</i>	<i>isch soff du soffs hähötet soff merr soffe err sofft se soffe</i>	<i>isch han/hat jesoffe ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch söff du söffs hähötet söff merr söffe err söfft se söffe</i>	<i>isch hät jesoffe ...</i>	<i>isch wüërd/weërd stoon ...</i>

Imperativ: *Suff! Sufft!*

träcke ziehen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch träcke du treecks hähötet streeckt merr träcke err träckt se träcke</i>	<i>isch trock du trocks hähötet trock merr trocke err trockt se trocke</i>	<i>isch han/hat jetrocke ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch tröck du tröcks hähötet tröck merr tröcke err tröckt se tröcke</i>	<i>isch hät jetrocke ...</i>	<i>isch wüërd/weërd trääcke ...</i>

Imperativ: *Träck! Träckt!*

vange fangen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch vange du vängs hähötet vängt merr vange err vangt se vange</i>	<i>isch ving du vings hähötet ving merr vinge err vingt se vinge</i>	<i>isch han/hat jevange ...</i>
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur

<i>isch vöng</i> <i>du vöngs</i> <i>hähötet vöng</i> <i>merr vönge</i> <i>err vöngt</i> <i>se vönge</i>	<i>isch hätt jevange</i> ...	<i>isch wüërd/weërd vange</i> ...
--	---------------------------------	--------------------------------------

Imperativ: *Vang! Vangt!*

verjässe vergessen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch verjässe</i> <i>du verjeess</i> <i>hähötet verjeest</i> <i>merr verjässe</i> <i>err verjässt</i> <i>se verjässe</i>	<i>isch verjooss</i> <i>du verjooss</i> <i>hähötet verjooss</i> <i>merr verjoosse</i> <i>err verjoosst</i> <i>se verjoosse</i>	<i>isch han/hat verjässe</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch verjööss</i> <i>du verjööss</i> <i>hähötet verjööss</i> <i>merr verjöösse</i> <i>err verjöösst</i> <i>se verjöösse</i>	<i>isch hätt verjässe</i> ...	<i>isch wüërd/weërd verjässe</i> ...

Imperativ: *Verjäss! Verjässt!*

verzölle erzählen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch verzölle</i> <i>du verzölle</i> <i>hähötet verzöllt</i> <i>merr verzölle</i> <i>err verzöllt</i> <i>se verzölle</i>	<i>isch verzaalt</i> <i>du verzaalts</i> <i>hähötet verzaalt</i> <i>merr verzaalte</i> <i>err verzaalt</i> <i>se verzaalte</i>	<i>isch han/hat verzaalt</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch verzöllt</i> <i>du verzöllts</i> <i>hähötet verzöllt</i> <i>merr verzöllte</i> <i>err verzöllt</i> <i>se verzöllte</i>	<i>isch hätt verzaalt</i> ...	<i>isch wüërd/weërd verzölle</i> ...

Imperativ: *Verzöll! Verzöllt!*

vleeje fliegen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch vleeje</i> <i>du vleeschs</i>	<i>isch vloor</i> <i>du vloors</i>	<i>isch bön/worr jevloore</i> ...

<i>hähötet vleescht</i> <i>merr vleeje</i> <i>err vleescht</i> <i>se vleeje</i>	<i>hähötet vloor</i> <i>merr vloore</i> <i>err vloort</i> <i>se vloore</i>	
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch vlööscht</i> <i>du vlööschs</i> <i>hähötet vlööscht</i> <i>merr vlöösche</i> <i>err vlööscht</i> <i>se vlöösche</i>	<i>isch wörr jevloore</i> ...	<i>isch wüërd/weërd vleeje</i> ...

Imperativ: *Vleesch! Vleescht!*

vönge finden

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch vönge</i> <i>du vöngs</i> <i>hähötet vöngt</i> <i>merr vönge</i> <i>err vöngt</i> <i>se vönge</i>	<i>isch vong</i> <i>du vongs</i> <i>hähötet vong</i> <i>merr vonge</i> <i>err vongt</i> <i>se vonge</i>	<i>isch han/hat jevonge</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch vönge</i> <i>du vöngs</i> <i>hähötet vöng</i> <i>merr vönge</i> <i>err vöngt</i> <i>se vönge</i>	<i>isch hät jevonge</i> ...	<i>isch wüërd/weërd vönge</i> ...

Imperativ: *Vöng! Vöngt!*

wösse wissen

Präsens	Imperfekt	Perfekt/ Plusquamperfekt
<i>isch weess</i> <i>du weess</i> <i>hähötet weess</i> <i>merr wösse</i> <i>err wösst</i> <i>se wösse</i>	<i>isch wosst</i> <i>du wossts</i> <i>hähötet wosst</i> <i>merr wosste</i> <i>err wosst</i> <i>se wosste</i>	<i>isch han/hat jewosst</i> ...
Konjunktiv-Präsens	Konditional-Imperfekt	Konditional-Futur/ Futur
<i>isch wösst</i> <i>du wössts</i> <i>hähötet wösst</i> <i>merr wösste</i> <i>err wösst</i> <i>se wösste</i>	<i>isch hät jewosst</i> ...	<i>isch wüërd/weërd wösse</i> ...

Hilfsmittel:

-Allgaier Karl, Die Grammatik der Aachener Mundart, Ein Überblick
Aachen 2014

-Arbeitskreis *Laimischer Platt*, Leitung Rudolf Völl, Manuskript
1980iger Jahre

-Hermanns Will, Aachener Sprachschatz, Aachen, 4. fotomechanischer
Nachdruck 1980

-Honnen Peter, Wo kommt dat her? Herkunftswörterbuch der Umgangs-
sprache an Rhein und Ruhr, Köln 2018

-Kalderherbrijjer Wört un Spröchelcher, Eifelverein Kalterherberg 2003

-Konrads Manfred, Wörter und Sachen im Wildenburger Ländchen,
Rheinland-Verlag GmbH, Köln 1981

-Mötzenijjer Platt, herausgegeben vom Heimatverein Mützenich 1998
e.V., 2012

-Wilden Willi, Ne Kraremann kallt Platt!, Simmerather Platt Wörter-
buch, Arbeitskreis Alt Simmerath, 2008

-Wrede Adam, Neuer Kölnischer Sprachschatz, Köln 1981, 3 Bände, 8.
Auflage

Für die akkurate Durchsicht des Manuskripts danke ich meinem Bruder
Kurt Arens, Mützenich.